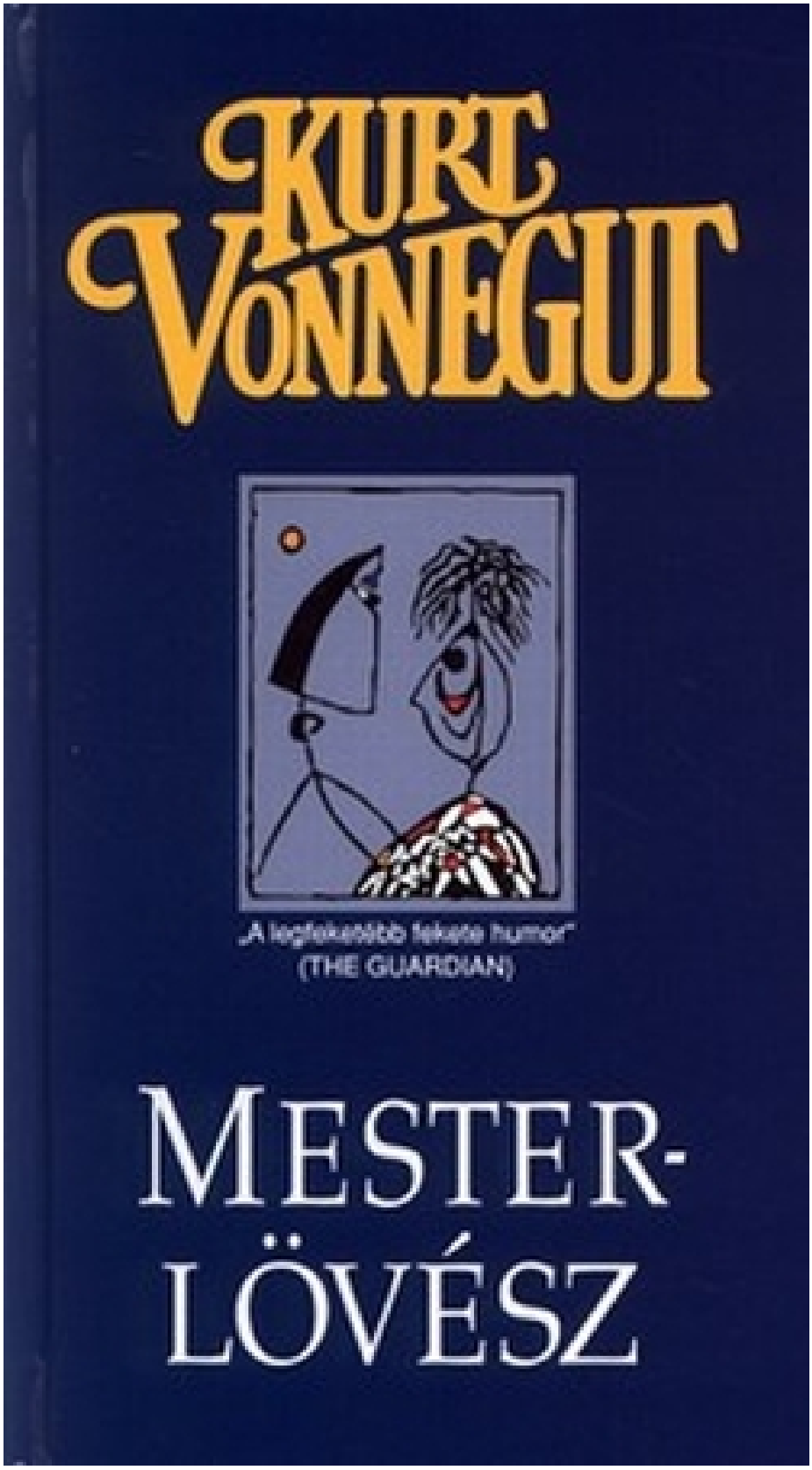

Kurt Vonnegut
Mesterlövész

ELŐHANG

A „Mesterlövész” – dicséret is, gáncs is. Kétélű ragadványnév. Ifjúkoromban az amerikai Közép-Nyugaton a híres-hírhedt lesipuskásoknak adományozták.

Van ebben a könyvben egy sereg recept; ezeket amolyan zenei intermezzónak szántam, a nyálmirigyek örömére. A recepteket James Beard *Amerikai szakácsművészet-e,* Marcella Hazán *Klasszikus olasz szakácskönyv-e* és Bea Sandler *Afrikai szakácskönyv-e* sugallta. Csakhogy az eredeti receptekbe én is belepancsoltam – ezt a regényt tehát nem ajánlatos szakácskönyvnek alkalmazni.

Valamirevaló szakács könyvtárában amúgy is megtalálhatók a forrásmunkák.

*

Van ebben a könyvben egy valóságos szálloda: a Grand Hotel Oloffson a haiti Port au Prince-ben. Imádom azt a szállót, imádná mindenki más is. Drága feleségem, Jill Krementz és én ott szálltunk meg, az úgynevezett „James Jones Pavilon”-ban, ami eredetileg műtőnek épült, mikor a szálló volt a főhadiszállása az Egyesült Államok Haditengerészete egy dandárának, amely 1915-től 1934-ig az amerikai pénzügyi érdekeltségek védelmére megszállta Haitit.

A komor fadobozt idővel tarkabarka mézeskalács házikóvá dekorálták, akárcsak az egész szállodát.

Haiti pénznemének egyébként az amerikai dollár az alapja. Amennyit egy amerikai dollár ér, ugyanannyit ér a haiti dollár is, sőt, amerikai dollárbankjegyek vannak forgalomban. Csakhogy Haitin nem szokás bevonni az elrongyolódott bankókat, s helyettük újat kibocsátani. Haitin mindennapos dolog, hogy a lehető legkomolyabban kezelnek egy dollárt, amely cigarettapapír vékonyságúra kopott, és légipostabélyeg-méretűvé zsugorodott.

Néhány évvel ezelőtt, amikor hazatértem Haitiről, találtam a tárcámban egy ilyen dollárbankót, s postán visszaküldtem Al és Sue Seitznek, az Oloffson tulajdonosainak; megkértem őket, helyezzék vissza természetes közegébe. New Yorkban egyetlen napot nem élt volna túl.

*

James Jones (1921-1977) amerikai regényíró meg a felesége, Glória csakugyan a „James Jones Pavilon”-ban kötöttházasságot, csak akkor még nem úgy hívták. Irodalmi kitüntetés tehát, ha ott szállhat meg az ember.

Van ott állítólag egy kísértet is – nem James Jonesé, valaki másé. Mi nem láttuk soha. Azok, akik látták, úgy mesélik: fiatal fehér férfi fehér köpenyben. Alighanem holmi műtősféle. A pavilonnak csak két ajtaja van, a hátsó a szálloda főépületébe nyílik, az elülső a tornácra. Azt mondják, a kísértet mindig ugyanazon az útvonalon

közlekedik. Bejön a hátsó ajtón, keres valamit egy bútordarabban, ami már nincs is ott, azután kimegy az elülső ajtón. És ezzel eltűnik. Sem a szálloda főépületében, sem a tornácon nem látták soha.

Lehetséges, hogy bántja a lelkiismeret valami miatt, amit a pavilonban csinált vagy látott, mikor az még műtő volt.

*

Ebben a könyvben négy valóságos festő szerepel; egy él, három meghalt. Az élő: Cliff McCarthy barátom, az Ohio államban Athensben. A holtak: John Rettig, Frank Duveneck és Adolf Hitler.

Cliff McCarthy nagyjából egyívású velem, és Amerikának nagyjából abból a részéből származik, ahonnan én. Képzőművészeti főiskolás korában belesulykolták, hogy a legrosszabb fajta festő eklektikus: innen-onnan kölcsönöz. Nemrégiben retrospektív kiállítása volt harminc évi terméséből az ohióí egyetemen, és ezt mondta: – Úgy látom, eklektikus vagyok. – Erőteljes, szép képeket fest. Az én kedvencem „A művész anyja fiatalasszony korában, 1917-ben”. Édesanyja ugyancsak kiöltözött, és nyár van, és valaki rábeszélte, hogy egy evezős csónak orrában álljon modellt. A csónak tökéletesen nyugodt, keskeny vízszakaszon áll, talán egy kis folyón. Alig ötvenméternyire látszik a szemközti lombos part. A művész anyja nevet.

Csakugyan élt valaha egy bizonyos John Rettig, és a Cincinnati Szépművészeti Múzeumban látható „Keresztrefeszítés Rómában” című festménye valóban olyan, amilyennek leírtam.

Csakugyan élt valaha egy bizonyos Frank Duveneck, sőt van tőle egy festményem is, „Fiú arcképe”. Apám hagyta rám ezt a kincset. Mindig azt hittem, hogy

Bernard bátyám arcmása, annyira hasonlít *hozzá.*

És csakugyan élt valaha egy bizonyos Adolf Hitler, aki az első világháború előtt Bécsben tanult festeni, s akinek valóban „A bécsi minorita templom” lehetett a legjobb képe.

*

Most pedig elmagyarázom ennek a könyvnek a főbb szimbólumait.

Van benne egy gömb alakú, lebecsült, üres művészeti központ: ez az én fejem, küszöbönálló hatvanadik születésnapom előtt.

Van benne egy neutronbomba-robbanás lakott területen; ez annak a sok embernek az eltűnése, akiket szerettem Indianapolisban, mikor elindultam írói pályámon. Indianapolis megvan, de az emberek eltűntek.

Haiti – New York, ahol most élek.

A történetet elbeszélő semlegesnemű patikus: hanyatló szexualitásom. A gyerekkorában elkövetett bűn mindaz a komiszság, amit életem során elkövettem.

*

Ez a könyv regény, nem történelem, úgyhogy kézikönyvnek nem használható. Azt mondom benne például, hogy az első világháború kitörésekor az Egyesült Államok nagykövete az Osztrák-Magyar Monarchiában az ohióí Henry Clowes volt. Holott a connecticuti Frederic Courtland Penfield volt az akkori nagykövet.

Azt is állítom a könyvben, hogy a neutronbomba afféle varázsvessző, amely egy csapásra elpusztítja az embereket, de a holmijukat sértetlenül hagyja. Ezt az elmeszüleményt a harmadik világháború lelkes propagatoraitól kölcsönöztem. Lakott területen felrobbantott neutronbomba a valóságban sokkal nagyobb szenvedést és rombolást okozna, mint amilyet én leírtam.

Hamisan értelmeztem a kreol nyelvet, szakasztott úgy, ahogyan a könyv fő alakja, Rudy Waltz tenné, miközben ezt a francia nyelvj árast tanulj a. Azt állítom, hogy csupán egy igeideje van – a jelen. Csak a kezdő hiszi, hogy a kreol nyelvjárásnak egyetlen igeideje van – kivált, ha azok, akik ezen a nyelven beszélnek vele, tudják, hogy az ő számára a jelen a legkönnyebb igeidő.

Békesség.

*

Celia, mi vagy, ki vagy, Hogy minden szív érted ég?
OTTO WALTZ (1892-1960)

*

A még-meg-nem-születetteknek, a differenciálatlan semmi összes foszlányának: vigyázz, ha jön az élet!

Engem elkapott az élet. Levert a lábamról. A differenciálatlan semminek voltam egy foszlánya, de aztán felpattant egy kukucskálónyílás. Zúdult be a fény meg a zaj. Hangok kezdtek meghatározni, engem meg a környezetemet. Amit mondtak, az ellen nem volt apelláta. Közölték, hogy fiú vagyok, és Rudolph Waltznak hívnak, slussz-passz. Közölték, hogy 1932-t írunk, slussz-passz. Közölték, hogy az ohióí Midland Cityben élek, slussz-passz.

Abba nem hagyták. Hosszú évek óta ontják a részleteket, feltartóztathatatlanul, mind a mai napig. Tudjátok-e, mit állítanak most? Hogy 1982-t írunk, és én ötvenéves vagyok.

Sóder.

*

Apám Otto Waltz volt; az ő kukucskálónyílása 1892-ben nyílt ki, s vele többek között azt közölték, hogy ő az örököse egy elsősorban a „Szent Elmo panaceája” néven ismert csodagyógyszer révén szerzett vagyonnak. A csodaszer szegfűszeggel és

szárcsagyökérrel ízesített, lilára festett etilalkohol volt, egy kupica ópiummal és kokainnal. Ahogy tréfásanmondják: tökéletesen ártalmatlan, kivéve használat esetén.

Apám is Midland City szülötte volt. Egyetlen gyerek, és az anyja, jóformán minden alap nélkül, arra a következtetésre jutott, hogy fiából lesz az új Leonardo da Vinci. Evégett alig tízesztendős fiacskájának műtermet építtetett a családi kúria mögött álló kocsiszín padlásán, és felfogadott egy széltoló német műbútorasztalost, aki ifjabb éveiben Berlinben festőnövendék volt, hogy apámat hétvégeken és iskola után rajzolni és festeni tanítsa.

Tanárnak, tanítványnak isteni buli volt. A tanárt August Günthernek hívták, és a kukucskálónyílása úgy 1850 körül nyílt ki Németországban. A tanítás is volt olyan jövedelmező, mint a műbútorasztalosság, ráadásul – nem úgy, mint a műbútorasztalosság – azt is lehetővé tette, hogy akkor igya le magát, amikor a kedve tartja.

Mihelyt pedig apám túljutott a kamaszkoron, Günther elvihette vonaton kétnapos kirándulásokra Indianapolisba és Cincinnatiba és Louisville-be és Clevelandbe és így tovább, azért, úgymond, hogy galériákat és műtermeket látogassanak. Ők ketten viszont kimódolták, hogy berúgjanak, s hogy az egész Közép-Nyugat luxuskuplerájainak a kedvencei legyenek.

Vajon bármelyikük is beismerte volna, hogy apám, ha agyonütik sem tud festeni vagy rajzolni?

*

Ki más akadt, aki a csalást leleplezze? Senki. Egész Midland Cityben nem volt egy lélek, aki annyit konyított volna a képzőművészethez, hogy megállapíthatná, apám tehetséges-e vagy sem. Amennyire a város törődött vele, akár szanszkritológiával foglalkozhatott.

Midland City nem volt egy Bécs vagy Párizs. De még egy St. Louis vagy Detroit sem. Midland City egy Piri-pócs volt. Egy Kutyabagos.

*

Günther árulása lelepleződött, de már későn. Apámmal együtt őrizetbe vették Chicagóban, mert szétvertek egy kuplerájt. Kiderült továbbá, hogy apámnak trippere van és így tovább. Apám addigra már elkötelezett, tizennyolc esztendős örömfiú volt.

Günthert leleplezték és kirúgták és indexre tették.

Waltz nagyapa és nagyanya irdatlanul befolyásos polgárok voltak „Szent Elmo panaceájá”-nak jóvoltából.

Közhírré tétetett, hogy aki csak számít Midland Cityben, többé nem bízza meg Günthert műbútorasztalosmunkával, se más munkával – soha.

Apámat elküldték a bécsi rokonokhoz, hogy kikúrál-tassa a tripperét, és beiratkozzék a világhírű Képzőművészeti Akadémiára. Míg az óceánon hajózott a Lusitania egy első osztályú kabinjában, szüleinek a kúriája leégett. Általánosan

elterjedt gyanú szerint a látványos építményre August Günther vetett csóvát, de rábizonyítani nem lehetett.

Apám szülei nem építették újjá a kúriát, hanem kiköltöztek Shepherdstown mellett fekvő ezerholdas birtokukra – otthagyták a kocsiszínt meg a pincelyukat.

Ez 1910-ben történt – négy esztendővel az első világháború kitörése előtt.

*

Apám tehát bemutatta magát és Midland Cityben alkotott képeinek mappáját a Képzőművészeti Akadémián. Magam is láttam néhány ifjúkori művét, amelyek fölött anyám sűrűn merengett apám halála után. Ügyesen tudott drapériákat keresztsraffozni és satírozni – ezen a területen bizonyára August Günther is szakértelemmel mozgott. Kevés kivétellel azonban akármit ábrázolt apám, végül minden olyan lett, mintha cementből öntötték volna – cementasszony cementruhában cementkutyát sétáltat, cementmezőn cementcsorda legel, cementtálon cementgyümölcs áll a cementfüggönyös ablak előtt és így tovább.

Az arcképei sem hasonlítottak a modellhez. Az Akadémián több portrét mutatott be édesanyjáról, de fogalmam sincs, milyen lehetett nagyanyám. Kukucskálónyílása rég bezárult, mielőtt az enyém kinyílt volna. Csak annyit tudok, hogy apámnak róla készített arcképei közt nincsen két egyforma.

Apámnak azt mondták az Akadémián, jöjjön vissza két hét múlva; akkor majd közlik vele, felveszik-e vagy sem.

Ez idő tájt rongyokban járt, a derekán kötéllel, foltozott nadrágban és így tovább – habár otthonról roppant nagy apanázst kapott. Bécs akkor egy nagy birodalom fővárosa lévén, annyi volt ott a díszes egyenruha, az egzotikus öltözék, annyi bor folyt és annyi zene szólt, hogy apám jelmezbálon érezte magát. Elhatározta, hogy éhező művészként vesz részt a mulatságban. De jó hecc!

Akkoriban igen jóképű lehetett. Véleményem szerint ő volt a legjobb külsejű férfi Midland Cityben még egy negyedszázad múltán is, amikor én megismertem. Karcsú volt és szálegyenes, mindhalálig. Száznyolcvanöt magas. A szeme kék. Göndör aranyszőke haja jóformán egy szálig megvolt még akkor is, amikor a kukucskálónyílása bezárult, amikor megengedték, hogy ne legyen többé Otto Waltz, amikor ismét csak a differenciálatlan semminek lett egy foszlánya.

*

Két hét múlva tehát visszament, s egy professzor visszaadta a mappáját, mondván, hogy a munkája nevetséges. Volt ott még egy rongyos fiatalember, annak is mély megvetéssel adták vissza a mappáját.

Adolf Hitlernek hívták. Linzben született, Ausztriában.

Apám annyira megharagudott a professzorra, hogy menten bosszút állt. A professzor szeme láttára megkérte Hitlert, mutassa meg egypár munkáját. Találomra kiválasztott egy képet, közölte, hogy zseniális munka, s azon helyt meg is vásárolta

Hitlertől, annyi pénzért, amennyit a professzor valószínűleg egy hónap alatt se keresett meg.

Hitler alig egy órával azelőtt adta el a kabátját, hogy vehessen valami kis ennivalót, habár közeledett a tél. Valószínű, hogy apám nélkül Hitler 1910-ben elpusztult volna éhen vagy tüdőgyulladásban.

Apám és Hitler egy darabig együtt csatangoltak, emberi szokás szerint – vigasztalták, mulattatták egymást, kiröhögték a művészi intézményt, amely elutasította őket és így tovább. Tudomásom szerint hosszú gyalogtúrákat tettek, kettesben. Anyámtól tudom, hogy igen jól érezték magukat egymás társaságában. Amikor elég idős lettem ahhoz, hogy érdekeljen apám múltja, már küszöbön állt a második világháború, s apámon kitört az állkapcazár, már ami a Hitlerrel való barátságát illeti.

Ezt adják össze: apám megfojthatta volna a század legkomiszabb szörnyetegét, vagy egyszerűen hagyhatta volna, hogy éhen haljon, megfagyjon. De nem: összeáll vele, és a kebelcimborájává fogadja.

Alighanem ez az egyes számú kifogásom az élet ellen: amíg élünk, oly könnyen esünk szörnyűségesnél szörnyűségesebb tévedésekbe.

A kép, amelyet apám megvett Hitlertől, vízfestmény; általános megítélés szerint a legkülönb, amit a szörnyeteg mint festő elkövetett. Évekig lógott szüleim ágya fölött az ohióí Midland Cityben. A címe: „A bécsi minorita templom.”

*

Apámat olyan szívesen fogadták Bécsben – hisz mindenki tudta róla, hogy rongyos géniusznak álcázott amerikai milliomos –, hogy kis híján négy évig eldáridózgatott. Amikor 1914 augusztusában kitört az első világháború, apám azt hitte, a jelmezbálból jelmezes kirándulás lesz, és a társaság kivonul a zöldbe. Oly boldog volt, oly naiv, annyira el volt gyönyörödve magától, hogy megkérte befolyásos barátait: neveztessék ki a magyar testőrséghez, ahol a tiszti uniformishoz párducbőr kacagány tartozott.

Apám ugyanis imádta a párducbőrt.

Ekkor magához hívatta az Osztrák-Magyar Monarchiába akkreditált amerikai nagykövet, a clevelandi Henry Clowes, apám szüleinek ismerőse. Apám huszonkét esztendős volt. Clowes tudatta vele, hogy ha idegen hadsereg kötelékébe lép, elveszíti amerikai állampolgárságát, közölte továbbá: informálódott apámról, és tudomására jutott, hogy nem festő, aminek állítja magát; hogy úgy veri el a pénzt, mint holmi részeg matróz, s ő már meg is írta apám szüleinek, miszerint a fiuk tökéletesen elveszítette a realitásérzékét, legfőbb ideje tehát, hogy hazarendeljék, és becsületes munkára fogják.

– Mi lesz, ha megtagadom? – kérdezte apám.

– A szülei ez esetben megvonják az apanázsát – mondta Clowes. Apám tehát hazatért.

*

Alig hiszem, hogy Midland Cityben telepedett volna le, ha ott nem tartja, ami gyermekkori otthonából megmaradt – vagyis a fantáziadús kocsiszín. Hatszögletű volt. Kőből épült. Kúp alakú palateteje volt. Odabent a csupasz váz nemes tölgygerendákból. Egy kis darab Európa Ohio állam délnyugati csücskében. Waltz dédapám ajándékozta hamburgi feleségének, honvágy ellen. Hajszálpontos másolata volt a dédanyám kedvenc német mesekönyvében látható egyik épületnek.

Még ma is áll.

Megmutattam egyszer az ohióí Athensben levő ohióí egyetem egyik művészettörténészének. Azt mondta, az eredeti épület valószínűleg középkori magtár volt, amely a Július Caesar idejéből származó római őrtorony romjaira épült. Caesart kétezer éve gyilkolták meg.

Ezt adják össze.

*

Nem hiszem, hogy apám tökéletesen tehetségtelen lett volna a művészetek terén. Akárcsak Hitler barátjának, neki is volt érzéke a romantikus építészethez. Nekifogott, hogy a kocsiszínt olyan festőműteremmé alakítsa, ami méltó az új testet öltött Leonardo da Vincihez, akinek elvakult édesanyja őt még akkor is hitte.

Apám édesanyjának nem volt ki a négy kereke, legalábbis az én anyám szerint.

*

Néha azt gondolom, egészen másfajta lelkem volna, ha amolyan mindennapi kis amerikai házban növök fel – ha a mi házunk nem lett volna irdatlan.

Apám kidobta a kocsiszínből valamennyi lófogatú járművet – egy szánt, egy szekeret, egy bricskát, egy hintót, egy homokfutót és még ki tudja, mit. Aztán lebontatta a tíz lóállást meg a lószerszámkamrát. Kedvelt időtöltése számára ezáltal nagyobb összefüggő alapterületre tett szert sokkal magasabb mennyezet alatt, mint amekkorával Midland City bármelyik temploma vagy középülete dicsekedhetett.

Kosárlabda-mérkőzéshez is elég nagy lett volna? A kosárlabdapálya harminc méter hosszú, tizenöt méter széles. Gyermekkori otthonomnak mindössze huszonöt méter volt az átmérője. A válasz tehát: nem. Öt méter híja volt, hogy meg nem felelt kosárlabdapályának.

A kocsiszínnek mindkét óriási, kétszárnyú kapuján befért egy fogat meg egy kocsi. Az egyik északra nyílt, a másik délre. Apám a munkásaival leszedette az északi kaput; a két szárnyából pedig hajdani mestere, August Günther két asztalt csinált, egy ebédlőasztalt meg egy másikat, amelyiken apám a festékeit, ecseteit, kaparóké-seit, faszénrúdjait meg a többit tárhatta a világ elé.

A kapu keretébe ezután beültették a városnak mind a mai napig legnagyobb ablaktábláját, amely korlátlan mennyiségben bocsáthatta be minden nagy festők balzsamát, az északi megvilágítást.

Ez előtt az ablak előtt állt apám festőállványa.

*

Bizony, sorsát megint összekötötte a hírhedett August Güntherrel, aki akkoriban hatvanas évei közepén járhatott. A vén Günthernek egyetlen gyermeke volt, egy Grace nevű leány, úgyhogy apámat jószerint a fiának tekinthette. Alkalmasabb fiút nem is álmodhatott magának.

Anyám akkoriban még kislány volt, a szomszéd udvarházban lakott. Szörnyen félt a vén Günthertől. A jól nevelt kislányoktól elvárták, mesélte egyszer, hogy elfussanak Günther elől. Anyám halála napjáig összeborzadt August Günther nevének puszta említésére. Günther gonosz manó volt a szemében. Maga a mumus.

Ami a délnek nyíló kaput illeti: apám bereteszeltette, belakatoltatta, azután a munkások légmentesen tömhették a kapun és körülötte valamennyi rest-repedést, hogy kirekesszék a szelet. August Günther pedig ajtót vágott az egyik kapuszárnyba. Ez volt a bejárata apám műtermének, az én gyermekkorom leendő otthonának.

A nagyterem körül és fölött hatszögű galéria emelkedett. Ezt hálószobákra, fürdőszobákra és aprócska könyvtárszobára osztották.

Efölött még egy padlás volt, a kúp alakú palatető alatt. Apámnak nem volt szüksége a padlásra, meghagyták hát eredeti kezdetleges állapotában.

Az egész oly... unpraktikus volt – s alighanem épp ez volt a cél.

Apámat annyira föllelkesítette az irdatlan földszint, amelynek homokba ágyazott macskakő volt a padlata, hogy fontolóra vette, ne helyezze-e a konyhát a padlásra. Ez azonban azzal járt volna, hogy a cselédség ott nyüzsög, a konyhaszag ott bűzlik a hálószobák között. Alagsor ugyanis nem volt, ahová elrekkenthették volna.

Nagy vonakodva hát a földszintre tette a konyhát, bedugta a galéria alá, és ócska palánkkal elrekesztette. Zsúfolt volt és levegőtlen. Imádtam azt a konyhát. Biztonságban és melegségben éreztem ott magam.

Sokan kísértetiesnek találták a házunkat, s amikor megszülettem, csakugyan tele volt gonoszsággal a padlás. Itt helyezték el ugyanis a több mint háromszáz darab antik és modern lőfegyverből álló gyűjteményt. Apám hat hónapig tartó nászútjukon vásárolta Európában 1922-ben. Szépségesnek találta valamennyit, pedig lehettek volna akár mérges kobrák vagy csörgőkígyók is. A fegyvergyűjtemény maga volt a halál.

*

Anyám kukucskálónyílása 1901-ben nyílt ki Midland Cityben. Kilenc évvel volt fiatalabb apámnál. Akárcsak apám, ő is egyetlen gyerek volt – a Midland Megyei Nemzeti Bank alapítójának és főrészvényesének, Richard Wetzelnek leánya, Emma.

Az apám gyermekkori otthona mellett álló udvarházban született, ahol nyüzsgött a szolganép, és nincstelenül halt meg 1978-ban, most négy esztendeje, abban a kis bodegában, ahol ketten laktunk, Midland City Avondale nevű külvárosában.

*

Anyám emlékezett rá, hogy kilencéves korában látta leégni apám gyermekkori otthonát, miközben apám úton volt Bécs felé. De a tűznél sokkal mélyebb hatást tett rá apám, amikor hazatért Bécsből, és azzal az elgondolással vette szemügyre a kocsiszínt, hogy műteremmé építteti át.

Anyám a két telket elválasztó fagyalsövényen át pillantotta meg apámat. Anyám szöcskelábú, kiálló fogú, tizenhárom esztendős véznaság volt; férfit csak munkaruhában vagy öltönyben látott. Szülei lelkesen emlegették apámat, hiszen gazdag volt, és kitűnő családból származott. Tréfából olyasmit mondogattak, hogy a lányuk nem is tenné rosszul, ha egy szép napon hozzá menne feleségül.

Anyám tehát átkandikált a sövényen, a szíve vadul kalapált, és – szentséges Úristen! Apám ott állt tetőtől talpig bíborban-ezüstben, a vállán átvetve párducbőr kacagány – fején pedig cobolyprém testőrkucsma püspöklila tollforgóval.

Bécsből hozott számos emlékének egyikét viselte: a magyar testőrség őrnagyi díszegyenruháját – azét az ezredét, amelynek a soraiba vágyott.

*

Az Osztrák-Magyar Monarchia valóságos magyar testőrei akkortájt valószínűleg éppen csukaszürke egyenruhát húztak.

Apám Hitler barátjának osztrák létére sikerült az osztrák hadsereg helyett a német hadseregbe besoroztatnia magát – mivel olyan nagyon csodált mindent, ami német. ő is csukaszürkét viselt.

Apám akkoriban kint lakott szüleivel Shepherdstown mellett, de emléktárgyait a kocsiszínben raktározta el. S azon a napon, amikor anyám az egyenruhában megpillantotta, kezdte el kinyitogatni a ládákat és útibőröndöket, hajdani mestere, August Günther pedig nézte. Apám azért bújt az uniformisba, hogy megnevettesse Günthert.

Ketten kicipeltek egy asztalt. Egy ősöreg diófa árnyékában akartak ebédelni. Sört és kenyeret és kolbászt és sajtot és sült csirkét hoztak, csupa helybéli terméket. A sajt történetesen Liederkranz márkájú volt, amit legtöbben európai sajtnak vélnek. A Liederkranzot az ohióí Midland Cityben találták fel 1865 körül.

*

Apám tehát, amikor letelepedett étvágygerjesztő ebédjükhöz a vén Güntherrel, tudatában volt, hogy a sövény mögül egy kislány figyeli őket, és tréfálkozni kezdett, a kislány füle hallatára. Azt mondta Günthernek: olyan sokáig volt távol, hogy már nem emlékszik az amerikai madarak nevére. Ott búvik a sövényben egy kismadár, mondta apám – úgy beszélt anyámról, mintha madár volna –, és megkérdezte a vén Günthert, hogy hívják azt a madarat.

Aztán apám, kezében egy darab kenyérrel, odament az állítólagos kismadárhoz, és megkérdezte: a magafajta madárka szereti-e a kenyeret – mire anyám bemenekült a szülői házba.

Ezt anyám mesélte nekem. Ezt apám mesélte nekem.

*

Hanem aztán anyám megint kijött, mert jobb megfigyelőhelyet talált – ahonnan ő lát, de őt nem látják. Különös új jövevények tűntek fel a lakomán. Két alacsony, fekete fiú, akik láthatólag vízben gázoltak előzőleg. Mezítláb voltak, a nadrágjuk térden felül is csatakos. Anyám még soha nem látott hozzájuk hasonlót, méghozzá a következő okból: a két fiú – két testvér – olasz volt, Midland Cityben pedig még sohasem járt olasz. Gino Maritimo tizennyolc éves volt, Marco Maritimo húsz. Szörnyűséges nagy bajba keveredtek. Hívatlanul toppantak be a lakomára. Hívatlanul toppantak be az Egyesült Államokba is. Harminchat órája még szenet lapátoltak egy olasz teherszállító hajón, amely a Virginia államban Newport Newsban vett fel árut. A fiúk megszöktek a hajóról, hogy megmeneküljenek a hazai sorozás elől, és mert Amerikában a földön hever az arany. Angolul nem tudtak egy szót sem.

Newport Newsban olasz honfitársaik becsempészték őket meg a vulkánkofferjüket egy Isten tudja, hova tartó vonat üres poggyászkocsijába. A vonat nyomban el is indult. Leszállt a nap. Csillagtalan, holdtalan éjszaka volt. Amerika feketeség volt, és kliketi-klakk.

Hogy honnan tudom, milyen volt az éjszaka? Gino és Marco Maritimo mesélték öregkorukban.

*

Valahol a feneketlen feketeségben, ami Nyugat-Virginia lehetett, Gino és Marco Maritimónak társasága akadt négy amerikai hobó személyében, akik kést szegeztek a torkuknak, és elszedték a kofferjüket, a kabátjukat, a kalapjukat, a cipőjüket.

Szerencséjük volt, hogy merő tréfából el nem vágták a nyakukat. A kutya se ugatott volna utánuk.

*

Hogy kívánták, hogy a kukucskálónyílásuk becsukódjon! De a lidérces álom folytatódott. Lidérces ébrenlét lett belőle. A vonat többször is megállt, rútnál rútabb helyeken; Ginót és Marcót nem vitte rá a lélek, hogy leszállja-nak, hogy ott kezdjenek élni. Hanem aztán két gumibotos vasúti detektív mégiscsak letessékelte őket, s ha tetszett, ha nem, ott voltak az ohióí Midland City peremén, a Sugár Creek partján, amely a belvárostól elválasztotta őket. Iszonyúan éhesek-szomjasak voltak. Választhattak: vagy bevárják a halált, vagy kitalálnak valamit. Kitaláltak. Megpillantották a folyó túlsó partján a kúp alakú palatetőt, és elindultak toronyiránt.

Csak úgy tudták egyik lábukat a másik elé rakosgatni, hogy azzal biztatták magukat: mindenáron el kell érniük épp azt az épületet.

Átgázoltak a Sugár Creeken – nem akarták a hídon magukra vonni a figyelmet. Ha mélyebb a víz, át is úsztak volna.

S most ott voltak, s akárcsak anyám, ők is kővé dermedtek annak a tetőtől talpig biborba-ezüstbe öltözött férfinak a láttán, aki cobolyprém testőrkucsmát viselt.

Amikor apám a diófa alól gyanakodva rájuk sandított, Gino, a fiatalabbik testvér, aki azonban a vezér volt, olaszul megszólalt: éhesek, mondta, és ennivaló fejében bármilyen munkát elvégeznek.

Apám olaszul válaszolt. Jó volt a nyelvérzéke. Folyékonyán beszélt franciául és németül és spanyolul is. Azt mondta a két testvérnek, feltétlenül üljenek le és egyenek, ha csakugyan olyan éhesek, amilyennek látszanak. Soha senkinek nem szabad éheznie, mondta.

Olyan volt nekik, mint az Isten. Könnyűszerrel lehetett nekik olyan, mint az Isten.

Amikor jóllaktak, felvitte őket a galéria feletti padlásra, a jövendőbeli fegyvertárba. Volt odafent két ócska priccs. A tető csúcsán, a kupolán elegendő fény és levegő hatolt be. A padlásról létra vezetett a kupolába. Míg jobbat nem találnak, mondta apám a két testvérnek, bekvártélyoz-hatják magukat a padlásra. Van odalent a bőröndökben egy csomó régi cipő és pulóver és egyéb is, ha kell, mondta apám.

Másnap munkára fogta őket: lebontották a leállásokat meg a lószerszámkamrát.

S akármennyire gazdagok és hatalmasak lettek idő jártával a Maritimo fivérek, s akármennyire dicstelen szegénységbe süllyedt apám, nekik mindvégig ő maradt az Isten.

*

És ekkortájt valamikor, mielőtt Amerika belépett volna az első világháborúba a Német Birodalom és az Osztrák-Magyar Monarchia és az Oszmán Birodalom ellen, apám szüleinek kukucskálónyílását bezárta a

Shepherdstown melletti tanyaházuk hibás fűtőberendezéséből származó szénmonoxid.

Apám lett tehát a főrészvényese a családi vállalkozásnak, a Waltz Fivérek Gyógyáru Társaságának, amelyben mindössze gúnyolódással és megvetéssel vett részt.

Svájcisapkában, festékfoltos festőköpenyben és szandálban jelent meg a részvényesek gyűlésein, és magával hurcolta a vén August Günthert, mondván, hogy

Günther a jogtanácsosa, és méltatlankodva hangoztatta: két nagybátyja meg a fiaik – akik valójában a vállalkozást vezették – mind elviselhetetlenül humortalanok és provinciálisak, és a profit megszállottjai és így tovább.

Kérdezgette őket: mikor hagynak már fel a polgártársaik mérgezésével és így tovább. Ekkortájt kezdeményezték a nagybácsik meg az unokatestvérek az ország történelmének első drugstore-hálózatát, s kiváltképp büszkék voltak a boltokban felállított hűsítőpultokra, és egy rakás pénzt költöttek arra, hogy a fagylaltjuk

versenyképes legyen a világ bármelyik fagylaltjával. Apám tehát afelől érdeklődött, vajon a Waltz Fivérek fagylaltja miért olyan ízű, mint a csiriz és így tovább.

Ő ugyanis művész volt, akit a szimpla gyógyszerészeinél magasabb rendű vállalkozások érdekeltek.

Talán ideje, hogy megmondjam, mi az én foglalkozásom. Na micsoda? Én, Rudy Waltz, annak a nagy művésznek, Otto Waltznak a fia, okleveles gyógyszerész vagyok.

*

Akkortájt valamikor egy nemes tölgyfa gerenda vége apám bal lábára esett. A balesetben része volt az alkoholnak is. A műteremben, egy részeg dáridó során, a szanaszét heverő szerszámok és építőanyag között apámnak nagy szerkezeti elgondolása támadt, amelyet tüstént meg akart valósítani. Nem kevesebbet óhajtott, mint hogy részeg vendégei álljanak be segédmunkásnak az ő vezérlete alatt, és egy John Fortune nevű fiatal tehenészgazda kezéből kiesett egy gerenda. Apám lábára esett, összezúzta a lábfejcsontjait. Két lábujja elhalt, amputálni kellett.

Apám tehát alkalmatlanná vált a katonai szolgálatra, mire Amerika hadba lépett az első világháborúban.

*

Apám egyszer azt mondta nekem öregkorában – miután két esztendőt börtönben töltött, miután ő és anyám minden pénzüket és műkincsüket elveszítették egy per során: – életének az volt a legnagyobb csalódása, hogy nem lehetett katona. Ez volt szinte a legutolsó illúziója, és ebben lehetett is valami: arra született, hogy bátran és talpraesetten szolgáljon a csatatéren.

Annyi bizonyos, hogy John Fortune-t mindvégig irigyelte. Az az ember, aki összezúzta apám lábfejét, hős lett az első világháború lövészárkaiban, és apám szeretett volna vállvetve harcolni vele – s akár Fortune, kitüntetésekkel teleaggatva hazatérni. Az egyetlen kicsit is katonai kitüntetés, amelyben életében részesült, Ohio állam kormányzójának elismerése volt, amiért apám a második világháború alatt Midland megyében hulladékgyűjtő akciókat vezetett. Ünnepség nem volt. Az elismerő irat postán érkezett.

Amikor megérkezett, apám a shepherdstowni börtönben ült. Anyám meg én vittük el neki a beszélőre. Én tizenhárom éves voltam. Nagyobb szolgálatot tettünk volna apámnak, ha az iratot elégetjük, és a hamvait a Sugár Creekbe szórjuk. Ez az elismerő irat volt apám szempontjából minden irónia teteje.

– Végre-valahára beléptem a halhatatlanok soraiba – mondta apám. – Immár csak két rang marad a számomra elérhetetlen. – Az egyik az volt, hogy vakvezető kutya legyen. A másik, hogy közjegyző.

Elkérte tőlünk az elismerő okiratot, hogy az első adandó alkalommal kitörülhesse vele a fenekét, amit minden bizonnyal meg is tett.

Aznap istenhozzád helyett így köszönt el, ujját a levegőbe bökve:

– Szükségre!

És akkortájt valamikor, a pontosság kedvéért 1916 őszén, August Günther, a vén csirkefogó felettébb rejtélyes körülmények között lelte halálát. Egy szép napon virradat előtt két órával felkelt, kiadós reggelit készített, és el is fogyasztotta, míg felesége és leánya még aludt. Azután gyalogszerrel útnak indult, felfegyverezve az apámtól kapott két dupla csövű, tízes kaliberű sörétes puskával, hogy csatlakozzék apámhoz és John Fortune-hoz és még néhány legényhez a John Fortune apja tejgazdaságának egyik mezeje szélén ásott lőállásban. A Sugár Creek holtágán és a Crystal-tavon éjszakázó vadlibát akartak lőni. A mezőre csalétkül kukoricadarát szórtak.

August Günther sosem ért el a leálláshoz, legalábbis ezt tartotta a fáma.

Ezek szerint tehát halálát a közbülső ötmérföldes úton lelte, amelybe beleesett a Sugár Creek hídja is. Egy hónap múlva megtalálták Günther fej nélküli holttestét a Sugár Creek torkolatánál, Cincinnati nyugati oldalán: épp megkezdte volna útját a Mississippi és a Mexikóiöböl felé, sőt még azon is túl!

Szép kis kiruccanás Midland Cityből!

August Günthernek valamikor réges-régen, tizenhat esztendővel a születésem előtt történt lefejeztetése még az én gyerekkoromban is minden idők megoldatlan bűnügyei közül a leglegendásabb volt szülővárosomban. Nekem pedig volt egy hátborzongató vágyam. Úgy véltem, hírnévre és csodálatra tehetek szert, ha megtalálom August Günther elveszett fejét. Ami után a gyilkos kénytelen lesz színt vallani, és elnyeri méltó büntetését és így tovább – és a polgármester medáliát tűz a mellemre.

Honnan is sejthettem volna, hogy egyszer majd én magam, Rudy Waltz leszek „Mesterlövész” néven ismert hírhedett gyilkos?

*

Szüleim 1922-ben házasodtak össze, négy évvel az első világháború befejezése után. Apám harmincesztendős volt, anyám huszonegy. Anyám egyetemet végzett; az ohiói Oberlin College-bán szerzett bölcsészdiplomát.

Apámnak, noha tagadhatatlanul igyekezett mindenkiben öregbíteni azt a hitet, hogy valamely régi, európai egyetemen tanult, valójában csak érettségije volt. Mindenesetre órák hosszat tudott értekezni történelemről vagy a fajok eredetéről vagy biológiáról vagy művészetről vagy politikáról, habár igen keveset olvasott.

Jóformán valamennyi nézetét és információját az első világháború előtti bécsi ivócimboráinak tanaiból vagy tévtanaiból habzsolta fel.

És persze az egyik cimborája Adolf Hitler volt.

*

Az esküvő és a fogadás a műterem szomszédságában, a Wetzel-udvarházban zajlott. Wetzelék is, Waltzék is gőgös agnosztikusok lévén, az esketési szertartást egy bíró

végezte. Apám vőfélye John Fortune volt, a háborús hős és tehenészgazda. Anyám koszorúslányai oberlini barátnői.

*

Apám legközelebbi rokonai, a nagybácsik és unokatestvérek, akik a kenyerét keresték, eljöttek az esküvőre párostul, de csak néhány percig maradtak ott a fogadáson; korrektül, de hűvösen viselkedtek, és testületileg távoztak. Apám bőséges okkal szolgált valamennyiüknek, hogy utálják, mint a bűnt.

Apám nevetett. Anyám szerint apám bejelentette a többi vendégnek: sajnálattal közli, hogy a rokonai kénytelenek voltak visszatérni a taposómalomba.

Merthogy ő bohém volt a javából!

*

Ezután tehát apám és anyám hathónapos nászútra ment Európába. Távollétükben a Waltz Fivérek Gyógyáru Társasága Chicagóba költözött, ahol volt már egy illatszergyára és három drogériája.

Mire apám és anyám hazatért, rajtuk kívül nem volt Waltz a városban.

*

Nászútjuk során tett szert apám a híres puskagyűjteményre, legalábbis a javára – egyetlen fogással. Anyámmal felkeresték az ausztriai Salzburg mellett Rudolf von

Fürstenberg, még a régi időkből származó jó barát családját – már ami megmaradt belőle. Rudolf elesett a háborúban, akárcsak apja és két bátyja, s én az ő emlékére kaptam a nevemet. Anyja és öccse életben maradt, de tönkrement. A birtokon minden eladó volt.

Apám tehát megvásárolta a több mint háromszáz puskából álló gyűjteményt, amely a lőfegyverek jóformán teljes történetét felölelte úgy 1914-ig. Akadt közte több amerikai fegyver is, például egy. 45-ös Colt revolver meg egy. 30-06-os Springfield karabély. Bármilyen veszedelmes volt az a két fegyver, apám megtanított rá, hogyan kell elsütni, megbirkózni az erős rúgással, megtisztítani, bekötött szemmel szétszedni, összerakni – alig tízesztendős koromban.

Isten legyen hozzá irgalmas.

*

És apám és anyám megvásárolta von Fürstenbergék sok bútorát, ágy- és asztalneműjét, kristályát, meg néhány csatabárdot, kardot, páncélinget, pajzsot, sisakot.

Bátyám is, én is egy von Fürstenberg-ágyban fogantunk, az ágy fején címer volt, fölötte pedig Adolf Hitler festménye, „A bécsi minorita templom”.

*

Anyám és apám a nászútjukon Hitlert is fel akarták keresni. De épp börtönben ült.

A háborúban tizedesi rangra emelkedett, és Vaskereszttel tüntették ki, mert ellenséges tűzben parancsokat kézbesített. Úgyhogy apámnak számos jó barátja volt háborús hős a front mindkét oldalán.

*

Apám és anyám megvásárolták az irdatlan szélkakast is a von Fürstenberg-birtok kapusházáról, és otthon a kupolájuk tetejére biggyesztették, miáltal a műterem magasabb lett, mint a megye valamennyi épülete, a megyei bíróság kupolájának, néhány silónak, Fortune-ék csűrjenek és a Midland Megyei Nemzeti Banknak a kivételével. A szélkakas egy csapásra Midland City leghíresebb művészeti alkotása lett. Egyetlen versenytársa az Unió gyalogos katonájának szobra volt, a Fairchild Parkban. A szélkakasnak csak a nyila három és fél méter hosszú volt, és ezen a félelmetes nyílvesszőn két sárgaréz lovas kergetőzött. A hátulsó osztrák lándzsás volt. Az elülső, aki az irháját mentette, jatagános török.

Ez a szerkezet, amely egyszer Detroit, másszor

Louisville felé lengett, és így tovább, Bécs 1683-35 felszabadulását hirdette a török ostrom alól.

Kicsi koromban megkértem Felix bátyámat, aki hét évvel idősebb nálam, és annyit összehazudozott, amennyi csak belefért, hogy magyarázza meg nekem és a pajtásomnak, mit jelent a szélkakas. Felix akkor középiskolába járt. Már megvolt az a gyönyörű, bársonyos mély hangja, amellyel idővel megcsinálta a szerencséjét a távközlési iparban.

– Ha az osztrákok nem győznek – mondta ünnepélyesen zengő hangján –, anya most háremben volna. Apa gőzfürdőben osztogatná a törülközőket, és neked meg nekem meg a barátodnak alkalmasint levágnák a tökét.

Mohón ittam a szavait.

*

1933-ban, amikor én egyéves voltam, Adolf Hitler Németország kancellárja lett. Apám, aki 1914 óta nem látta, elküldte szívbéli jókívánságait, s ajándékul Hitler vízfestményét, „A bécsi minorita templom”-ot.

Hitler el volt ragadtatva. Szeretettel őrzi apám emlékét, közölte, és meghívta: látogasson el Németországba mint az ő személyes vendége, nézze meg az épülő új társadalmi rendet, amely várakozása szerint legalább ezer évig fennmarad.

Anyám és apám és Felix, aki akkor kilencéves volt,

1934-ben hat hónapra Németországba utazott, engem pedig a cselédek – csupa fekete- gondjára hagytak. Miért mentem volna én is? Alig voltam kétesztendős.

Bizonyára akkor alakult ki az a meggyőződésem, hogy a cselédek a családom. Minden vágyam az volt, hogy azt csináljam, amit ők olyan jól csinálnak – süssek, főzzek, mosogassak, ágyazzak, mossak, vasaljak, ássam a kertet és így tovább. Még most is mindennél boldogabbá tesz, ha jó vacsorát főzhetek egy házban, amely az én munkámnak köszönheti, hogy tiszta, mint a patyolat.

*

Tudatos emlékem nincs róla, milyen volt a valódi családom, amikor hazatért Németországból. Egy hipnotizőr segítségével talán sikerülne valami képet felidéznem. De azóta láttam róluk fényképeket – anyám albumában, amelyeket azokban az izgalmas időkben vezetett, meg a *Midland City Harsona-Figyelő* régi számaiban. Anyám dirndlit visel. Apám kurta bőrnadrágot és térdharisnyát. Felix, habár jogtalanul, hisz nem volt a szervezet tagja, a Hitlerjugend keki egyenruháját, antantszíját, horogkeresztes karszalagját és dísztőrét. Felix akkor sem viselhette volna még ezt az egyenruhát, ha történetesen német, de apám mindenesetre megcsináltatta neki egy berlini szabóval. Miért ne?

*

Amint említett rokonaim hazatértek, az újság közlése szerint apám felhúzta a szélkakas vízszintes rúdjára Hitlertől kapott kedvenc ajándékát. Náci zászló volt; akkora, mint egy lepedő.

Ismétlem: ez 1934-ben történt, és a második világháború még messze volt. Messze, amennyiben öt esztendő messzeségnek tekinthető. Náci zászlót kitűzni Midland Cityben nem volt sérelmesebb, mint teszem azt görög. Ír vagy konföderációs lobogót vagy akármit. Játékos túlkapás volt, s anyám szerint a közösség büszke és irigy volt apámra, őrá és Felixre. Midland Cityben még senki sem parolázott államfővel.

Én magam is látható vagyok az újság egyik képén. Egész családunk az utcán áll, a műterem előtt, és felbámul a náci lobogóra. Engem Mary Hoobler tart, a szakácsnőnk. Ő tanít majd meg idővel egész sütő-főző tudományára.

*

Mary Hoobler kukoricamáléja: keverjünk össze egy tálban fél csésze lisztet, másfél csésze kukoricalisztet, egy kávéskanál sót, egy kávéskanál cukrot és három kávéskanál sütőport. Adjunk hozzá három felvert tojást, egy csésze tejet, fél csésze tejszínt és fél csésze olvasztott vajat.

Töltsük a masszát jól megvajazott tepsibe; süssük tizenöt percig kétszáz fokos sütőben.

Vágjuk fel kockákra. Forrón, szalvétába burkolva tálaljuk.

*

Az utcán készült családi fényképen apám negyvenkét éves; anyám szerint Németországban mély spirituális változás ment végbe benne. Új életcélt talált. Már nem érte be annyival, hogy művész legyen. Tanár lesz és politikai aktivista. Szószólója lesz Amerikában a Németországban születő új társadalmi rendnek, amely idővel a világot fogja megváltani. Ami nagy tévedés volt.

*

Mary Hoobler mártása nyársonsülthöz: egy csésze apróra vágott hagymát és három gerezd apróra vágott fokhagymát pároljunk meg fél kilogramm vajban. Adjunk hozzá fél csésze ketchupot, negyed csésze melaszt, egy kávéskanál sót, két kávéskanál frissen őrölt borsot, egy csepp Tabascót, egy evőkanál citromlevet, egy kávéskanál bazsalikomot és egy evőkanál chiliport. Lassú tűzön forraljuk öt percig.

*

Két évig tehát, sőt egy kicsit tovább, apám a
Közép-Nyugatot járta: film- és diavetítéssel kísért előadásokat tartott az új Németországról. Szívet melengető történeteket mesélt Hitler barátjáról, és megmagyarázta, hogy Hitlernek az alsóbb- és felsőbbrendű fajokról alkotott elmélete egyszerű kémia. A tiszta zsidó ez. A tiszta német amaz. Keresztezzünk lengyelt négerrel, és minden bizonnyal kielégítő napszámost kapunk.
Szörnyű lehetett.
Emlékszem, a náci lobogó ott lógott nappali szobánk falán – legalábbis azt hiszem, hogy emlékszem. Hallani mindenesetre hallottam róla. Ez volt az első, ami a belépő látogatók szemébe tűnt. Annyira színes volt. Minden más eltompult mellette – a gerendák, a kőfalak, a kocsiszín-kapuszárnyakból készült nagy asztalok; apám durván ácsolt festőállványa, amely úgy sötétlett az északi ablak előtt, akár egy nyaktiló; az imitt-amott rozsdásodó középkori fegyverek, páncélok.

*

Lehunyom a szemem, és megpróbálom magam elé idézni a lobogót. Nem sikerül. De megborzongok – mert a házunk, a konyha kivételével, télen mindig olyan hideg volt.

*

Átok volt fűteni azt a házat. Apám a fal puszta köveit akarta látni, s a fegyverterem fölötti palatetőt tartó csupasz gerendákat. Apám hallani sem akart szigetelésről, még élete vége felé sem, amikor már Felix bátyám fizette a fűtést.
– Csak a holttestemen át – mondta apám.

Anyám és apám és Felix sohasem panaszkodott a hideg miatt. Alaposan felöltöztek odabent, s azt mondták, Amerika minden házát túlfűtik, az a nagy hőség lassítja a vérkeringést, ellustítja, elbutítja az embert és így tovább.

Nyilván ez is hozzátartozott ahhoz a náci dologhoz.

Kényszerítettek, hogy jöjjek ki a kis konyhából a földszint huzatos nagy térségébe, alighanem azért, hogy én is edzetten, életerősen növekedjem. De én hamarosan a konyhában voltam megint, ahol olyan jó szagú meleg volt. És komikus is volt odabent, hiszen az volt a ház egyetlen helyisége, ahol célszerű tevékenység folyt, s mégis olyan zsúfolt volt, mint egy hajókonyha. Aki pedig nem csinált semmit, csak hagyta, hogy kiszolgálják, azé volt a tág tér.

Hideg napokon, sőt, még nem is olyan hideg napokon is, a többi cseléd, az udvaros, a szobalány és a többi – mind fekete – bezsúfolódott a konyhába a szakácsnővel és velem. Szerettek egy kupacba zsúfolódni. Kicsi korukban, mesélték, egy ágyban aludtak seregnyi testvérükkel. Milyen pazar mulatság lehetett, gondoltam én. Még ma is azt gondolom.

És ott a zsúfolt konyhában mindenkiből csak úgy folyt és folyt a szó, folyt a tréfa, folyt a nevetés. Engem is bevontak a beszélgetésbe. Helyes kisfiú voltam. Mindenki szeretett.

– Hát erről mit gondol, Rudy úr? – kérdezte valamelyik cseléd, én pedig feleltem rá valamit, akármit, és mindenki úgy tett, mintha szörnyen okosat vagy vicceset mondtam volna.

Ha meghalok gyerekkoromban, azt hittem volna, az a kicsi konyha az élet. Mindent megadtam volna érte, ha visszamehetek abba a konyhába – a tél legesleghidegebb napján.

Fogadd vissza fiad, hazám, Virginia.

*

Akkortájt valamikor lekerült a falról a náci lobogó. Apám berekesztette körútjait. Felix bátyám szerint, aki akkor nyolcadikba járt, apám még a házból se lépett ki, telefonon se beszélt, még a postáját sem bontotta ki három hónapig vagy még tovább. Olyan mély depresszióba esett, hogy attól tartottak, öngyilkos lesz, anyám tehát levette a fegyverterem kulcsát apám kulcskarikájáról. Apám észre sem vette. Esze ágában sem volt meglátogatni szeretett lőfegyvereit.

Felix szerint apám összeroppanhatott volna így is, függetlenül attól, mi ment a külvilágban. Csakhogy a befutó levelek és telefonhívások egyre komiszabbak lettek, és a Szövetségi Nyomozóiroda detektívjei is felkeresték, és azt ajánlották, az ország törvényeinek értelmében jelentse be, hogy idegen hatalom ügynöke. Egykori vőfélye, John Fortune nem állt többet szóba vele, és apám biztos tudomása szerint városszerte elhíresztelte, hogy ő közveszélyes őrült.

Ami megfelelt a valóságnak. – Maga Fortune színtiszta német származék volt. Családnevét egyszerűen angolra fordította *Glück*-ről, ami németül szerencsét jelent.

Fortune nem adott alkalmat apámnak, hogy helyreállítsa kettejük kapcsolatát, mert 1938-ban hirtelen felkerekedett és a Himalájára indult, az ohióí Midland Cityben találhatónál magasabb rendű boldogságot és bölcsességet keresendő. Felesége meghalt rákban. Gyerekük nem volt. Vagy az ő nemzőszerveiben volt a hiba, vagy az asszonyában. A csődbe ment családi tejgazdaságot a Midland Megyei Nemzeti Bank vásárolta meg.

És John Fortune-t kezeslábasban temették el – Nepál fővárosában, Katmanduban.

*

Midland Cityt napjainkra már elnéptelenítette egy neutronbomba-robbanás. Nagy szenzáció volt vagy tíz napig. Lehetett volna nagyobb is, jeladás a harmadik világháborúra, ha a kormány azonnal be nem ismeri, hogy a bomba Amerikában készült. Egy rádióhír, amelyet lent Haitin hallottam, „baráti bombának” nevezte.

A hivatalos közlés szerint egy amerikai teherautó szállította az amerikai bombát az országos autópályán, és a bomba felrobbant. És fellobbant a fény. Állítólag baleset történt. A teherautó, ha ugyan teherautó volt, ott lehetett épp az új Holiday Inn-nel és Dwayne Hoover

Pontiac-szalonjával szemben, az autópálya 11-es kijáratánál, amikor a bomba felrobbant.

A megyében mindenki elpusztult, köztük öt kivégzésre váró elítélt a Nagykorúak Büntetésvégrehajtó Intézetében, Shepherdstownban, a halálraítéltek zárkasorán. Én meg egy csomó ismerősömet vesztettem el egy csapásra.

De a házak nagy része most is ott áll épen, berendezve. Úgy hallottam, az új Holiday Inn valamennyi televíziókészüléke ma is üzemképes. A telefonok úgyszintén. Hasonlóképpen a bárpult mögött a jégkockafagyasztó. Ez a sok érzékeny készülék alig néhány száz méternyire volt a robbanás középpontjától.

Az ohióí Midland Cityben tehát már senki sem él. Vagy százezer ember halt meg. Nagyjából ennyi volt Athén lakossága a periklészi Aranykorban. Ennyi ma Katmandu lakosságának a kétharmada.

S aligha térhetek ki ez elől a kérdés elől: érdekel valakit vagy valamit, hogy az a sok kukucskálónyílás egy csapásra bezárult? Hiszen a vagyon sértetlen maradt – mit veszített a világ?

Midland City nem radioaktív. Az új lakosság akár ma beköltözhetne. Szó is van róla, hogy átadják haiti menekülteknek. Váljék egészségükre.

*

Van ott egy művészeti központ. Az ember azt gondolta volna, ha semmi mást, a Mildred Barry Művészeti Központot minden bizonnyal felborítja a robbanás, hisz szemre oly törékeny, oly védtelen – fehér gömb négy karcsú lábon a Sugár Creek közepén.

Sohasem használták semmire. Galériáinak csupasz a fala. Micsoda pazar lehetőséget kínálna a haitiaknak, akik a világtörténelem legtermékenyebb festői és szobrászai!

A legtehetségesebb haiti helyrepofozhatná apám műtermét. Ideje volna, hogy igazi művész éljen ott – azzal a korlátlan mennyiségű északi megvilágítással.

*

Haitin kreol nyelven beszélnek – ennek a francia nyelvjárásnak csak jelen ideje van. Hat hónapja élek Haitin a bátyámmal, úgyhogy rám ragadt valamennyi. Felix meg én szállodatulajdonosok lettünk. Megvásároltuk a Grand Hotel Oloffsont, a Port au Prince-ben egy szikla tövébe épült mézeskalács palotát.

Képzeljenek el egy nyelvet, aminek csak jelen ideje van. Főpincérünk, Hippolyte Paul De Mille, aki nyolcvanévesnek mondj a magát, és ötvenkilenc leszármazottja van, az apámról kérdezett.

– Ő halott? – kérdezte kreol nyelven.

– Ő halott – bólintottam. Efelől nem lehet vita.

– Mit csinál? – kérdezte.

– Fest – feleltem én.

– Kedvelem – mondta ő.

*

Haiti hal kókuszmártással: két csészényi kókuszreszeléket tüllzacskóban tegyünk tálba. Öntsünk rá egy csésze forró tejet, facsarjuk ki. Ismételjük ezt meg két csésze forró tejjel. Ami a tálban marad, az a mártás.

Keverjünk el fél kilogramm szeletelt hagymát, egy kávéskanál sót, fél kávéskanál fekete borsot és egy kávéskanál törött borsot. A keveréket pároljuk meg vajban, de vigyázzunk, hogy meg ne bámuljon. Adjunk hozzá két kilogramm friss halszeletet, pároljuk körülbelül egy percig mindkét oldalán.

Ontsuk a mártást a halra, fedjük le az edényt, főzzük kis lángon tíz percig. Vegyük le a fedőt, és öntözzük forró vajjal a halat, míg meg nem puhul – és amíg a mártás tejszín sűrűségű nem lesz.

*

Az adag a Grand Hotel Oloffson nyolc, kissé türelmetlen vendégének elegendő.

Képzeljenek el egy nyelvet, amelynek csak jelen ideje van. Vagy képzeljék el apámat, aki mindenestül a múlt teremtménye. Az utolsó tizenöt év kivételével gyakorlatilag egész felnőtt életét egy bécsi kávéházban töltötte, az első világháború előtt. Örökre huszonéves maradt. Idővel majd gyönyörű szép képeket fog festeni. Idővel majd haláltmegvetően hősies katona lesz. Máris szerető és filozófus és arisztokrata.

Nem hiszem, hogy akár csak észrevette volna is Midland Cityt, mielőtt én gyilkossá lettem. Mintha űröltö-zékben élt volna, benne a háború előtti Bécs légkörével. Annyira oda nem illő módon beszélgetett a játszópajtásaimmal és Felix barátaival, valahányszor olyan ostobák voltunk, hogy bárkit is magunkkal hoztunk.

De legalább nekem nem kellett azt végigcsinálnom, amit Felixnek, alsós gimnazista korában. Apám akkor még „Heil Hitler!”-rel üdvözölte Felix vendégeit, és nekik is „Heil Hitler!”-rel kellett válaszolniuk, és az egész roppant jó mókának számított.

– Uramisten – mondta nekem Felix csak a minap délután –, már az elég komisz volt, hogy amikor mindenkinek felkopott az álla, mi voltunk a leggazdagabb srácok az egész városban, és ott lógott a falon az a sok rohadt rozsdás középkori kacat, mint valami kínzókamrában. Nem lehetett volna legalább olyan apánk, aki nem üdvözöl „Heil Hitler!”-rel mindenkit, Izzy Finkelsteint is beleértve?

*

Hogy mennyi pénzünk volt, még a nagy gazdasági válság idején is: apám az 1920-35 években eladta teljes érdekeltségét a Waltz Fivérek Gyógyáru Társaságában, amikor tehát a válság idején az üzlethálózat szétesett, őt ez nem érintette. Coca-Cola részvényeket vásárolt, amelyek szakasztott úgy viselkedtek, mint ő: mintha nem is tudnák, hogy odakint válság van. Anyámnak pedig még megvoltak az édesapjától örökölt bankrészvényei. Az a sok elsőrendű birtok, amelyet a részvényállomány zálogjog érvényesítése révén hozott, többet ért az aranynál.

Marha mázli volt.

*

A Waltz Fivérek üzlethálózatát egyenlő arányban tette tönkre a válság és a hűsítőpult. Különben is: mi keresnivalója van egy gyógyszerésznek az élelmiszer-kereskedelemben? Hagyjuk az élelmiszer-kereskedelmet arra, aki ért hozzá és szereti.

Emlékszem, apám egyik kedvenc vicce volt, hogy egy fiú azért bukott ki a gyógyszerészeiről, mert nem tudta a szendvicstorta receptjét.

*

Mint hallom, egyetlen Waltz Fivérek-féle drugstore megvan még, az Illinois állambeli Cairóban. Hozzám persze semmi köze, se a rokonaimhoz, bárhol legyenek is. Értesülésem szerint a cairói belváros elegáns nosztalgianegyedében áll. Az utcák macskakövesek, mint gyermekkori otthonom padlója. Az utcákat gázlámpa világítja.

Van ott egy ódivatú játékterein meg egy ódivatú kocsma meg egy ódivatú tűzoltóállomás meg egy ódivatú drugstore hűsítőpulttal. Valaki talált egy régi Waltz Fivérek-féle drugstore-cégért, azt akasztották ki.

Mert az olyan eredeti!

Hallom, egy plakát is lóg odabent, amely „Szent Elmo panaceájá”-nak dicséretét zengi.

Manapság persze már nem mernék árulni „Szent Elmo panaceájá”-t, annyira ártalmas volt. A plakát csak vicc. De van egy korszerű gyógyszerpult, ahol a vevő barbitu-rátumokat kaphat és amphetaminokat és methaqualono-kat és így tovább.

A tudomány haladása feltartóztathatatlan.

*

Mire annyi idős lettem, hogy én is vendégeket vittem haza, apám már senkinek sem emlegette Hitlert. A jelenből annyi azért eljutott hozzá: az emberek napról napra dühösebbek Hitlernek meg a németországi új rendnek az emlegetésére, úgyhogy okosabb, ha más beszédtémát keres.

És ezzel egyáltalán nem akarom gúnyolni apámat. Ő is csak a differenciálatlan semminek volt a foszlánya, mint mindannyian, azután egyszer csak bezúdult a fény meg a zaj.

Feltételezte azonban, hogy játszópajtásaimnak a kisujjában van a görög mitológia és az Arthur – mondakör és Shakespeare összes drámája és Cervantes *Don Quijoté*-ja, Goethe *Faust*-ja. és Wagner valamennyi operája és így tovább – mindaz, ami nyilván állandó beszédtéma volt a bécsi kávéházakban az első világháború előtt.

Ilyesformán szólt tehát mondjuk egy gyári szerszámlakatos nyolcesztendős fiához:

– Ön úgy néz rám, mintha én volnék Mefisztó. Annak vél talán? Hm? Hm?

És elvárta, hogy a vendégem válaszoljon.

Avagy így szólt a Keresztyén Legényegylet portásának leányához:

– Foglaljon helyet, kedvesem, a Kerek Asztalnál. Vagy netán fél a lovagoktól?

Szinte valamennyi játszópajtásom egyszerű munkát végző, tanulatlan emberek gyereke volt, mert a környéknek ugyancsak bealkonyult, amióta apámon és anyámon kívül valamennyi gazdag ember odébbállt.

Netán így szólt valamelyikükhöz apám:

– Én vagyok Daedalus! Ölts fel te is szárnyakat, hogy velem repülhess! Csatlakozzunk a vadlibákhoz, és szálljunk velük dél felé! Csak az a fontos, hogy közel ne kerüljünk a naphoz. Nos, miért nem szabad közel kerülnünk a naphoz, hm? Hm?

És elvárta, hogy a gyerek válaszoljon.

Halálos ágyán, a megyei kórházban, amikor apám jegyzékbe szedte minden erényét és bűnét, azt mondta, hogy a gyerekekkel mindenesetre bámulatosán tudott bánni, hogy a gyerekek borzasztóan élvezték a társaságát.

– Mert én értek a nyelvükön – mondta apám.

*

Legdöbbenetesebben oda nem illő üdvözlésben azonban nem gyereket részesített, hanem egy Celia Hildreth nevű leányt. Celia végzős volt, akárcsak a bátyám – és Felix meghívta a végzősök báljára. Ez 1943 tavaszán történt, majdnem pontosan egy évvel

azelőtt, hogy gyilkos lettem – illetve pontosabban kétszeres gyilkos. Folyt a második világháború.

Felix volt az osztályának elnöke – a mély hangja miatt. Isten szava szólott az ő szájából – arról, hogy hol tartsák a végzősök bálját, és hogy vajon az évkönyvbe kerülő fényképek alá a diákok beceneve kerüljön-e és így tovább. Azonkívül Felix erotikus katasztrófa kellős közepén volt, amibe engem is beavatott, habár még csak tizenegy éves voltam. Az elmúlt félév során kibékíthetetlen ellentétek merültek fel közte és szíve választottja, Sally Freeman között, és Sally Steve Adamsnél, a kosárlabdacsapat kapitányánál keresett vigasztalást.

Ezáltal az osztályelnöknek nem volt partnere, akit a végzősök báljára vigyen, mert a társadalmi szempontból számításba jövő lányok már mind foglaltak voltak.

Felix szociológiai mesterhúzást hajtott végre.

Meghívott egy lányt, aki a társadalmi ranglétra alsó fokán foglal helyet, akinek szülei írástudatlanok és munkanélküliek, akinek két bátyja ül börtönben, akinek igen gyengék a jegyei, és semmiféle társadalmi vagy sporttevékenységben nem vesz részt, viszont egyike a legcsinosabb lányoknak, akiket a világ valaha is látott.

Családja fehér, de olyan szegény, hogy a város fekete negyedében lakik. Azonkívül: az a néhány fiatalember, aki a társadalmi helyzete ellenére megpróbált kikezdeni vele, széltében-hosszában elterjesztette: akármilyen csinos, hideg, mint a jégcsap.

Ez volt Celia Hildreth.

Aligha számíthatott rá, hogy meghívják a végzősök báljára. De történnek még csodák. Minden percben születik egy Hamupipőke. A város egyik leggazdagabb, legdivatosabb fiúja, mi több: a végzősök osztályelnöke meghívta a bálra.

*

Felix tehát már hetekkel a bál előtt sűrűn emlegette, milyen gyönyörű Celia Hildreth, s hogy ő milyen hatást kelt majd, amikor megjelenik egy filmcsillaggal a karján. Aki csak ott lesz, a falba verheti a fejét, hogy mindeddig nem vett tudomást Celiáról.

És apám hallotta mindezt, és erőnek erejével ragaszkodott *hozzá,* hogy a bálba menet Felix hozza el Celiát a műterembe, hogy apám, aki végtére is művész, a tulajdon szemével láthassa, csakugyan olyan szép-e Celia, amilyennek Felix mondja. Felix meg én már rég letettünk arról, hogy bármiféle okból hazahozzuk a barátainkat. De most apámnak hatásos ütőkártya volt a kezében, amellyel kényszeríthette Felixet, hogy mutassa be Celiának. Ha Felix nem áll kötélnek, nem használhatja aznar, este az autót. Kénytelen lesz autóbuszon bálba vinni Celiát

*

Haiti banánleves: pirítsunk meg egy kilogramm kecskevagy csirkehúst fél csésze apróra vágott hagymán egy kávéskanál sóval, fél kávéskanál feketeborssal, egy csipet pirospaprikával. Öntsünk rá két liter vizet. Fedő alatt pároljuk egy óra hosszat.

Tegyünk *hozzá* három hámozott, karikára vágott jamgyökeret és három hámozott, karikára vágott banánt. Főzzük kis lángon, míg a hús meg nem puhul. A húst vegyük ki.

A maradék: nyolc adag haiti banánleves. *Bon appétit!*

*

Ahogy a bál estéje közeledett, apám, mivel szokás szerint nem volt elég dolga, annyira izgatott lett, mint a leggőzösebb fejű végzős. Állandóan ezt hajtogatta:

Celia, mi vagy, ki vagy,
Hogy minden szív érted ég?

Avagy, vacsora közben, egyszer csak beleszólt a csöndbe:

– Annyira szép azért mégsem lehet! Nincs lány, aki olyan szép volna!

Hiába erősködött Felix, hogy Celia nem a női szépség világbajnoka. Számtalanszor elmondta: – Celia csak a legcsinosabb lány a végzősök közt, papa –, de apámnak nagyobb stílű ellenfél kellett. Ő, a városban a szépség leghivatottabb ítésze és Celia, minden idők legszebb asszonya szemtől szembe találkozik! Apám akkoriban hulladékgyűjtő kampányokat vezetett, és légoltalmi parancsnok volt. Azonkívül segített a Hadügyminisztériumnak megrajzolni Hitler személyiségképét, aki mostani megállapítása szerint zseniális tömeggyilkos. De azért csak úgy érezte, szürke, semmitmondó, fölösleges életet él, hiszen az újság meg a rádió tele van háborús hírekkel, és az ember annyi egyenruhát lát. Keservesen ki volt éhezve egy kis lelki felpezsdülésre.

Azonkívül volt egy titka. Ha Felix megneszeli, mérföldes körzetben elkerüli Celiával a házat. Inkább viszi autóbuszon a bálba.

A titok a következő volt: amikor Celiát bemutatják apának, ő a magyar testőrség bíboros-ezüstös őrnagyi egyenruháját fogja viselni, cobolyprém kucsmástul, párducbőröstül.

*

Ezt hallgassák meg: amikor Felix elindult Celiáért, apám még csak festőjelmezében sem volt. Pulóver volt rajta és flanellnadrág, és a legkomolyabban elismételte Felixnek, semmi mást nem akar, csak egy pillantást vetni arra a lányra, és a kedvéért nem csinál semmiféle felhajtást. Minden egészen mindennapi lesz és rövid, egyenesen unalmas.

Ami az autót illeti: Keedsler túrakocsi volt, ott gyártották Midland Cityben 1932-ben, amikor a Keedsler minden tekintetben egyenértékű volt, ha ugyan nem magasabb rendű, egy német Mercedesszel vagy egy angol Rolls-Royce-szal. Még 1943-ban is bizarr és dicsőséges régiségnek számított. Felix lecsavarta a tetőt. A hátsó ülésnek külön szélvédője volt. A motor tizenhat hengeres, a két pótkerék keskeny vájatban foglalt helyet az elülső lökhárítón. A kerekek olyanok voltak a vályúban, mint a rohamra induló lovak nyaka.

Felix tehát ebben a lenyűgöző szerkezetben pöfögött el a város fekete negyede felé. Bérelt szmokingot viselt, a hajtókáján gardéniát. Mellette az ülésen feküdt a

Celiá-nak szánt kitűző: két szál orchidea.

Apám alsóneműre vetkőzött, és anyám behozta az egyenruháját. Anyám a cinkosa volt a Felix elleni összeesküvésben. Meg volt győződve róla, hogy amit apám csinál, az mind csodálatos. És amíg apám felöltözött, anyám eloltotta valamennyi villanyt, és gyertyákat gyújtott. Anyám és apám ugyanis a nap folyamán suttyomban mindenhova gyertyákat rakott. Volt ott legalább száz szál gyertya.

Mire apám a bíboros-ezüstös egyenruhához feltette a cobolyprém kucsmát, anyám valamennyi gyertyát meggyújtotta.

Én pedig a hálószobám előtt álltam a galérián, és pontosan úgy el voltam ragadtatva, ahogy anyám és apám Celia Hildreth-től várták. Hatalmas méhkasban álltam, amely telis-teli volt szentjánosbogárral. És odalent: az Alkonyat szépséges királya.

Örökölt mesekönyveken, apám beszédét átlelkesítő mítoszokon és legendákon nevelődött agyam ilyen gondolatokhoz szokott. Második természetemmé vált nekem is, Felixnek is – de Midland Cityben több gyereknek garantáltan nem –, hogy a gyertyalángot szentjánosbogárnak lássam, s hogy kitaláljam az Alkonyat királyát.

Az Alkonyat királya pedig, püspóklila tollforgóval cobolyprémes kucsmáján. Ím, e parancsot adta: – Táruljon a kapu!

*

Miféle kapu táruljon? Hisz csak két ajtó van, gondoltam. Az elülső délnek, a konyhaajtó északkeletnek. Csakhogy apám nem ezeket akarta kinyittatni – fenségesebb gondolata támadt.

S ekkor előrelépett a kocsiszín óriási kétszárnyú kapuja felé, amelyikbe az elülső ajtónkat vágták. Soha meg sem fordult a fejemben, hogy az is csak ajtó. Otthonom fala volt, csak fából készült, nem kőből. És apám most megragadta a hatalmas reteszt, amely harminc éve elzárta azt a kaput. A retesz egy pillanatig ha ellenállt, azután hátrasiklott, mert hiszen az volt a hivatása.

Addig a pillanatig azt hittem, az a retesz is csak holmi halott középkori vasdarab a falon. Ha megfelelő kézbe kerül, csatában talán még ölni is lehet vele.

Ugyanezt gondoltam a díszes sarokpántról is. Csakhogy az sem volt holmi európai kacat. Hanem hamisítatlan sarokpánt, *Made in Midland City, Ohio* – bármelyik pillanatban rendeltetésszerűen működtethető.

Most már lesettenkedtem én is, áhítatos léptekkel.

Az Alkonyat királya előbb a kocsiszín kapuja egyik szárnyának vetette a vállát, azután a másiknak. Otthonomnak eltűnt egyik fala. A helyén csillagok bukkantak fel és a kelő hold.

*

Anya meg apa meg én elbújtunk, amikor Felix a Keedsler túrakocsin megérkezett Celiával. Felixet elkábította otthonunk szépséges átlényegülése. Leállította a Keedsler üresen járó motorját, de mintha mi sem történt volna. Felix pontosan ugyanolyan hangon, mint a motoré, nyugtatta Celiát, ne féljen, még ha sosem látott is ehhez a *házhoz* foghatót.

Hallottam, amint Celia ezt feleli:

– Sajnálom. Nem tehetek róla, én félek. El akarok menni.

Ott álltam épp az új nagy kapun belül.

Felix be kellett volna hogy érje ennyivel. El kellett volna vinnie Celiát. Mint majd Celia elmondja néhány perc múlva, ő el sem akart menni a bálba, de a szülei azt mondták: muszáj, és utálja a ruháját, és szégyelli, ha bárki meglátja benne, és ő nem érti a gazdagokat, és nem is akarja érteni, és akkor a legboldogabb, ha békében hagyják, és egymaga lehet, és ne bámuljon rá senki, és ne mondjon neki olyanokat senki, amire affektáltan, nagyságásan kell válaszolni – és így tovább.

Felix később azt mondta, azért nem vitte el nyomban Celiát, mert meg akarta mutatni apának, hogy ő akkor is állja a szavát, ha apa nem állja a magáét. Ma már beismeri, hogy tökéletesen megfeledkezett Celiáról. Kiszállt a kocsiból, de nem ment át Celia oldalára, hogy kinyissa neki a kocsi ajtaját, és kisegítse.

Odament az új nagy bejárathoz, megállt, csípőre tette a kezét, és körülhordozta tekintetét a parányi tűzfészkek csillagmiriádján.

Dühöngenie kellett volna, és később dühöngött is. Olyan lett, akár a veszett kutya. De abban a pillanatban kénytelen volt elismerni, hogy apja, sok évi kínos lelkendezés és parádés halandzsa után – remekművet alkotott.

Midland City sohasem látott még ilyen szépséget.

*

És ekkor apám előlépett egy függőleges gerenda mögül – az volt, amelyik valamikor régen összezúzta a bal lába fejét. Alig egy-két méternyire állt Felixtől, és egy almát tartott a tenyerén. Celia jól látta a Keedsler szélvédőjén át. Apám fennhangon megszólalt, és szavait visszhangozta a házunk:

– Lépj elő, Szép Heléna – és vedd el almádat, ha mered!

Celia ott maradt, ahol volt. Celia kővé meredt.

Felix pedig, minekutána hagyta, hogy idáig fajuljanak a dolgok, szamár fejjel azt hitte, hogy talán Celia kiszáll a kocsiból, és elfogadja az almát, még ha a leghalványabb fogalma sincs róla, hogy egyáltalán mi folyik itt.

Mit tudott Celia Szép Helénáról és almákról? Ami azt illeti: mit tudott minderről apám? Összezagyválta a mondát, ma már tudom. Szép Helénának a kutya se adott almát – jutalomdíjul legalábbis soha.

A mondában Aphrodité istennő kap aranyalmát – mivelhogy ő a legszebb az istennők közül. Egy Parisz nevezetű ifjú herceg – egyébként halandó – választotta őt a döntő két másik résztvevője, Athéné és Héra rovására.

Nem mintha egy fikarcnyit is számított volna azon az 1943-35 tavaszi estén, de apámnak igazság szerint ezt kellett volna mondania:

– Lépj elő, Aphrodité – s vedd el almádat, ha mered!

Még ennél is jobb lett volna persze, ha apánk gúzsba köti magát, és felpeckeli a száját a fegyverteremben a végzősök báljának estéjén.

Ami pedig Szép Helénát és a mondában játszott szerepét illeti – nem mintha Celia Hildreth valaha is hallott volna róla – : ő volt a föld legszebb halandó asszonya, és Aphrodité hálából az almáért Parisznak ajándékozta.

Csak egy bökkenő akadt: Heléna már férjnél volt. Spárta királyának volt a felesége, úgyhogy a trójai Parisz kénytelen volt elrabolni.

Így kezdődött a trójai háború.

*

Celia ki is szállt a kocsiból, de nem ment az almáért. Ahogy Felix közeledett *hozzá,* Celia letépte ruhájáról a kitűzött csokrot, lerúgta magas sarkú arany cipellőjét, amelyet – akárcsak fehér ruháj át, sőt talán még a fehérneműjét is – óriási anyagi áldozat árán vásároltak. És a rettegés, a düh, a harisnyás láb és az a fenséges arc: mindez olyan félelmetesen lenyűgöző volt, hogy Celia felvehette a versenyt bármilyen kultúra bármelyik mondabeli alakjával.

Midland City megszülte a maga harag-istennőjét.

Ez az istennő nem tud táncolni, és nem is akar, és gyűlöl mindenkit a középiskolában. Legszívesebben a tíz körmével marcangolná szét az arcát, közölte velünk, hogy végre senki se lásson rajta olyat, aminek semmi köze ahhoz, ami mögötte van. Legszívesebben meghalna szégyenletében, mert a férfiak meg a fiúk olyanokat gondolnak róla, és olyanokat kívánnak tőle. Ha a mennybe jut, közölte, legelőször is megkérdez valakit: mi van az arcára írva, és miért írták oda.

*

Felix meg én egymás mellett ülünk itt Haitin, az úszómedencénk partján, miközben igyekszem rekonstruálni, mit mondott azon az estén Celia.

Mindketten emlékszünk, hogy azt mondta: a feketék kedvesebbek, és többet tudnak az életről, mint a fehérek. Gyűlöli a gazdagokat. A gazdagokat le kellene lőni, mondta, mert úgy élnek, ahogy élnek, miközben háború van.

Azután cipőjét és csokrát hátrahagyva, gyalogszerrel indult haza.

*

Alig tizennégy saroknyira kellett mennie. Felix a

Keedsleren követte; mellette vánszorgott, és könyörgött, hogy szálljon be. De Celia lerázta: átvágott egy háztömbön, ahová a Keedsler nem követhette. És Felix nem tudta, mi történt ezután Celiával. Csak 1970-ben találkoztak, huszonhét esztendő

múlva. Celia Dwayne Hoovernek, a Pontiac-bizományosnak volt a felesége, Felixet pedig éppen kirúgták az NBC, az Országos Rádió- és Televíziótársaság elnöki posztjáról. Hazajött, hogy megkeresse gyökereit.

*

Kettős gyilkosságom története a következő: 1944 tavaszán Felixet behívták tényleges szolgálatra az Egyesült Államok hadseregébe. Épp akkor fejezte be a második félévet Ohio állam egyetemének bölcsészkarán. Hangja következtében igen fontos ember lett a diákrádióban, és megválasztották az első évfolyam alelnökének.

Columbusban eskették fel, de még otthon tölthette az éjszakát és a délelőtt egy részét is, másnap, anyák napján, május második vasárnapján.

Könny nem hullott, miért is hullott volna, hisz a hadsereg rádióbemondónak alkalmazza majd Felixet. Ezt azonban még nem tudhattuk, tehát azért nem sírtunk, mert apám kijelentette: őseink mindig büszkén és boldogan harcoltak a hazájukért.

Emlékszem, ugyanakkor hívták be a fiát Marco

Maritimónak, aki addigra már Gino öccsével társas viszonyban a város legnagyobb építési vállalkozója volt. És Marco meg a felesége elhozták hozzánk a fiukat anyák napja előestéjén, és az egész család sírt, mint megannyi gyerek. Nem érdekelte őket, látja-e valaki vagy sem.

Mint később kiderült, joggal sírtak. Giulio fiuk elesett Németországban.

*

Anyák napjának hajnalán – anyám még aludt – apám és

Felix meg én kimentünk a Midland Megyei Lövészklub lőterére, mint százszor azelőtt. Vasárnap reggeli szertartás volt a lőfegyverek elsütése. Én még csak tizenkét éves voltam, de lőttem már mindenfajta karabéllyal, pisztollyal, sörétes puskával. Volt ott még egy sereg apa és fiú, és lőttek, hogy csak úgy porzott.

Ott volt, emlékszem, Francis X. Morissey rendőrfőnök is, Bucky fiával. Akárcsak apám és John Fortune, Morissey is tagja volt annak a társaságnak, amelyik vadlibavadászatra ment még 1916-ban, mikor a vén August Günther eltűnt. Csak mostanában tudtam meg, hogy a vén Günther halálát Morissey okozta. Véletlenül elsütött egy tízes kaliberű sörétes puskát úgy harminc centire Günther fejétől.

Günthernek nem maradt feje.

Apám tehát meg a többiek, hogy Morissey életét ne tegye tönkre egy baleset, ami bárkivel megeshetett volna, útnak indították Günther holttestét a Sugár Creeken.

*

Anyák napjának reggelén apám, Felix meg én nem vittünk magunkkal semmiféle különleges fegyvert. Mivel Felix nyilván csatába indult, csak a. 30-06-03

Springfieldet vittük ki. Az amerikai gyalogságnak már nem a Springfield volt a rendszeresített fegyvere. Kiszorította a Garand, az M-1-es. De mesterlövészek még használták, mert pontosságban semmi sem vetekedhetett vele.

Mindannyian jól lőttünk akkor reggel, de én a legjobban, és nem is fukarkodtak a dicsérettel. De csak amikor aznap délután lelőttem egy terhes családanyát, azután jutott az emberek eszébe, hogy rám ragasszák mindörökre letörölhetetlen becenevemet: „Mesterlövész."

*

De azért szereztem egy trófeát aznap reggel a lőtéren. Amikor végeztünk a lövészettel, apám így szólt Felixhez:

– Add oda Rudy öcsédnek a kulcsot. Felix nem értette.

– Miféle kulcsot?

És apám nevén nevezte azt, ami az én szememben a szentek szentje volt. Felix maga csak tizenöt éves korában jutott a birtokába, s én még meg sem érintettem soha.

– Add oda Rudy öcsédnek – mondotta apám – a fegyverterem kulcsát.

*

Nem vitás: nagyon fiatal voltam még ahhoz, hogy megkapjam a fegyverterem kulcsát. Valószínűleg nagyon fiatal volt hozzá Felix is tizenöt éves korában, én pedig még csak tizenkettő voltam. És miután lelőttem a terhes családanyát, kiderült, hogy apámnak egészen ködös fogalmai vannak a koromról. Amikor megjöttek a rendőrök, hallottam, azt mondja, úgy tizenhat körül lehetek.

A dolog ugyanis így állt: magas voltam a koromhoz. Magas voltam bármilyen korhoz, hiszen a lakosság átlaga meg sem közelíti a száznyolcvanhárom centit, én pedig száznyolcvanhárom centi voltam. Alighanem a hipofízismirigyem bokrosodon meg egy darabig, aztán lecsillapodott. Azt az egyet kivéve, hogy kettős gyilkosság volt a rovásomon, nem lett belőlem torz felnőtt, mert *a* korombeliek nagyjából utolértek.

De akkoriban egy darabig abnormálisán magas és vézna voltam. Lehetséges, hogy megpróbáltam felsőbbrendű emberré fejlődni, de aztán látva a közösség helytelenítését, feladtam.

*

Amikor tehát hazaértünk a Lövészklubból, és én úgy éreztem, a fegyverterem kulcsa lyukat éget a zsebembe, még egy próbáját kellett kiállnom férfiasságomnak, mivel Felix elmegy. Le kellett nyakaznom két csirkét az aznapi vacsorához. Ebben a kiváltságban is Felixnek volt része, és arra kényszerített, hogy ilyenkor ott álljak mellette és nézzem.

A kivégzés színhelye annak a diófának a csonkja volt, amely alatt apám meg a vén August Günther ebédelt valamikor réges-régen, mikor a Maritimo fivérek

megérkeztek Midland Citybe. Állt ott egy márvány mellszobor is, talapzaton, annak is néznie kellett. Ez is az ausztriai von Fürstenberg-birtokról származott. Voltaire-t ábrázolta.

Felix pedig azt játszotta, hogy ő az Isten. Azon a híres hangján így szólt a csirkékhez:

– Mondjátok el utolsó kívánságotokat –, vagy:

– Vessetek búcsúpillantást a világra – és így tovább. Mi nem neveltünk baromfit. Egy *gazda* hozta be vasárnap reggelente a két csirkét, s a kukucskálónyílásukat szinte azon nyomban bezárta Felix kezében a konyhakés.

Most pedig ott állt mellettem Felix és nézett, és mert nemsokára vonatra száll Columbus felé, ahonnan autóbusszal megy tovább a georgiai Fort Benningbe, hát rajtam volt a sor.

Lábánál fogva elkaptam a csirkét, odavágtam a fatönkre, és megszólaltam krajcáros-síp-hangomon:

– Vess búcsúpillantást erre az árnyékvilágra! És lecsaptam a fejét.

*

Felix megcsókolta anyámat, megszorította apám kezét, aztán a vasútállomáson felszállt a vonatra. Anya, apa meg én pedig siettünk haza, mert nagyon fontos vendéget vártunk ebédre. Nem mást, mint Eleanor Rooseveltet, az Egyesült Államok elnökének feleségét. Isten háta mögötti hadiüzemeket látogatott, hogy lelkesítse a népet.

Ha Midland Citybe híres-nevezetes látogató érkezett, előbb-utóbb elhozták apám műtermébe, lévén másutt édeskevés a látnivaló. Látogató rendszerint azért érkezett Midland Citybe, hogy a Keresztyén Legényegyletben tartson előadást vagy énekeljen, vagy valamilyen hangszeren játsszék, vagy valami hasonlót műveljen. Így ismertem meg gyerekkoromban Nicholas Murray Butiért, a Columbia egyetem rektorát, Alexander Woolcot-tot, a szellemes írót és rádiós személyiséget, a monologi-záló Cornelia Otis Skinnert, Gregor Piatigorskyt, a csellistát és így tovább.

Valamennyien azt mondták, amit majd Mrs. Roosevelt is mond:

– Az ember nem is hinné, hogy Ohióban van, Midland Cityben.

Apám ilyen alkalmakkor néhány csepp terpentint és lenmagolajat hintett a fűtőtestre, hogy olyan szag legyen, mint egy működő műteremben. Amikor a vendég belépett, a lemezjátszóról klasszikus zene szólt, de sohasem német zene – amióta apám úgy döntött, hogy nácinak lenni jó érzés volt. Fogtam hát, és betoltam a karabélyba, mivel tudtam, hogy a karabély ezt mennyire élvezi. Valósággal falta a töltényt.

És még a háborúban is, amikor jegyre adták a húst mindig kitűnő volt a vacsora, mert Mary Hoobler olyan remek ételeket készített a Sugár Creekből származó törpeharcsából és folyami rákból, és jegy nélkül kapható belsőségből, amit mások nem tartottak alkalmasnak emberi fogyasztásra.

*

Pacal Mary Hoobler módra: sertés vékonybelét vagdaljuk ötcentis darabokra, mossuk meg igen alaposan, a vizet sűrűn cserélve, amíg a zsíros részecskék el nem tűnnek. Főzzük három-négy óra hosszat hagymával, fűszerekkel, fokhagymával. Főzelékkel és darával tálaljuk.

*

1944-ben, anyák napján Eleanor Roosevelt ezt kapta ebédre – pacalt Mary Hoobler módra. Nagyon ízlett neki, és igen demokratikusan viselkedett. Kiment a konyhába, és szóba elegyedett Maryvel meg a többi cseléddel. Voltak vele természetesen titkosszolgálati ügynökök is, és egyikük, emlékszem. Így szólt apámhoz:

– Hallom, csinos fegyvergyűjteménye van.

A titkosszolgálat tehát lenyomozott minket. Nyilván azt is tudták, hogy apám régebben Hitler bámulója volt, de most már feltehetőleg kigyógyult.

Ugyanaz az ember megkérdezte, milyen zene megy a lemezjátszón.

– Chopin – felelte apám. Aztán, mivel az ügynöknek már a nyelve hegyén volt a következő kérdés, apám megelőzte: – Lengyel – mondta. – Lengyel, lengyel, lengyel.

És amikor Felix meg én itt Haitin felelevenítjük emlékeinket, már tudjuk, hogy a városból érkező valamennyi híres-nevezetes látogatónkat előzőleg felvilágosították: apám nem valódi festő. Egyikük sem kérte, hogy mutatná meg a műveit.

*

Ha valamelyikük kellően tudatlan vagy neveletlen lett volna, hogy kérje, alighanem azt a kis vásznat mutatják meg neki, amely apám festőállványa durván ácsolt keretére volt erősítve. Az állványon elfért volna egy körülbelül két és fél méter magas, három és fél méter széles vászon. Mint már mondtam, s kivált a szoba dekorációjának ismeretében, az állványt könnyen nézhette bárki nyaktilónak.

A kis vászon, amely hátat fordított a látogatóknak, ott helyezkedett el, ahová a nyaktiló bárdja zuhanna. Amíg apám meg én egyazon bolygón éltünk, ez volt az egyetlen kép, amelyet a festőállványon láttam, és néhány vendégünk valószínűleg vette magának a fáradságot, hogy a képes felét is megnézze. Mrs. Roosevelt is, ha jól emlékszem. Abban mindenesetre biztos vagyok, hogy a titkosszolgálati ügynökök megnézték. Mivelhogy ők mindenre kíváncsiak voltak.

És azon a vásznon merész és túláradó, sőt: ígéretes ecsetvonásokat láthattak – a háború előtti Bécsben keletkeztek, amikor apám még csak húszéves volt. Vázlat volt csupán – aktmodellről készült a műteremben, amelyet apám bérelt, miután elköltözött bécsi rokonainktól. Volt a képen egy tetőablak. Volt rajta bor és sajt és kenyér, kockás abroszon.

Féltékeny volt-e anyám arra a pucér modellre? Nem. Hogyan is lehetett volna? Amikor apám festeni kezdte a képet, anyám még csak tizenegy éves volt.

*

Az a nyers vázlat apám művészi tevékenységének egyetlen tisztességes darabja, amit valaha láttam. Amikor 1960-ban meghalt, és anya meg én kiköltöztünk Avondalebe, abba a kis két hálószobás bodegába, a képet a kandalló fölé akasztottuk. A fölé a kandalló fölé, amely idővel megölte anyámat, mivel a párkányhoz radioaktív cementet használtak: a Manhattan Program, a második világháborús atombombagyártás megmaradt cementjéből.

A kép alighanem ma is ott van valahol a bodegában, mivel Midland Cityt most a Nemzetőrség védi a fosztogatóktól. A kép személyes üzenete a számomra: apámnak valamikor réges-régen, nagyon fiatal korában, alighanem akadt egy-két pillanata, amikor úgy érezte, oka lehet komolyan venni önmagát és az életet.

Hallom, amint azt mondja magának meglepetten, miután felvázolta azt az ígéretes képet:

– Uramisten! Mégiscsak festő vagyok!

Ami persze nem volt.

*

Ebéd közben tehát – a pacalt kávé és sós keksz és

Liederkranz követte – Mrs. Roosevelt elmesélte, mennyire büszkék és önzetlenek és energikusak a harckocsiszerelőszalag mellett dolgozó munkások és munkásnők. Váltott műszakban munkálkodnak. Még anyák napján, ebéd közben is rezgett a műterem, ahogy odakint elgördültek a harckocsik. A próbaterep felé tartottak, amely valamikor John Fortune tejgazdasága volt, és idővel a Maritimo fivérek Avondale néven ismert bódévárosa lesz.

Mrs. Roosevelt tudta, hogy Felix épp akkor vonult be katonának; majd imádkozik, hogy épségben hazatérjen. Férje munkájának az a legnehezebb része, mondta, hogy csatát nyerni másképp nem lehet, csak ha sokan megsebesülnek és elesnek.

Mivel olyan nagyra nőttem, ő is azt gondolta, akárcsak apám, hogy tizenhat éves lehetek. Könnyen lehetséges, vélte, hogy idővel engem is behívnak, bár reméli, hogy talán mégsem.

Én a magam részéről azt reméltem, hogy a hangom addigra megváltozik.

Csodálatos új világ lesz majd, ha megnyertük a háborút, mesélte Mrs. Roosevelt. Akinek élelmiszer vagy gyógyszer kell, megkapja; mindenki bátran kimondhatja, amit gondol; mindenki tetszése szerinti vallást választhat. A vezetők soha többet nem mernek igazságtalanok lenni, mert valamennyi ország összefogna ellenük. Éppen ezért soha többé nem lesz új Hitler. Mielőtt kettőt léphetne, eltapossák, akár a poloskát.

Apám ekkor megkérdezett, megtisztogattam-e már a Springfield karabélyt. Ez is a fegyverterem kulcsával járt: a puskatisztítás kötelessége.

Felix most azt mondja, apám azért tette meg olyan nagy kitüntetésnek és fétisnek a fegyverterem kulcsát, mert világéletében lusta volt puskát tisztítani.

Emlékszem, Mrs. Roosevelt udvariasan érdeklődött a lőfegyverekkel való meghitt ismeretségem felől. Anyámnak is újdonság volt, hogy most nálam a fegyverterem kulcsa.

Apám tehát közölte kettejükkel, hogy Felix meg én többet tudunk a kézifegyverekről, mint a legtöbb hivatásos katona, elmondta továbbá – amit az Országos Karabély Szövetség ma is állít –, milyen természetes és milyen szép, hogy az amerikaiak puskákkal folytatnak szerelmi viszonyt. Azért tanított meg Felixnek és nekem ilyen fiatalon mindent a puskákról, hogy ösztönszerűen ügyeljünk a biztonságra. – Az én fiaimnak sosem lesz vadászbalesetük – mondta apám –, mert az idegrendszerükbe beivódott a fegyverek tisztelete.

Én ugyan nem szóltam, de némi kételyem volt afelől, hogy Felix ösztönszerűen ügyel a biztonságra, akárcsak a barátja, Bucky Morissey – a rendőrfőnök fia. Az elmúlt két év során Felix és Bucky apám tudta nélkül különféle fegyvereket vettek magukhoz a fegyverteremből, leszedték a Kálvária temető sírkövein üldögélő varjakat, és több gazdaság telefonösszeköttetését elvágták, mert kilőtték a szigetelőket a shepherdstowni autópálya mentén, és csak az isten tudja, hány levélszekrényt lőttek ripityára megyeszerte, sőt, a Szent Csoda-barlang közelében legelésző birkanyájra is leadtak egypár sorozatot.

Egy Hálaadás-napi nagy Midland City-Shepherdstown labdarúgó mérkőzés után pedig egy csapat shepherdstowni nehéz legény elkapta Felixet és Buckyt a futballpályáról hazafelé menet. Össze akarták verni a két fiútj de Felix szétugrasztotta őket: a dzsekije alól kihúzott egy 45-ös Colt automatát. Nem viccnek szánta.

*

Apámnak persze fogalma sem volt mindezekről, miközben az ösztönökről meg a biztonságról lafatyolt. Mihelyt Mrs. Roosevelt eltávozott, apám felküldött a fegyverterembe, hogy haladéktalanul tisztogassam meg a Springfieldet.

Legtöbbek számára tehát ez volt anyák napja, az én számomra viszont ez volt az a nap, amelynek során, ha kész voltam rá, ha nem, férfivá avattak. Levágtam a csirkéket. Most pedig. Íme: én lettem mind e fegyverek s mind e muníció ura. Ezen el kellett csámcsogni. Ezen el kellett gondolkodni, és a karomban ott volt a Springfield. Imádta, ha karon hordozták. Arra született.

Annyira szerettem, s ő annyira szeretett engem, hisz olyan jól lőttem vele aznap reggel, hogy magammal vittem, amikor a lajtorján felmásztam a kupolába. El akartam üldögélni ott egy darabig, elnézni a város háztetői fölött, elgondolkodni, hogy a bátyám talán a halálba megy, s hallani, érezni lentről, az utcáról a tankokat. Ah, élet édes misztériuma!

Mellzsebemben volt egy tölténytár. Ott volt reggel óta. Jó érzés volt. Fogtam hát, és betoltam a karabélyba, mivel tudtam, hogy a karabély ezt mennyire élvezi. Valósággal falta a töltényt.

Előretoltam a zavart, az elkapta a legfelső töltényt, és becsúsztatta a töltényűrbe. Becsuktam a zavart. A karabély fel volt húzva; s övében kényelmesen megbújt egy éles töltény.

Aki úgy ismeri a lőfegyvereket, mint én, annak ez semmiféle elkötelezettséget nem jelent. Leereszthetem óvatosan a kakast, anélkül, hogy kilőném a töltényt. Vagy visszahúzhatom a zavart, s az kihozza az éles töltényt és kiveti.

Én azonban meghúztam a ravaszt.

*

Eleanor Roosevelt, a jobb világról szőtt álmaival egyetemben már messzire járt, a következő kisváros felé – hogy lelkesítse a népet. Nem hallotta tehát a lövést.

Anya és apa hallotta. Néhány szomszéd úgyszintén. De senki sem tudhatta biztosan, mit hallott, akkora égzengést csaptak a tankok, útban a próbaterep felé. Vadonatúj motorjuk kipufogója harsányan kurjongatott örömében, hogy végre benzint kóstolt.

Apám feljött megnézni, nincs-e valami bajom. Nemhogy bajom nem volt: egyesültem a világmindenséggel. Hallottam, hogy jön, de nem törődtem vele – pedig még akkor is ott álltam a kupola nyitott ablakánál, karomban a Springfielddel.

Apám megkérdezte, hallottam-e egy durranást. Hallottam, mondtam én. Tudom-e, mi volt a durranás, kérdezte Nem, feleltem én.

Nem siettem lemenni a kupolából. Emlékeim kincsestárának becses darabja lett, hogy elsütöttem a Springfieldet a város fölött.

Nem céloztam semmire. Ha gondoltam is, hogy a golyó eltalálhat valamit, ma már nem emlékszem rá. Végtére én volnék a híres-nevezetes mesterlövész. Ha semmire célzok, akkor a semmit találom el.

A golyó jelkép volt, és jelkép még senkin nem ütött sebet. Búcsú volt gyerekkoromtól, férfi voltom megpecsételése.

Hogy miért nem használtam vaktöltényt? Miféle jelkép lett volna az?!

*

A töltényhüvelyt bedobtam a töltényhüvelyek tárolására szolgáló szemétkosárba, ahonnan majd elviszi a vasgyűjtő kampány. Tagja lesz a nagy háborús testvériségnek, a Kilőtt Töltényhüvelyek Szövetségének.

Szétszedtem a Springfieldet és megtisztogattam. Aztán összeraktam – bekötött szemmel is meg tudtam volna csinálni –, és visszatettem az állványára.

Micsoda baráti szolgálatot tett nekem az a fegyver!

Ezek után ismét csatlakoztam odalent a társasághoz, de előbb bezártam magam mögött a fegyvertermet. Azokhoz a puskákhoz nem nyúlhat akárki. Nem egy ember ostobaságokra ragadtatja magát, ha puska kerül a keze ügyébe.

*

Segítettem Mary Hooblernek elmosogatni Mrs. Roosevelt után. Láthatatlanul vettem részt a házi munkában. Szüleimnek végtére is mindig volt cselédsége, amolyan kísértetnép. Anyám és apám nem volt kíváncsi rá, ki hoz be vagy szed le valamit.

Nem voltam én nőies. Eszem ágában sem volt női ruhába bújni, és jól értettem a lőfegyverekhez, és futballoztam, baseballt is játszottam én és így tovább. Mi van abban, hogy szerettem főzni? A világ legnagyobb szakácsai férfiak voltak.

Kint a konyhában Mary Hoobler mosogatott, én törül-gettem, és Mary azt mondta: bekövetkezett életének legfontosabb eseménye. Találkozott Mrs. Roosevelttel, és mesélhet majd róla az unokáinak, és most felért a csúcsra, innen csak lefelé vezethet az út. Ennél nagyobb dolog már nem történhet vele.

Kint csengettek. A kocsiszín nagy kétszárnyú kapuját természetesen bezárták, bereteszelték az előző évben szegény Celia Hildreth-tel esett fiaskó után. Közönséges ajtónk volt megint.

Én mentem ajtót nyitni. Anyám és apám sosem nyitott ajtót. Morissey rendőrfőnök állt odakint. Fölöttébb szerencsétlennek és titokzatosnak látszott. Nem jön be, mondta, kiváltképp anyámat nem akarja zavarni – hívjam ki apámat, mert beszélni szeretne vele. Én is legyek ott, mondta.

Becsületszavamra kijelentem: a leghalványabb sejtelmem sem volt róla, mi lehet a baj.

Kihívtam hát apámat. Neki meg Morissey rendőrfőnöknek meg nekem van valami megbeszélnivalónk – férfidolog, amiről a nők jobb, ha nem hallanak. Talán meg sem értenék. Megtöröltem a kezem egy konyharuhában.

Maga Morissey pedig-most már tudom, de akkor nem tudtam – fiatal korában véletlenül agyonlőtte August Günthert.

És Morissey elsuttogta apámnak és nekem, hogy Eloise Metzgert, George Metzgernek, a *Harsona-Figyelő* hírrovatvezetőjének az állapotos feleségét az imént agyonlőtték, miközben a vendégszobát porszívózta házuk emeletén, a Harrison sugárúton, vagy nyolc saroknyira tőlünk. Az ablakon golyó ütötte lyuk van.

A Metzger család odalent aggódni kezdett, mert hallották, hogy fent csak zúg, zúg a porszívó, de senki sem huzigálja.

Mrs. Metzger halála fájdalommentes volt, mondta Morissey rendőrfőnök, mert a golyó a homloka közepén érte. Nem is tudta, mi történik vele.

A golyót megtalálták a vendégszoba padlójába fúród-va; a rézköpenyének hála, szinte sértetlen volt, annak ellenére, hogy mi mindenen ment át.

– Most pedig – szólott Morissey –, mielőtt bármiféle hivatalos vizsgálatot kezdenénk, kérdezlek benneteket, mint a család régi barátja, mint ember és mint családapa: van-e bármelyikőtöknek fogalma, honnan jöhetett egy. 30-as kaliberű rézköpenyes puskagolyó úgy egy órával ezelőtt? Meghaltam. De nem haltam meg.

*

Apám pontosan tudta, honnan jött. Hallotta a durranást. Látott engem a lajtorja tetején a kupolában, karomban a Springfielddel.

Nyálasán felszisszent: összeszorított fogán át szívta be a levegőt. Ilyen hangot ad az a sztoikus, akit derült égből tökön rúgnak.

– Uramisten – mondta apám.

– Hát igen – mondta Morissey. A viselkedése azt sugallta: semmiféle jó nem származhatik abból, ha mi kényszerülünk megszenvedni ezt a sajnálatos balesetet, ami bárkivel megeshetett volna. Ő például minden tőle telhetőt elkövet, hogy amit tettünk, valamiképpen megértesse és elfogadtassa a közösséggel. Esetleg még arról is meggyőzhetjük a közösséget, hogy a golyó máshonnan eredt.

Hiszen nemcsak nekünk van 30-as kaliberű puskánk a városban.

Kezdtem egy kicsit jobban érezni magam. Itt ez a bölcs és hatalmas felnőtt, maga a rendőrfőnök, és szemmel láthatólag meg van róla győződve, hogy nem csináltam semmi rosszat. Balszerencse. Soha többet nem lesz ilyen balszerencsém. Ez biztos.

Mélyet lélegeztem. Ez biztos.

*

Úgyhogy minden a legnagyobb rendben lesz. És apám élete és anyám élete és az én életem a legnagyobb rendben is lett volna, ez szent meggyőződésem, ha apám nem teszi azt, amit a következő percben tett.

Úgy érezte, tekintettel arra, hogy ő az, aki – nincs más választása: nemesen kell viselkednie.

– A fiú tette – mondta apám –, de én vagyok a bűnös.

– Ejnye, Otto, egy pillanat... – fékezte Morissey.

Apám azonban már ott se volt: futott be a házba, s ordította anyámnak és Mary Hooblernek és mindenkinek, aki csak hallotta:

– Én vagyok a bűnös! Én vagyok a bűnös!

És jött a többi rendőr, nem azért, hogy letartóztasson engem vagy apámat, még csak azért sem, hogy kikérdezzenek, hanem egyszerűen jelentést akartak tenni

Morisseynek. Eszük ágában nem volt, hogy bármi csúnyaságot csináljanak, hacsak Morissey nem utasítja őket.

Így hát ők is hallották apám vallomását:

– Én vagyok a bűnös!

*

Különben is: hogy jut eszébe egy kétgyermekes, állapotos családanyának, hogy anyák napján porszívózzon? Valósággal kiprovokálta, hogy golyót röpítsenek a fejébe – hát nem?

Felix persze lemaradt a mulatságról, hiszen a csapatszállító buszon épp Georgiába tartott. Őt tették meg a busz parancsnokának, a parancsolásra termett hangszálai miatt – de hát ez csekélység volt ahhoz képest, amit apám meg én műveltünk.

Az évek során át Felix meglepően kevés megjegyzést fűzött ama sorsterhes anyák napjához. Hanem épp most, itt Haitin, azt mondja nekem:

– Tudod, miért vallott az öreg?
– Nem – válaszoltam.
– Mert ez volt az első igazán tartalmas kaland, amit az élet kínált neki. A maximumot akarta kihozni belőle. Végre történt vele valami! Ki akart belőle facsarni mindent az utolsó cseppig.

*

Apám csakugyan nagyot alakított. Nemcsak hogy szükségtelenül vallott, hanem aztán fogott egy kalapácsot meg egy feszítővasat meg egy vésőt, meg azt a konyhakést, amivel a csirkék fejét lecsaptam, és felcsörtetett a fegyverterem ajtajához. Neki is volt kulcsa, de nem használta. Szétverte a zárat.
Mindenki elborzadva, tétlenül figyelte.
Meg kell mondanom: egyetlen pillanatig sem akarta akár a legkisebb morzsányi felelősséget rám hárítani. A felelősség tökéletesen az övé, és az övé is marad, kizárólagos joggal, élete végéig. Úgyhogy én csak álltam ott báván, ártatlanul, anyámmal és Mary Hooblerrel és Morissey rendőrfőnökkel meg vagy nyolc kisvárosi zsaruval.
Apám kalapáccsal esett a puskáknak, szétverte, de legalábbis meggörbítette, kicsorbította valamennyit. Néhány muzeális darab ripityára ment. Mit érnének ma azok a fegyverek, ha Felix meg én örököljük? Becslésem szerint százezer dollárt, ha ugyan nem többet.

*

Apám felhágott a lajtorján a kupolába, ahol én álltam még nem is olyan régen. És véghezvitte, amit – Marco Maritimo későbbi megállapítása szerint – egyetlen embernek egyszerűen lehetetlen volt ilyen kicsi és alkalmatlan szerszámokkal véghezvinnie. Elfűrészelte a kupola alját, aztán felborította. A kupola kiszakadt utolsó néhány gyenge tartószálából, végiggurigázott a palatetőn, aztán rázuhant, szélkakasostul, mindenestül Morissey rendőrfőnök autójára, odalent a kocsifelhajtón.
Ezután csend lett.
Én, és apám közönségének többi tagja lent álltunk a fegyverterem lajtorjának lábánál, és felfelé néztünk. Micsoda hajmeresztő melodrámát adott elő apám az ohióí Midland Citynek! És most vége az előadásnak. Ott állt felettünk a főszereplő, vérvörös arccal, zihálva, és mégis roppant elégedetten, a szél prédájául, Isten szabad ege alatt.

*

Apám alighanem ugyancsak meg volt lepve, amikor ezután őt is, engem is elvittek a börtönbe. Nem mondta ugyan, de én azt hiszem, és Felix is egyetért velem, hogy apám a gőzös fejével azt képzelte: ha ízzé-porrá zúzza a fegyvereket, és lefejezi a házat, ezzel mindent jóvátesz. Meg akart fizetni a bűnéért – hogy fegyvert és éles lőszert

adott egy gyermek kezébe –, még mielőtt a számlát egyáltalán benyújtották volna. Minő elegancia!

Mert ez volt az üzenet, amelyet apám póza, fent a lajtorja tetején, Isten szabad ege alatt, hozzám eljuttatott, s amelyet örömmel elhittem: – Megfizettem az utolsó fillérig, Istenemre – megfizettem!

Hanem aztán bevittek mindkettőnket a dutyiba.

Anyám lefeküdt, és fel se kelt egy hétig.

Marco és Gino Maritimo, akiknek több tucat munkás volt a keze alatt, átjöttek, és maguk szegeztek kátránypapírsapkát a nagy lyukra, még mielőtt lement a nap. Nem hívta őket senki. A városban addigra már mindenki tudta, mibe keveredtünk. A részvét java természetesen annak a férfinak meg a gyerekeinek szólt, akinek a feleségét lelőttem.

És Eloise Metzger terhes volt – miáltal, mint már mondottam, kétszeres gyilkos lettem.

Tudjátok, mit mond a Biblia? „Ne ölj."

*

Morissey rendőrfőnök felhagyott a megmentésünkkel, ha már apám olyan élvezetét leli benne, hogy kárhozatra ítélje önmagát. Morissey rendőrfőnök mosta kezeit és távozott, minket pedig egy jámbor vén hadnagyra meg egy gyorsíróra hagyott. Apám rám parancsolt, pontosan írjam le, hogyan sütöttem el a puskát, és én egyszerű szavakkal elmondtam a tiszta igazságot. A gyorsíró leírta.

Apámnak pedig a következő volt a mondanivalója, ami ugyancsak jegyzőkönyvbe került:

– Ez a fiú még gyermek. Édesanyja és én vagyunk erkölcsileg és törvényesen felelősek a cselekedeteiért, kivéve, amikor lőfegyverek kezeléséről van szó. Azért, amit fegyverrel csinál, egyedül én vagyok felelős; és egyedül én vagyok a felelős a ma délután történt szörnyű balesetért. Mind ez ideig jó gyerek volt, és idővel derék, tisztességes ember lesz belőle. Nem vonom őt felelősségre. Én adtam a kezébe fegyvert és lőszert, holott fiatal ahhoz, hogy felügyelet nélkül kezelje. – Addigra apám megtudta, hogy csak tizenkét éves vagyok, nem pedig úgy tizenhat. – Hagyják őt ki ebből. Hagyják ki belőle szegény feleségemet. Én, Otto Waltz, szellemi képességeim csorbítatlan birtokában, eskü alatt és tiszta lelkiismerettel kijelentem, hogy egyedül én vagyok a hibás.

*

És megint csak azt mondhatom: alighanem nagyon csodálkozott, hogy ezek után nem mehettünk haza. Mit akarhat még bárki egy ilyen pompázatos vallomás után? De bizony elvezették a rendőrkapitányság alagsorában lévő zárkasorra, engem pedig a legfelső szinten, a második emeleten, egy sokkal kisebb zárkatömbbe, amely nők, valamint tizenhat éven aluliak számára volt fenntartva. Egyetlen rab volt odafent, egy

fekete asszony, nem városbeli, akit egy távolsági buszról szállítottak le, mert megverte a fehér buszsofőrt. Az asszony lentről, a Dél mélyéről jött, s ő ismertetett meg azzal a gondolattal, hogy a születéskor kinyílik egy kukucskálónyílás, és ha becsukódik, az a halál.

Ahonnan jött, ott mindennapos lehetett ez a gondolat. Egyébként sajnálta, hogy megverte a buszsofőrt, aki sértegette a fajtája miatt.

– Nem kértem én, hogy kinyíljék a kukucskálólikam. Kapta, aztán kinyílt egy szép napon, s hallom, amint mondják odaki: „No tessék, megint egy fekete. Feketének lenni szerencsétlenség.” Az a szegény sofőr meg, akit a kórházba vittek, hallotta ám, mikor a kukucskálólika kinyílt, hogy azt mondogassák: „No, ez itten fehér. Fehérnek lenni szerencse.”

Később azt mondta:

– Hogy kinyílik a kukucskálólikam, meglátom azt az asszonyt. „Hát te?” – kérdem. Azt mondja: „Én vagyok a mamád.” „Hogy megy sorunk, mama?” – kérdem. Azt mondja: „Nem jól. Pénzünk nincs, munkánk sincs, a apukád láncra fűzött rab, nekem meg itt a többi hét gyerekem, akiknek a kukucskálólika kinyílt.” Mondom erre: „Mama, ha be tudod csukni a kukucskálólikamat, csukjad csak.” Mire azt mondja: „Ne kísértsél, gyermek. Ördög szól a szádból.”

Megkérdezte, mit keres a börtönben egy ilyen szép ruhás fehér fiú. Azt mondtam, baleset történt, miközben a puskát tisztogattam. Ki tudja, hogyan, elsült, és valahol messze megölt egy asszonyt. Magamban már kezdtem kidolgozni a védekezésemet, ha apámnak esze ágában sem volt ilyesmi.

– Ó, Uramisten – mondta az asszony –, hát becsuktál egy kukucskálólikat? Cudar érzés lehet.

Olyan érzés volt, mintha a kukucskálónyílásom épp akkor nyílt volna ki, és még hozzá se szoktam a látni- meg hallanivalókhoz, de az apám már lecsapta a házunk tetejét, és mindenki azt hajtogatta: gyilkos vagyok. Ezen a bolygón igencsak sebesen követik egymást az események.

Lélegzethez is alig jutottam.

Pedig a rendőrkapitányságon csend volt. Vasárnap este nemigen történik semmi.

Mennyire volt mindennapos eset Midland Cityben, hogy lefülelt gyilkost őrizzenek egy zárkában? Akkor nem tudhattam, de azóta kikerestem az 1944-es év bűnözési statisztikáját. Egy gyilkos tökéletes újdonság volt. Mindenfajta kiderített emberölésből mindössze nyolc akadt. Ittas vezetésből származó baleset három. Józan vezetésből származó baleset egy. Verekedés egy fekete éjjeli mulatóban. Verekedés egy fehér bárban. Egy betörőnek nézett sógor lelövése. És természetesen Eloise Metzger meg én.

Kiskorú voltam, nem lehetett vádat emelni ellenem. Csak apám ellen. Morissey rendőrfőnök ezt a kezdet kezdetén elmagyarázta – amikor még azt hitte, mindenféle remény kínálkozik apámnak is, nekem is. Úgyhogy biztonságban éreztem magam, ha zavarodottan is.

Nem sejtettem, hogy Morissey közben arra a következtetésre jutott: apám meg én közveszélyes őrültek vagyunk, hiszen láthatólag eltökélt szándékunk a szükségesnél

sokkal többet bevallani, s a közönséget fellázítani, mivel láthatólag büszkék vagyunk rá, hogy lelőttem Mrs. Metzgert. Mrs. Metzger és hátramaradottjai – nullák. Apám meg én viszont, a melldöngető vallomásunkkal, láthatólag filmsztárnak képzeljük magunkat.

Morissey már nem védett bennünket. Elkezdődött a tapogatózó, kedvetlen, lassított mozgású és tökéletlen lincselés. Először is, ahogy ott feküdtem hasmánt a priccsemen, és igyekeztem elfelejteni, mivé lett az életem, nyakon öntöttek egy vödör jeges vízzel.

Két rendőr felrángatott, és a hátam mögött megbilincselte a kezemet. A bokámra is bilincset raktak, és betaszigáltak ugyanazon az emeleten az irodába – hogy ujjlenyomatot vegyenek, mondták.

Magas voltam, de vézna, a súlyom körülbelül mint egy doboz családi gyufáé. Egyetlen férfias erőpróbára voltam képes: álltam a puska rúgását. Apám és bátyám oktatott rá a Lövészklub lőtéren, s én megtanultam, hogyan kell összpontosítanom minden erőmet és súlyomat – már amennyi volt –, hogy álljam a megrázkódtatást, amelyet a férfikézbe való karabély vagy sörétes puska vagy pisztoly kioszt – hogy álljam, vidáman és elégedetten, s készen arra, hogy elsüssem újra meg újra.

Nemcsak ujjlenyomatot vettek – arclenyomatot is. A rendőrök belenyomták előbb a kezemet, azután az arcomat egy lavór fekete kulimászba.

Aztán talpra rángattak, és az egyik rendőr megjegyezte, hogy most már szabályos niggerpofa vagyok. Mindaddig kész örömmel hittem, hogy a rendőrök legjobb barátaim, mindenkinek a legjobb barátai.

*

Közszemlére óhajtottak tenni a közösség érintett tagjai elé – abba a ketrecbe, ahol vizsgálati fogságban levő rabok várják a tárgyalásukat, az utca bal oldalán, a régi Megyei Törvényszék alagsorában. Este tíz óra volt. Még mindig anyák napja. A törvényszék épülete üres. Az emeletek sötétek. Csak az alagsorban ég a villany.

A rendőrség úgy vélte helyesnek, ha nem túlságosan előnyös a külsőm, s némi jelét viselem annak, hogy amit elkövettem, nem nyerte meg tetszésüket. Nem verhettek össze, ahogy egy nagykorú törvénysértőt összevertek volna, mert még utóbb ez részvétet kelt irántam. Ezért belenyomták az arcomat a kulimászba.

Mindez az Egyesült Államok Alkotmányában foglaltatott Emberi Jogok Törvényének nyílt megsértése volt.

Bedugtak hát a törvényszék alagsorában a nagy ketrecbe. Négyszögletes volt; függőleges vasrudak között sűrű, vastag sodronykerítés. Mind a négy oldala megtekinthető. Vagy harminc ember elfért volna benne a falócákon. Köpőcsésze akadt jócskán, árnyékszék egy sem. Ha a ketrec foglyának szükségre kellett mennie, szólt, és elkísérték a közeli vécére.

A bilincset levették rólam.

A nézőközönség még nem érkezett meg, de a rendőrök, akik odavittek, s akiket most drót választott el tőlem, bemutatták, mit fogok hamarosan látni – drótkerítésbe

kapaszkodó ujjakat. Ahogy sorra odanyomakodott a nép a kerítéshez, hogy jól megbámuljon, az ujjait szinte automatikusan mindenki a dróthálóba akasztotta.

Nézzék a majmot.

*

Ki tódult oda majmot nézni? Sokan a rendőrök barátai, rokonai voltak, akik nyilván valami efféle szóbeli meghívásnak tettek eleget:

– Ha akarod látni a kölyköt, aki délután lelőtte azt a terhes asszonyt, ott van a törvényszék alagsorában. Be tudlak vinni. De ne nagyon emlegesd. Ne szólj senkinek. Még utóbb lincselés lesz belőle.

A díszvendégek azonban tekintélyes polgárok voltak, a közösség vezetői, akiknek ugye mindenről kell tudniuk. Van ott valami, amit a telefonon jelentkező rendőr szerint fontos volna látniuk – hát jó lesz, ha megnézik. Első a kötelesség. Néhányan a családjukat is elhozták. Láttam egy karon ülő kisbabát is.

Tudomásom szerint mindössze ketten közölték a meghívókkal, hogy egy gyereket ketrecben mutogatni szörnyűség, a sötét középkorban műveltek ilyesmit és így tovább. Ez a két ember természetesen Gino és Marco

Maritimo volt, családunk jóformán egyedüli állhatatos barátai. Ezt pedig csak azért tudom, mert maguk a Maritimo testvérek mesélték el. A trágár meghívást, amely úgy volt megfogalmazva, mintha ennél mi sem lehetne civilizáltabb, ők is megkapták, nem sokkal azután, hogy befoltozták a lyukat a háztetőnkön, ahol valamikor a kupola volt.

Már említettem Alexander Woollcottot, az írót és szellemes rádiós személyiséget és így tovább, aki egy időben nálunk vendégeskedett. Ő fogalmazta meg az írónak ezt a csodálatos epithetonját: „Tintafoltos nyomorult.” Látott volna engem a ketrecben!

*

Két óra hosszat ültem a lócán. Akármit mondtak nekem, nem válaszoltam. Néha felegyenesedtem ültömben. Néha összegörnyedtem, fejemet lehajtottam, kulimászos kezemmel befogtam kulimászos fülemet vagy szememet. A vége felé annyira tele volt a hólyagom, hogy majd szétrobbant. A nadrágomba pisiltem, de nem szóltam. Hogy miért? Véglény voltam. Én voltam a borneói vadember.

*

Azóta már beszéltem ősöreg emberekkel, és megállapítottam, hogy én vagyok Midland City egyetlen bűnözője, akit a törvényszék udvarán rendezett nyilvános akasztások óta közszemlére tettek. Büntetésem nemcsak kegyetlen volt és szokatlan. Egyedülálló volt. De mindenki helyénvalónak tartotta – kivéve, mint mondtam, a

Maritimo testvéreket, és meglepő módon George Metzgert, a *Harsona-Figyelő* hírrovatának szerkesztőjét, annak az asszonynak a férjét, akit aznap délután megöltem.

Mielőtt azonban George Metzger megérkezett volna, közönségem úgy viselkedett, mintha mindennapos dolguk lenne a gonoszok gúnyolása. Álmukban biztos sűrűn művelték. Nyilván úgy érezték, joggal megkövetelhetik figyelmemet.

Egy csomó ilyesmit hallottam, hogy: – Hé, te! Hozzád beszélek! Hallod? – és: – Az áldóját, nézel a szemembe rögtön, te rohadék?! – és így tovább.

Meséltek barátaikról, meséltek rokonaikról, akik megsebesültek vagy elestek a háborúban. Meséltek városbeli üzemi balesetek áldozatairól. Erkölcsi matematikájuk igen egyszerű volt. Az a sok katona és tengerész és hadiüzemi munkás mindenét kockára teszi, hogy a világ gyarapodjék jóságban, én pedig egyszerűen elveszek belőle.

Hogyan vélekedtem önmagámról? Úgy, hogy selejtes emberi lény vagyok, akinek nincs helye ezen a bolygón. Aki elsütött a város háztetői fölött egy Springfield. 30-06-051, annak nincs ki a négy kereke.

Ha egyáltalán válaszolok az embereknek, alighanem ezt motyogtam volna újra meg újra: – Nincs ki a négy kerekem, nincs ki a négy kerekem, nincs ki a négy kerekem.

*

Celia Hildreth is eljött a ketrechez. Egy éve nem láttam, a végzősök báljának szörnyű estéje óta, de rögtön megismertem. Még akkor is ő volt a legszebb nő a városban. Nem hiszem, hogy a rendőrök meghívott vendégei közé tartozott volna. Valószínűleg a partnerének szólt a meghívás. Celia Dwayne Hoover karján érkezett, aki akkoriban a Légierőnél volt holmi civil ellenőrféle.

Valamilyen okból nem kellett egyenruhát húznia. Tudtam, ki ő, értett ugyanis az autókhoz, és apám időnként megbízta, hogy végezzen el ilyen vagy amolyan munkát a Keedsleren. Dwayne idővel elvette Celiát, és a környék legsikeresebb autókereskedője lett.

Celia idővel öngyilkos lett: 1970-ben, most tizenkét éve Dranót nyelt, lúgból és horganyforgácsból készült csatornatisztító keveréket. A lehető legszörnyűbb módon ölte meg magát – néhány hónappal a Mildred Barry emlékére emelt Művészeti Központ felavatása előtt.

Celia tudott róla, hogy megnyílik a Művészeti Központ, és az újság és a rádióállomás és a politikusok és a többiek mind azt mondták, más lesz ezentúl az élet Midland Cityben. De ott állt a Drano-doboz, halálfejes figyelmeztetéssel, és Celia nem várhatott tovább.

Láttam én is jócskán boldogtalanságot.

*

Most, hogy megismertem Haitit, a mágiáját, átkait és amulettjeit, varázslattal feltámasztott halottjait, jó és rossz szellemeit, amelyek bárkibe vagy bármibe beleköltözhetnek, és a többit, azon tűnődöm, vajon sokat számított-e akkor régen, hogy én vagyok abban a ketrecben, a törvényszék alagsorában. Egy különlegesen

faragott csont vagy bot, vagy egy szárított agyagbaba, szalmahajjal, éppúgy megtette volna ott a lócán, mint én, amíg a közönség azt hiszi – ahogy Midland City hitte rólam –, hogy maga a testet öltött gonosz varázslat.

Egy darabig mindenki biztonságban érezhette magát. Ketrecbe zárták a balszerencsét. Ott kuporog a lócán.

Tessék, tessék, meg lehet tekinteni.

*

Éjfélkor minden polgári lakost kitereltek az alagsorból. – Elég lesz, emberek mondta a rendőrség. És: – Vége az előadásnak, emberek – és így tovább. Őszinték voltak, amikor előadást emlegettek. Én voltam az ingyencirkusz.

*

De a ketrecből nem engedtek ki. Jó lett volna megfürödni, tiszta ágyba lefeküdni, és elaludni, mindhalálig.

Csakhogy ezzel még nem volt vége. Hat rendőr ott maradt velem az alagsorban – három egyenruhás, három civil ruhás, valamennyi pisztollyal. Meg tudtam volna mondani, melyik pisztoly milyen gyártmány és hányas kaliberű. Egy sem volt ott, amit szét ne tudtam volna szedni, annak rendje-módja szerint megtisztogatni, megint összerakni. Tudtam, hova kell olajat csöpögtetni. Ha a kezembe adják a pisztolyukat, szavatolhattam volna: ez a pisztoly soha nem mond csütörtököt.

Nagyon kellemetlen lehet, ha egy pisztoly csütörtököt mond.

Az a hat rendőr a Rudy Waltz Revü rendezősége volt. Az alagsorban elfoglalt helyük arra vallott, hogy szünet van, és hogy az előadás hamarosan folytatódik. Pillanatnyilag ügyet sem vetettek rám, mintha csak lement volna a függöny.

Aztán kiáltás hallatszott fentről, s egyszeriben életre keltek.

– Itt van! – hangzott a kiáltás, és odafent ajtó nyílt és csukódott. A rendőrök visszhangozták: – Itt van, itt van!

– Hogy kicsoda, azt nem mondták, de mesebeli személyiség lehetett. Már hallottam is, amint jön lefelé a lépcsőn.

Talán a hóhér? – tűnődtem. Talán Francis X.

Morissey rendőrfőnök, családunk régi barátja, aki eddig még nem mutatkozott? Talán az apám?

George Metzger volt az, annak az asszonynak, akit lelőttem, a harmincöt éves elözvegyült férje. Tizenöt évvel volt fiatalabb, mint én most, zöld csőrű ifjonc – de gyerekszemmel akkor öregembernek láttam. Kopaszodott. Cingár volt, görnyedt volt, és úgy öltözködött, mint rajta kívül senki más Midland Cityben – szürke flanellnadrágot és tweed sportzakót viselt. Jóval később az ohióí egyetemen láttam viszont ezt a viseletet mint az angol irodalom professzorának egyenruháját. Metzger mást sem csinált, mint reggeltől estig írta és szerkesztette a *Harsona-Figyelő* hírrovatát.

Nem ismertem. Sohasem járt nálunk. Egy éve élt csak a városban. Vándorújságíró volt. Az *Indianapolis- Times*-tól szerződtették át. A per során később kitudódott, hogy szegény szülők gyermekeként született a Wisconsin állambeli Kenoshában, a maga erejéből szerzett diplomát a Harvard egyetemen, és kétszer dolgozta le útiköltségét Európába marhaszállító hajón. Egy rá nézve kedvezőtlen adatot a mi ügyvédünk ásott ki, nevezetesen, hogy Metzger valamikor tagja volt a Kommunista Pártnak, és a spanyol polgárháború alatt jelentkezett az Abraham Lincoln Brigádba.

Szarukeretes szemüveget viselt, szeme kivörösödött a sírástól vagy talán a sok cigarettafüsttől. Akkor is cigarettázott, amikor lefelé jött a lépcsőn, nyomában a detektívvel, aki érte ment. Úgy viselkedett, mintha maga is bűnös volna, s máris azt a cigarettát szívná, amit majd akkor is, amikor az alagsor falához állítják, szemközt a kivégzőosztaggal.

Nem lettem volna meglepve, ha a rendőrök a szemem láttára lepuffantják ezt a szerencsétlen idegent. Engem már nem lephetett meg semmi. Azóta sem lephet meg semmi. Lelőttem egy terhes asszonyt, és ennek a következményei beláthatatlan bonyodalmakhoz vezetnek.

Hogyan bírok emlékezni arra a szembesítésre George Metzgerrel? Van egy trükköm, hogyan bánjak el legkomiszabb emlékeimmel. Elhitetem magammal, hogy színdarabok. A szereplőik színészek. Szövegük, mozgásuk stilizált, sarkított. Itt művészet van jelen.

*

Tehát:

Amikor a függöny felmegy, alagsort látunk. Az idő: éjfél. Hat RENDŐR *áll a falak mentén.* RUDY, *tizenkét éves fiú, kulimásszal bemaszatolt arccal, a helyiség közepén álló ketrecben kuporog. A lépcsőn jön lefelé, cigarettázva,* GEORGE METZGER, *akinek a feleségét a fiú az imént lelőtte. A nyomában egy* DETEKTÍV, *aki szertartásmester módjára viselkedik.* A RENDŐRÖK *lenyűgözve várják: mi következik. Bizonyára érdekes lesz.*

METZGER *(elképeszti* RUDY *külseje)* Uramisten. Mi ez?

DETEKTÍV Ez lőtte le az ön feleségét, Mr. Metzger.

METZGER Mit csináltak vele?

DETEKTÍV Emiatt ne fájjon a feje. Nincs semmi baja. Akarja, hogy táncoljon magának? Szívesen megtáncoltatjuk.

METZGER Efelől nincs kétségem. *(Kis csend)* Na jó. Megnéztem. Hazavinnének most a gyerekeimhez?

DETEKTÍV Azt reméltük, lesz ehhez itt néhány szava.

METZGER Kötelező?

DETEKTÍV Nem, kérem. De a fiúk itten, meg én is – úgy gondoltuk, megadjuk önnek ezt a príma lehetőséget.

METZGER Olyan hivatalosan hangzott – hogy jöjjek magával. *(Már kapiskálja a dolgot; zavartan)* Ez itt nem hivatalos összejövetel. Ez itt – *(kis csend)* kötetlen.

DETEKTÍV Nincs is itt senki. Én odahaza vagyok az ágyamban, ön is odahaza van az ágyában. A fiúk is odahaza vannak az ágyukban. Jól mondom, fiúk?

A RENDŐRÖK *különféleképpen helyeselnek, horkolást mimelnek, és így tovább*

METZGER *(morbid kíváncsisággal)* Mit tehetnék például az urak szolgálatára?

DETEKTÍV Ha mondjuk kikapná valamelyikünk kezéből a pisztolyt, és a pisztoly történetesen elsülne, és a golyó véletlenül Szarospofájú Náci Úripubit találná, én nem hibáztatnám önt. Csak persze nehezen tudnánk utána a maszatot feltakarítani. Az ilyesmi elég körülményes.

METZGER Ezek szerint tehát korlátozzam a fenyítést szavakra?

DETEKTÍV Van, aki kézzel-lábbal beszél.

METZGER Szóval verjem össze.

DETEKTÍV Uramjézus, hogy gondolhat ilyet?!

A RENDŐRÖK *elszörnyédest mimelnek*

METZGER Csak kérdeztem.

DETEKTÍV Szedjétek ki, fiúk.

Két RENDŐR *sietve kilakatolja a ketrecet; kirángatják*

RUDY-t. RUDY *rémülten kapálózik*

Húzzátok le a nadrágját, fiúk, hogy ez az ember megrugdoshassa a valagát.

Két RENDŐR *lehúzza* RUDY *nadrágját,* RUDY-t *megperditik, kényszeritik, hogy lehajoljon*

Szerezzetek már valamit, amivel szétverheti a valagát

A többi RENDŐR *körülnéz, alkalmas korbácsot keres Egy* RENDŐR *talál a padlón egy félméteres kábeldarabot, büszkén odaviszi METZGER-nek, aki értetlenül elveszi*

METZGER Nagyon köszönöm.

RENDŐR Szóra sem érdemes.

RUDY Én nem akartam! Baleset volt!

Mind némán várják az első ütést. METZGER *nem mozdul, de amikor megszólal, szavait egy felsőbb hatalomhoz intézi*

METZGER Úristen – nem volna szabad, hogy magunkfajta állatok éljenek a földön. Hogy magunkfajta életet élhessünk.

METZGER *eldobja a korbácsot, sarkon fordul, nehézkesen felmegy a lépcsőn. Senki sem mozdul. Fent ajtó nyílik, majd csukódik.* RUDY *még mindig hétrét görnyed. Húsz másodperc telik el*

ELSŐ RENDŐR *(mintha álmában beszélne)* Jézusom – hogy fog hazakerülni?

DETEKTÍV *(mintha álmában beszélne)* Gyalog. Szép idő van.

ELSŐ RENDŐR Messze lakik?

DETEKTÍV Hatsaroknyira.

Függöny

*

Persze nem egészen így történt. Nem emlékszem pontosan. Nagyjából így volt.

Megengedték, hogy felegyenesedjek és felhúzzam a nadrágomat. Olyan pici fütyülöm volt. Mosakodni még nem engedtek, de Mr. Metzgernek sikerült rádöbbentenie ezeket az alapjában ártatlan, bunkó rendőröket, mennyire elvesztették a józan eszüket.

Nem rángattak többet, és hamarosan hazavittek anyámhoz.

Mivel Mr. Metzger feleségét lőttem le, nemcsak ahhoz volt hatalma, hogy rávegye a rendőrséget, hagyjanak nekem békét, de ahhoz is, hogy többé-kevésbé az egész várost rábírja: bocsássanak meg nekem. Ezt meg is tette – egy igen rövid közleményben, amely végzetes gondatlanságom pillanata után másfél nappal jelent meg a *Harsona-Figyelő* címoldalán, gyászkeretben:

A feleségemet megölte egy szerkezet, amelynek nem lett volna szabad emberi kézbe kerülnie. A szerkezet neve: lőfegyver. Segítségével egy szempillantás alatt, távolból megvalósul a legaljasabb emberi vágy: hogy valami pusztuljon el.

Íme, ez a megtestesült Gonosz.

Az emberiség gonosz vágyaitól nem szabadulhatunk. De megszabadulhatunk az eszköztől, amely megvalósítja ezeket a vágyakat. Halljátok hát a szent szózatot:

LE A FEGYVEREKKEL!

*

Míg én a ketrecben voltam, egy másik rendőrkülönítmény apámat verte az utca túloldalán, a rendőrkapitányságon. Nem kellett volna elutasítania az egérutat, amit Morissey rendőrfőnök kínált. De most már késő volt.

Őt aztán lehajították a rendőrök a lépcsőn rendesen. Nem csak ijesztgették. Elhangzott egy csomó zavaros fajvédő szöveg. Apám később arra emlékezett, hogy a lépcső alján fekszik, valaki ott áll fölötte, és ezt kérdezi:

– Hé, náci, milyen érzés niggernek lenni?

George Metzgerrel történt szembesítésem után elvittek apámhoz. Az alagsorban volt, egy szobában, összeverve, lélekben tökéletesen összetörve.

– Nézd csak a rohadt apádat – mondta. – Micsoda hitvány ember vagyok én. – Ha kíváncsi volt is az én állapotomra, ennek nem mutatta semmi jelét. Teátrálisan elmerült önnön tehetetlenségébe és hitványságába, s alighanem észre sem vette, hogy a fia tetőtől talpig csupa kulimász. Még csak meg sem kérdezte, mit műveltek velem.

Arra sem gondolt, illő-e meghallanom, amit mindenáron meg akart gyónni ezek után: hogy a jellemét kora ifjúságában aláásták az ital és a kurvák. Soha nem értesültem volna a vén August Güntherrel folytatott kicsapongásairól, amikor állítólag múzeumokat és műtermeket látogattak. Felix sem értesült volna minderről, ha én el nem mondom. Anyám sohasem tudta meg, az biztos. Én legalábbis nem mondtam el neki.

És még ez is elviselhető lett volna egy tizenkét esztendős fiúnak, hiszen mindez olyan rég történt. Csakhogy apám nem érte be ennyivel: elmondta, hogy még most is rendszeresen jár prostituáltakhoz, holott neki van a világon a legcsodálatosabb felesége.

*

Apám tökéletesen szétesett.

*

A rendőrök már lecsillapodtak. Néhányan talán még azon is elgondolkodtak, mégis mit műveltek vajon.

Morissey rendőrfőnök üzenhetett, hogy ami sok, az sok. Apámnak és nekem nem volt ügyvédünk, aki a jogainkat képviselhette volna. Apám nem volt hajlandó ügyvédet fogadni. De a kerületi ügyész vagy valaki nyilván azt mondta, hogy engem minden további hercehurca nélkül küldjenek haza.

*

Akárhogyan is – megmutatták apámat, aztán azt mondták, üljek le egy kemény lócára a folyosón, és várjak. Ott hagytak magamra, még akkor is kulimásszal bekenve. Akár ki is sétálhattam volna. Jöttek-mentek a rendőrök, de jóformán rám se néztek.

Aztán egy egyenruhás fiatalember megállt előttem. Úgy viselkedett, mint akire ráparancsoltak, hogy vigye ki a szemetet. Így szólt:

– Ugrás, gyilkos. Parancsba adták, hogy vigyelek haza.

A falon óra lógott. Éjjel egy óra volt. A törvény végzett velem; ezentúl már csak tanú leszek. A törvény értelmében tanúskodni fogok apám bűnügyében, akinek a vétke: bűnös hanyagság. Halottkémi vizsgálat lesz. Ott kell tanúskodnom.

*

Ez az egyszerű közrendőr tehát hazafuvarozott. Szeme az utat kémlelte, de a gondolatai csak velem foglalkoztak. Egész életemben nem szabadulhatok Mrs. Metzger gondolatától, amint ott fekszik a hideg földben, mondta, és a helyemben ő alkalmasint öngyilkos lenne. Reméli, mondta, hogy Mrs. Metzgernek valamelyik rokona előbb-utóbb elkap, amikor a legkevésbé számítok rá – talán már másnap, de az is lehet, hogy majd felnőtt koromban, mikor az életem csupa remény lesz és szép kilátás, és lesz saját családom. Akárki teszi is, mondta, aligha fog kesztyűs kézzel bánni velem.

Annyira kába voltam, annyira közel a halálhoz, hogy nyilván meg sem jegyzem a nevét, ha mindenáron nem ragaszkodik hozzá, hogy megtanuljam. Anthony

Squiresnak hívták, és azt mondta, fontos, hogy az emlékezetembe véssem, hiszen kétségtelenül panaszt akarok majd tenni ellene, a rendőröktől ugyanis elvárják, hogy ha törik, ha szakad, udvariasan beszéljenek, és hogy mielőtt még hazavinne, ő bizony kis náci faszkalapnak fog nevezni, és egy rakás macskaszarnak, és nem is tudja pontosan, minek még.

Azt is közölte, miért nem szolgál a fegyveres erőknél, holott még csak huszonnégy éves. Mind a két dobhártyája beszakadt, mondta, mert az apja meg az anyja állandóan verték. – Egyszer a gázláng fölé tartották a kezemet – mondta. – Csinálta ezt veled valaki?

– Nem – feleltem én.

– Legfőbb ideje – mondta ő. – Bár lehet, hogy már késő. Eső után köpönyeg.

Ezt a társalgást persze lyukas vén memóriámból szedegetem össze. Valahogy így folyt le. Arra akár meg is esküszöm, hogy egy dolog biztosan elhangzott:

– Tudod-e, hogyan foglak hívni ezentúl – kérdezte –, és mivel fogom teletenni a várost, hogy mások is így hívjanak?

– Nem tudom – feleltem. Amire ő így válaszolt:

– Mesterlövésznek.

*

Nem kísért el házunk ajtajáig. Odabent sötét volt. Hold nem világított. A rendőrautó fényszórója különös, roskadt alakzatot rajzolt ki a kocsifelhajtón. A kupola meg a híres-nevezetes szélkakas roncsa volt. Lerángatták a rendőrfőnök autójáról, és ott hagyták a kocsifelhajtón.

Az elülső ajtó zárva volt, ami nem volt szokatlan. Éjszakára mindig bezárták, mivel a környék annyira lezüllött, s mivel úgynevezett műkincseket őriztünk a házban. Volt a zsebemben egy kulcs, csak épp nem ebbe a zárba illett.

A fegyverterem kulcsa volt.

*

Anthony Squires közrendőr egyébként detektívfőnök lett sok év múlva, majd idegösszeroppanást szenvedett. Ma már halott. Félnapos csaposként dolgozott az új

Holiday Innben, amikor a jó öreg neutronbomba bezárta a kukucskálónyílását.

*

Mrs. Gino Maritimo *spuma di cioccolatá*-ja: tördeljünk tizenöt dekagramm félédes csokoládét lábosba.

Olvasszuk meg százhúsz fokos sütőben. Négy tojássárgájához adjunk két kávéskanál cukrot, és addig verjük, amíg halványsárga nem lesz. Keverjük bele az olvasztott csokoládét, egy negyed csésze erős kávét, és két kávéskanál rumot.

Kétharmad csésze sűrű, hideg tej színt verjünk kemény habbá. Adjuk *hozzá* a keverékhez.

Négy tojás fehérjét verjük kemény habbá, és adjuk a keverékhez. Óvatosan keverjük meg, majd adagoljuk poharakba. Tizenkét óra hosszat tartsuk hűtőszekrényben. Az adag hat személyre elegendő.

*

Elmúlt hát az 1944-es esztendő anyák napja. Ki voltam zárva otthonomból az új nap hajnalán. A sötétségben hátracsoszogtam a hátsó ajtóhoz, a másik bejárathoz. Zárva volt az is.

Senkinek sem mondták, hogy várjon rám, és egyetlen bentlakó cselédünk sem volt. Csak anyámat ébreszthettem volna fel. Őt pedig nem akartam látni.

Nem sírtam amiatt, amit tettem, sem amiatt, amit velem tettek. De most, ahogy ott álltam a hátsó ajtó előtt, sírtam.

Olyan hangosan jajgattam, hogy megugattak a kutyák.

Az erőd belsejében valaki babrálni kezdte a hátsó ajtó zárjának réz ékességét. Kinyílt előttem az ajtó. Ott állt anyám, Emma, aki maga is gyermek volt. Amióta kikerült az iskolapadból, sosem volt rajta felelősség, sohasem volt semmi dolga. Gyerekeit a cselédek nevelték. Ő csak szobadísz volt.

Vele nem történhetik semmi baj soha. És most mégis itt áll, vékony fürdőköpenyben, nincs ott a férje, a cselédei, sem a basszus hangú nagyobbik fia. És ott vagyok én, nyakigláb, pikulahangú kisebbik fia, a gyilkos.

Anyám nem kívánt megölelni, sem kulimászos képemet csókokkal borítani. Nem mondhatnám, hogy túláradó természete lett volna. Amikor Felix bevonult, anyám bátorításul megszorította a kezét – aztán csókot dobott utána, mikor a vonata már fél mérföldnyire járt.

De hát – Uramisten – nem akarok én gonosztevőt csinálni ebből az asszonyból, akivel annyi évet töltöttem.

*

Apám halála után kettesben élünk majd, mint holmi házaspár. Neki csak én vagyok, nekem csak ő, másunk nincs is nagyon. Nem volt ő gonosz. Csak éppen nem volt használható.

– Mi ez itt rajtad? – kérdezte. A kulimászra értette. Vigyázott magára. Nem akarta összekenni magát.

Annyira nem tudta elképzelni sem, mit akarok, hogy még csak félre sem állt az ajtóban, hogy bemehessek. Be akartam bújni az ágyamba, és a fejemre húzni a takarót. Ez volt a tervem. Nagyjából még ma is ez a tervem.

Kint tartott hát, sőt láthatólag még abban sem volt egészen biztos, be akar-e engedni. Megkérdezte, apám mikor jön haza, s hogy most már minden rendben lesz-e és így tovább.

Jó híreket akart hallani, úgyhogy jó híreket közöltem vele. Jól vagyok, mondtam, s apa is jól van. Hamarosan hazaér. Csak meg kell egyet-mást magyaráznia. Anyám beengedett, én pedig terv szerint ágyba bújtam.

Az ilyenfajta hamis információ később is mindig lecsillapította anyámat, napról napra, évről évre, kis híján élete végéig. Élete vége felé harcos lett és szúrósan szellemes, amolyan mucsai Voltaire, cinikus, szkeptikus és így tovább. A boncolás

kiderítette, hogy számos apró daganat volt az agyában – az orvosok szerint nyilván ez idézte elő a személyiségváltozást.

*

Apámat két évre börtönbe zárták, s George Metzger kiperelte őt és anyámat mindenükből – nem maradt egyebük, csak néhány nélkülözhetetlen bútordarab, és a fejük fölött a silányul foltozott tető. Mint kiderült, anyám egész vagyona apám nevén volt.

Apám semmi érdemlegeset nem tett a védelmére. Fütyült mindenki tanácsára, s maga volt a maga ügyvédje. Amint letartóztatták, nyomban bűnösnek vallotta magát, a halottszemlén ismét, és egy szót nem ejtett arról, ami majd kiszúrta mindenkinek a szemét – hogy nem sokkal azelőtt kékre-zöldre verték. Nem vétette azt sem jegyzőkönyvbe, mint a maga ügyvédje és az enyém, hogy hány törvényt sértettek meg, amikor engem, alig tizenkét esztendősen, bemázoltak kulimásszal, és kipellengéreztek.

A közösségnek nem kellett szégyenkeznie. Apám szégyenkezett mindenért. Az én apám, annyi nagystílű gesztus és póz mestere, összecsuklott, mint a vizes esernyő. Láthatólag mindig is tudta magáról, hogy egy fabatkát sem ér. Bizonyára csak az tartotta benne a lelket, hogy egyre csak özönlött, özönlött a sok pénz, amiért szinte bármit megvehetett.

Az én számomra nem az volt a sokk, hogy apám összecsukódott.

Az én számomra az volt a sokk, hogy anyám meg én meg se lepődtünk.

Semmi sem változott.

*

Egyébként amikor hazaértünk a halottszemléről – egy nappal Mrs. Metzger temetése előtt –, felhívott bennünket telefonon Felix bátyám Fort Benningből. Még el sem kezdődött az alapkiképzés, mondta, de őt egy tiszt ajánlatára tizedessé léptették elő, és tizenhárom hét múlva tiszti iskolára küldik. Mindezt azért, mert vezéregyéniségnek bizonyult a csapatszállító buszon.

Én nem beszéltem, csak hallgattam a másik telefonon.

Mi van velünk, kérdezte Felix, és sem anyám, sem apám nem mondta el az igazságot.

– Ismersz bennünket – mondta anyám. – Hömpölygünk, hömpölygünk, akár a Mississippi.

*

A perben ügyvéd képviselte apámat, de akkor már börtönben ült. Később kiderült, hogy jobban járt volna, ha egyszerűen odaadja mindenét George Metzgernek, pereskedés nélkül. Akkor legalább nem kellett volna végighallgatnia a tanúvallomásokat: hogy Hitler csodálója volt, hogy soha életében egyetlen napi

becsületes munkát nem végzett, hogy csak tettette magát festőnek, hogy legmagasabb végzettsége mindössze középiskola, hogy fiatal korában több ízben letartóztatták más városokban, hogy rendszeresen sértegette keményen dolgozó rokonait és így tovább.

Ennyi iróniától egy csatahajó is elsüllyedt volna. A George Metzgert képviselő fiatal ügyvéd először apámnak ajánlotta fel szolgálatait. Bemard Ketchum volt a neve; és a Maritimo fivérek hozták el a halottszemlére, unszolták apámat, fogadja fel, és ott nyomban vegye is igénybe. Ketchum, fél szemére vak lévén, nem vonult be katonának. Kisgyerek korában egy játszópajtása kilőtte a szemét légpuskával.

Ketchum semmitől sem riadt vissza Metzger védőjeként, mint ahogy Metzger ellenlábasaként sem riadt volna vissza semmitől, ha apám fogadja fel. Egy percre sem hagyta, hogy az esküdtszék megfeledkezzék Mrs. Metzger áldott állapotáról. A magzatból prominens városi személyiséget csinált. „Leányka” néven emlegette, a magzat ugyanis köztudomásúlag nőnemű volt. Ketchum sohasem látta, de elérzékenyülten emlegette a leányka tökéletesen formált ujjacskáit.

Hosszú évek múltán Felix meg én igénybe vettük Ketchum szolgálatait, pereltük ugyanis az Atomenergia Felügyeleti Bizottságot és a Maritimo Fivérek Építkezési Vállalatát és az Ohio Völgye Betondíszmű Társaságot, mert megölték anyánkat egy radioaktív kandallópárkánnyal.

Így kaptuk Felix meg én azt a pénzt, amiből ezt a hotelt megvásárolhattuk, és a vén Ketchum is a társunk.

Ketchumhoz intézett utasításom így szólt:

– Ne felejtse el felhívni az esküdtszék figyelmét anyám tökéletesen formált ujjacskáira.

*

Amikor apám elvesztette a pert, szélnek kellett eresztenünk a cselédséget. Nem tudtuk tovább fizetni őket, és Mary Hoobler meg a többiek könnyek közt távoztak. Apám még börtönben volt; őt legalább meg lehetett kímélni a szívszaggató búcsútól. És nem kellett átélnie a cselédség távozása utáni kísérteties reggelt sem, amikor anyám meg én felébredtünk, ki-ki a maga szobájában, kimentünk a földszint fölé nyúló galériára, hallgatóztunk és szimatoltunk.

A konyhán nem főtt semmi.

Senki sem takarította a lenti szobát, senki sem várta, mikor vetheti be az ágyunkat.

Ez újdonság volt.

Persze én készítettem reggelit. Könnyű volt és természetes. És így kezdődött cselédéletem előbb anyám, majd mindkét szülőm szolgálatában. Életük végéig nem kellett egyetlen étkezésről sem gondoskodniuk, egyetlen tányért elmosniuk, egyetlen ágyat megvetniük, mosniuk, porszívózniuk, söpörniük, élelmiszert vásárolniuk. Én csináltam mindent, és még az iskolában is jó rendű maradtam.

Micsoda jó gyerek voltam!

*

Tojás *á la* Rudy Waltz (tizenhárom évesen): metéljünk fel, főzzünk meg és csorgassunk le két csésze parajt. Keverjük el két evőkanál vajjal, egy kávéskanál sóval és egy csipet szerecsendióval. Melegítsük meg, és töltsük három hőálló tálkába vagy csészébe.

Tegyünk mindegyik adag tetejére egy buggyantott tojást, és szórjuk meg reszelt sajttal. Süssük öt percig százkilencven fokon.

A három adag az apamedvéé, az anyamedvéé meg a medvebocsé, aki megfőzte – és aki elmosogat utána.

*

A per végeztével George Metzger a két gyerekkel Floridába költözött. Tudomásom szerint egyiküket sem látták többé Midland Cityben. Különben is csak nagyon rövid ideig éltek ott. Még mielőtt gyökeret verhettek volna, jött egy golyó a semmiből, minden ok nélkül, és Mrs. Metzger homlokába fúródott. Metzgerék senkivel sem barátkoztak össze, akinek évről évre írhattak volna.

Ami azt illeti, a két gyerek, Eugene és Jane szakasztott olyan kitaszított lett, mint én, amikor ki-ki visszatért az iskolába. De nekünk sem volt rosszabb sorunk társadalmilag, mint annak a néhány gyereknek, akinek az apja vagy a bátyja elesett a háborúban. Bélpoklosok voltunk mind, akarva-akaratlan, mert paroláztunk a Halállal.

Akár csengőt rázhattunk volna, amerre járunk, ahogy a bélpoklosoktól megkövetelték a középkorban.

Különös.

*

Eugene és Jane, mint nemrégiben megtudtam, Eugene V. Debs, az indianai Térre Haute-ból való munkásvezér, és Jane Addams, az illinoisi Cedarville-ben élt Nobeldíjas társadalmi reformer tiszteletére kapta nevét. Sokkal fiatalabbak voltak nálam; más-más iskolába jártunk. Azt is csak mostanában tudtam meg, hogy éppolyan bélpoklosnak bizonyultak, mint én, és hogy mi lett belőlük Floridában és így tovább.

A Metzgerékről származó információm forrása természetesen az ügyvédjük, aki immár a mi ügyvédünk,

Bernard Ketchum.

Csak ötvenéves koromban, harmincnyolc esztendővel azután, hogy egy szál puskagolyóval szétzúztam Mrs. Metzger életét, a magam életét és a szüleim életét, kérdeztem meg valakitől, hogy vannak Metzgerék. Itt történt, az úszómedence mellett, hajnali kettőkor. A szálloda vendégei mind aludtak; nem mintha olyan sokan lettek volna. Felix és új felesége, az ötödik, ott volt. Ketchum és első és egyetlen felesége is ott volt. És én is ott voltam. Hát az én párom hol volt? Ki tudja? Lehetséges, hogy homoszexuális vagyok, de nem vagyok benne biztos. Sohasem szeretkeztem senkivel.

Alkoholt sem kóstoltam soha, kivéve hasonszenvi adagokat bizonyos receptekben – a többiek azonban pezsgőt ittak. Ami azt illeti, tizenkét éves korom óta se kávét, se teát nem ittam, orvosságot sem vettem be, még aszpirint vagy hashajtót vagy savlekötő tablettát vagy antibiotikumot sem. Furcsa kórtörténet olyan embernél, aki, mint jómagam, okleveles gyógyszerész, s aki hosszú esztendőkön át Midland City egyetlen drogériájának alkalmazottja volt, állandó éjszakai szolgálatban.

Ám legyen.

Épp felszolgáltam a többieknek és magamnak a meglepetést: a *spuma di cioccolatá-t,* amit előző nap készítettem. Egy adag megmaradt.

Tagadhatatlanul mindannyiunknak akadt elég gondolkodnivalónk, magántermészetű is, közösségi is, hiszen városunkat csak nemrég néptelenítette el a neutronbomba. Könnyen becsukódhatott volna a mi kukucskálónyílásunk is, ha nem jövünk épp le, hogy átvegyük a szállodát.

Amikor hírét hallottuk az otthoni robbanásnak, én William Cowper versét idéztem, amelyre egy irgalmas szívű angoltanárnő tanított fiatal koromban, hogy meg ne öljem magam:

Isten mindig rejtelmesen
tesz csodát valahol: átlábalhat a tengeren,
s vihart meglovagol.

Tehát így szóltam Ketchumhoz, amikor elköltöttük a csokoládéhabot, a *spuma di cioccolatá-t:*

– Meséljen Metzgerékről.

Felix elejtette a kanalát. Legtartósabb családi tabunk volt a Metzgerékről való kérdezősködés. A tabu minden bizonnyal főleg az én védelmemre állt fenn. Most pedig oly könnyedén törtem meg, ahogy a desszertet felszolgáltam.

A vén Ketchum is meghökkent. Eltűnődve csóválta a fejét, aztán megszólalt:

– Sose hittem volna, hogy a Waltz család egyik tagja kérdezősködik majd Metzgerék felől.

– Én csak egyetlenegyszer mondtam ki ilyesmit hangosan – mesélte Felix –, amikor hazajöttem a háborúból. De ez is elég volt. A háborúban aranyéletem volt, egy csomó kapcsolatra tettem szert, ami később igen hasznosnak bizonyult, és egészen biztos voltam benne, hogy hamarosan egy csomó pénzt fogok keresni, és nagyágyú lesz belőlem.

És csakugyan nagyágyú lett belőle. Idővel az NBC, az Országos Rádió- és Televíziótársaság elnöke lett, luxus műteremlakással, limuzinnal és így tovább.

De hamar ki is facsarták, ahogy mondani szokás. Alig negyvennégy éves korában kirúgták az NBC-től, és sehol sem talált megfelelő állást.

Ez a hotel isteni adomány volt Felixnek.

– Világpolgár voltam, amikor hazatértem – folytatta Felix. – A világ bármelyik városa, szülővárosomat is beleértve, csak egy hely, ahol vagy letelepszem, vagy nem. Kit érdekel? Ahol fel lehet szerelni egy mikrofont, én otthon vagyok. Tulajdon anyámat és apámat és öcsémet is úgy kezeltem, mint valami lerongyolódott, háború dúlta városnak a bennszülötteit, amelyen épp átutazom. Bennszülöttek szokása szerint

elpanaszolták bajaikat, és én szórakozottan részvétemről biztosítottam őket. Még érdekelt is egy kicsit a gondjuk-bajuk. Igazán.

Persze megpróbáltam könnyen venni a dolgot, átutazók módjára, úgyhogy eltűnődtem: vajon a nemrég még koldusszegény Metzgerék mihez kezdenek azzal a cirka egymillió dollárral.

– És anyám, a legszíntelenebb nő, akit valaha is ismertem, egészen amíg a vége felé ki nem fejlődtek az agydaganatai – folytatta Felix –, anyám pofon vágott. Egyenruhában voltam, de sosem sebesültem meg, semmi. Egyszerűen rádióbemondó voltam.

És apám rám ordított: „Semmi közünk hozzá, mit csinálnak Metzgerék a pénzükkel! Az az ő dolguk, érted? Soha többé nem akarok erről hallani! Mi szegények vagyunk! Mit keserítsük magunkat azzal, mit törjük a fejünket azon, hogyan élnek a milliomosok?”

Ketchum szerint George Metzger azért vitte a családját Floridába, mert Cedar Keyben eladó volt egy hetilap, és mert odalent mindig meleg van, és mert olyan messze van

Midland Citytől. Szerény összegért vásárolta meg a lapot, a többi pénzt pedig befektette kétezer hold földbe Orlando mellett.

– Nem mindegyik szamár dobja ki a pénzét az ablakon – mondta Ketchum erről az 1945-ös befektetésről. – Abból az igénytelen szavannából, felebarátaim, amelyet George a két gyereke nevére vásárolt, és ami még ma is az övék, varázsszőnyeg lett, amelyen az emberiség történetének legsikeresebb szórakoztatónegyede épült fel: Dis-neyland.

Ezt a társalgást vízizene festette alá. Messze voltunk az óceántól, de egy betondelfin langymeleg vizet prüszkölt az úszómedencébe. A delfin is a szálloda tartozéka volt, akárcsak a mágiahivő főpincér, Hippolyte Paul De Mille. Isten tudja csak, miből következik a delfin. Az Isten tudja csak, miből következik Hippolyte Paul De Mille.

Hippolyte azt állítja, ha ő úgy akarja, egy rég porladó holttest felkel és jár.

Én szkeptikus vagyok.

– Megleplek – mondja ő kreol nyelven. – Egyszer megmutatom.

*

Ketchum szerint George Metzger még él, önszántából igen szerény körülmények között – és még ma is övé a hetilap Cedar Keyben. Annyi pénzt mindenesetre megtartott magának, hogy ne érdekelje, tetszik-e a népnek az újságja vagy sem. Egyébként már a kezdet kezdetén elvesztette az új hetilap legtöbb hirdetőjét és előfizetőjét, mert nem osztották különleges nézeteit a háborúról és a lőfegyverekről és az emberek testvériségéről és így tovább. Minek következtében csak a gyerekei gazdagok.

– Olvassa valaki a lapját? – kérdezte Felix.

– Nem – mondta Ketchum.

– Megnősült újra? – kérdeztem én.

– Nem – mondta Ketchum.

Felix ötödik felesége, Barbara, véleményem szerint egyben az első szerető felesége, elviselhetetlennek találta az öreg George Metzger magányát Cedar Keyben. Barbara is Midland City szülötte, mint mi valamennyien, s a város iskolarendszerének terméke. Röntgenasszisztens. Így ismerkedett meg vele Felix; ő röntgenezte a vállát. Barbara akkor még csak huszonhárom éves volt. Most terhes Felixtől, és nagyon boldog. Szentül hiszi, hogy a gyerek az élet értelme.

Barbara Felix első törvényes gyermekével viselős.

Felixnek van egy törvénytelen gyereke is, Párizsban nemzette a háború alatt, jelenlegi tartózkodási helye ismeretlen. A feleségei mind felvilágosult nézeteket vallottak a születésszabályozásról.

És ez a bájos Barbara Waltz azt mondta az öreg George Metzgerről:

– De hiszen ott vannak a gyerekei, azok biztosan imádják, és tudják, micsoda hős az apjuk.

– Évek óta nem beszélnek vele – mondta Ketchum rosszul palástolt elégedettséggel. Szemmelláthatólag örül, ha az életben bajok vannak. Az ilyet mulatságosnak találja.

– Miért? – kérdezte döbbenten Barbara.

Ami azt illeti, Ketchummal sem beszél a két gyereke, sőt, el is szöktek Midland Cityből – s ezáltal megmenekültek a neutronbombától. Fiúk. Az egyik Svédországba dezertált a vietnami háború idején, és alkoholistákkal foglalkozik. A másik hegesztő Alaszkában; kibukott a Harvard jogi karáról, apja hajdani egyeteméről.

– Magának is hamarosan felteszi ezt a csodálatos kérdést a kisbabája – mondta Ketchum, akit a maga balszerencséje éppúgy mulattat, mint bárki másé. – „Miért? Miért? Miért?”

Eugene Debs Metzger, mint megtudtuk, a görögországi Athénben él, libériái lobogó alatt futó olajszállító tartályhajók tulajdonosa.

Nővére, Jane Addams Metzger, aki valamikor régen holtan találta anyját az üresen futó porszívó mellett, s emlékezetem szerint nagydarab, csúnya lány volt, Ketchum szerint most is nagydarab és csúnya, és egy menekült cseh drámaíróval él Molokain, a Hawaii szigeteken; lótenyésztő rancha van, és arabs méneket nevel.

– Elküldte nekem a szeretője egyik drámáját – mesélte Ketchum. – Hogy szerezzek hozzá producert. Végtére is az ohióí Midland Cityben az ember lépten-nyomon producerekbe botlik.

Erre Felix bátyám parodizálta azt a sort, hogy a

Broadwayn minden lámpás alatt egy megtört szív hever. Csak a Broadwayt helyettesítette Midland City főutcájával. – Minden lámpás alatt egy megtört szív hever a Harrison sugárúton – mondta Felix. Azzal felkelt, újabb pezsgőért ment.

A szállodába vezető lépcsőn eltorlaszolta az útját egy haiti festő: elaludt, miközben arra várt, hogy egy turista, bármilyen turista hazavetődjön a városban töltött este után. Rikító képeket fest Ádámról, Éváról és a kígyóról, meg a haiti falusi életről – képein mindenki zsebre dugja a kezét, mivel a művész nemigen tud kezet rajzolni – és így tovább. A képek a lépcsőt szegélyezték kétfelől.

Felix nem zavarta meg. Tiszteletteljesen átlépett rajta. Ha bárki úgy látta volna, hogy megrúgja, Felix ugyancsak nagy bajba keveredik. Ez itt lent nem közönséges gyarmati helyzet. Haiti mint nemzet az emberiség történelmének egyetlen sikeres rabszolgalázadásából született. Ezt adják össze. Itt történt meg először, hogy a rabszolgák leigázták uraikat, önkormányzatot alapítottak, a maguk erejéből bántak el más népekkel és űzték el az idegeneket, akik úgy érezték, a természet törvénye azt követeli, hogy a haitiak legyenek megint rabszolgák.

Amikor megvettük ezt a szállodát, figyelmeztettek, hogy bármilyen fehér vagy világos bőrű személy, aki az úr és rabszolga viszonyra utaló módon megüt vagy akár csak megfenyeget egy haitit, egyszeriben a börtönben találja magát.

Világos.

*

Felix távollétében megkérdeztem Ketchumot, jó-e a cseh menekült drámája. Nincs abban a helyzetben, hogy megítélhetné, felelte, sőt Jane Metzger sem, mivel a darabot cseh nyelven írták.

– Úgy tudom, komédia – mondta Ketchum. – Lehet, hogy nagyon mulatságos.

– Az én darabomnál bizonyára mulatságosabb – mondtam. Ez aztán hátborzongató história: huszonhárom esztendeje, 1959-ben részt vettem a Caldwell Alapítvány védnöksége alatt meghirdetett drámapályázaton, és elnyertem a díjat, ami nem volt más, mint hogy darabomat hivatásos társulat mutatja be a Greenwich Village-beli Théâtre de Lysben. A címe: *Katmandu.* Hőse John Fortune, apám tehenészgazda barátja, majd ellensége, akit Katmanduban temettek el.

Bátyámnál és harmadik feleségénél, Geneviéve-nél szálltam meg. A Village-ben laktak, s én a nappali szobájuk heverőjén aludtam. Felix még csak harmincnégy éves volt, de már a WOR rádióállomás vezérigazgatója, nemsokára pedig a Batten, Barton, Durstine és Osborn Hirdetési Ügynökség televíziós osztályának vezetője. A ruháit már akkor Londonban csináltatta.

A *Katmandu* első előadása egyben az utolsó volt. Ez volt egyetlen kiruccanásom Midland Cityből; egészen mostanáig az egyetlen alkalom, hogy olyan helyen laktam, ahol nem voltam Mesterlövész.

*

A New York-i kritikusok röhejesnek találták, hogy a *Katmandu* szerzője gyógyszerészdiplomát szerzett Ohio állam egyetemén. Nyilvánvalónak találták továbbá, hogy sosem láttam sem Indiát, sem Nepált, ahol a fele darabom játszódik. Mennyire élvezetesnek találták volna, ha tudják, hogy a darabot még alsós koromban kezdtem írni a középiskolában. Mennyire szánalmasnak találták volna, ha tudják, hogy nekem egy középiskolai angoltanárnő azt mondta: legyek író, mert megvan bennem az isteni szikra. Ő sem volt soha sehol, ő sem látott soha semmi fontosat, neki sem volt szexuális élete. És micsoda tökéletes neve volt ehhez a szerepkörhöz – Naomi Shoup.

Megsajnált; igaz, sajnálta önmagát is. Micsoda szörnyű élete volt neki is, nekem is! Öreg volt és magányos, és mindenki kinevette, amiért élvezetét leli a nyomtatott szövegben. Én pedig társadalmilag bélpoklos voltam. Különben sem lett volna időm barátokra. Iskola után elmentem bevásárolni, otthon pedig nekiláttam a vacsorafőzésnek. Ócska, rozoga centrifugás mosógépen mostam a kazánházban. Vacsorát tálaltam anyámnak és apámnak, néha vendégeknek is, utána elmosogattam. Ott volt még a reggeli meg a déli mosatlan edény is.

Aztán leültem leckét írni, amíg nyitva tudtam tartani a szememet, utána pedig belezuhantam az ágyba. Gyakran ruhástul aludtam el. Reggel hatkor felkeltem, vasaltam és takarítottam. Utána reggelit tálaltam anyámnak és apámnak, és a meleg ebédet betettem nekik a sütőbe. Aztán bevetettem az ágyakat, és elmentem az iskolába.

– Mit csinálnak a szüleid, amíg te ezt a rengeteg házimunkát végzed? – kérdezte Miss Shoup. A tanulóteremből, ahol mélyen aludtam, behívott parányi irodájába beszélgetni. A falon Edna St. Vincent Millay fényképe lógott. Miss Shouptól kellett megtudnom, ki az.

Túlságosan zavarban voltam, hogy elmondtam volna a vén Miss Shoupnak, mit kezdenek anyám és apám az idejükkel. Élő halottak voltak. Fürdőköpenyben és papucsban lézengtek egész nap – hacsak társaságot nem vártak. Többnyire a messzeségbe révedtek. Néha felületesen megölelték egymást és felsóhajtottak. Élő halottak voltak.

Ha Hippolyte Paul De Mille legközelebb felajánlja, hogy szórakoztatásomra feltámaszt egy holttestet, ezt mondom majd neki:

– Látok én ilyet réges-régen.

*

Miss Shouppal tehát közöltem, hogy apám barkácsol a ház körül, és persze sokat fest és rajzol, no meg van egy kis régiségkereskedése. Apám valójában akkor vett utoljára szerszámot a kezébe, amikor lefejezte a házat, és összetörte a fegyvereket. Festeni vagy rajzolni sohasem láttam. Régiségkereskedése abban állt, hogy megpróbálta elkótyavetyélni azt a keveset, ami a fénykorában Európából hazahozott zsákmányból megmaradt.

Ez volt az egyik, amiből éltünk – és fűtöttünk. A másik készpénzforrás egy kis örökség volt, ami egy németországi rokonról szállt anyámra. Ez már a per végeztével történt. Különben azt is Metzgerék kapták volna meg. De a pénzünk java része Felixtől származott, aki különlegesen bőkezű volt, pedig mi sosem kértünk tőle semmit.

Elmondtam továbbá Miss Shoupnak, hogy anyám kertészkedik, és sokat segít nekem a házimunkában, segit apámnak is a régiségkereskedésben, és leveleket ír a barátnőinek, és sokat olvas és így tovább.

Miss Shoup azonban igazából nem emiatt akart velem beszélni, hanem az adott témáról – „Példaképem Midland Cityben” – írt dolgozatról. Az én példaképem John

Fortune volt, aki akkor halt meg Katmanduban, amikor én még csak hatéves voltam. Égett a fülem, amikor Miss Shoup kijelentette, hogy negyven éve tanít, de diáktól ilyen remek írást még nem olvasott. Könnyekre fakadt.

– Írónak kell lenned – mondta Miss Shoup. – És elkerülnöd ebből a halálos városból – amint lehet.

– Meg kell találnod, amit nekem nem volt bátorságom megkeresni – mondta Miss Shoup –, amit mindannyiunknak meg kellene keresnünk.

– Mi az? – kérdeztem én. A válasz pedig így hangzott:

– A magad Katmanduja.

*

Bevallotta, hogy az utóbbi időben figyel engem.

– Úgy veszem észre, magadban beszélsz.

– Ki mással beszélhetnék? – kérdeztem. – Különben az nem is beszéd.

– Nem? Hát micsoda? – kérdezte.

– Semmi – mondtam én. Sosem árultam el senkinek, mi az; nem mondtam meg neki sem. – Ideges szokás – mondtam. Szerette volna, ha valamennyi titkomat kiadom, de nem szolgáltam neki ezzel az elégtétellel.

Az látszott a legbiztosabbnak és a legokosabbnak, ha hideg vagyok, akár a jég, vele is és mindenkivel.

A kérdésére egyébként ez lett volna a válasz: énekelek magamban. Halandzsa-éneklés volt, a feketék találmánya. Úgy gondolják. Így hessegethetik el a legalkalma-sabban a rossz gondolatokat. Én is így gondoltam. „ Súbi, dúbi, vop, vop”, énekeltem magamban, és „Szkeddi ví, szkídi vá” és így tovább. „Bídi op! Bídi op!”

És teltek a mérföldek, és múltak az évek. „Fudli ja, fudli ja. Zang rípa dop. Fáááááááááááááá!”

*

Linzerszelet (a *Harsona-Figyelő-ből):* keverjünk habosra fél csésze cukrot egy csésze vajjal. Habverővel keverjünk hozzá két tojássárgáját és fél kávéskanál reszelt citromhéjat.

Szitáijunk össze egy csésze lisztet negyed kávéskanál sóval, egy kávéskanál fahéjjal és negyed kávéskanál szegfűszeggel. Adjuk hozzá a cukor-vaj keverékhez. Adjunk hozzá egy csésze hámozatlan, finomra vágott mandulát és egy csésze finomra vágott pirított mogyorót.

A tészta kétharmad részét nyújtsuk ki fél centi vastagra. Béleljük ki vele egy húsz centis tepsi alját és oldalát. Kenjük meg a tésztát másfél csésze málnadzsemmel. A megmaradt tésztát nyújtsuk ki, formáljunk belőle nyolc ceruzavastagságú, körülbelül huszonöt centi hosszú rudat. Ezeket csavarjuk meg, és helyezzük a dzsemre rács alakban. A széleket nyomkodjuk le.

Előremelegített sütőben süssük száznyolcvan fokon körülbelül egy óla hosszat, azután hűtsük le szobahőmérsékletre.

*

Az első világháború előtt ezt imádta Bécs!

Amíg fel nem tálaltam a szüleimnek a meglepetést: az újságrecept alapján sütött linzerszeletet, addig egy szót sem szóltam arról, hogy író akarok lenni. Apám némileg felrázta magát a tetszhalálból, és kijelentette: a süteménytől negyven évvel érzi magát fiatalabbnak. És mielőtt még visszamerülhetett volna, elmeséltem, mit mondott Naomi Shoup.

– Félig madár, félig nő – mondta apám.

– Tessék? – kérdeztem.

– Miss Shoup – mondta apám.

– Nem értem – mondtam én.

– Nyilvánvaló, hogy szirén – mondta apám. – A szirén félig madár, félig nő.

– Tudom, hogy mi a szirén – mondtam én.

– Akkor azt is tudod, hogy édes dalával addig csalogatja a tengerészeket, míg hajótörést nem szenvednek a sziklákon – mondta apám.

– Igen, uram – feleltem. Amióta lelőttem Mrs. Metz-gert, rászoktam, hogy minden felnőtt férfit „uram”-nak szólítsak. Akárcsak a titkos halandzsa-éneklés, valahogyan ez is könnyített egy parányit nehéz életemen. Úgy tettem, mintha katona volnék – közlegény.

– Mit csinált Odüsszeusz, hogy épségben elhajózhasson a szirének mellett? – kérdezte apám.

– Nem emlékszem – feleltem.

– Azt, amit neked kell tenned, ha valaki azt mondja, hogy bármiféle művészi képességed van – mondta apám.

– Bárcsak nekem is azt mondta volna az apám, amit én mondok most neked.

– Uram? – szóltam én.

– Dugd be a füledet viasszal, fiam – és kötözd magad az árbochoz – mondta apám.

*

– Írtam egy dolgozatot John Fortune-ról, és Miss Shoup azt mondja, hogy jó – erősködtem. Ami igen ritkán fordult elő, meg kell mondanom – mármint hogy erősködtem volna. Amíg a ketrecben időztem, kulimásszal bemázolva, arra a következtetésre jutottam, hogy a legjobb lesz nekem is meg a környezetemnek is, ha nem akarok semmit, ha nem lelkesedem semmiért, ha a lehető legmotivá-latlanabb leszek, hogy soha többé kárt ne tehessek senkiben.

*

Más szóval: nem nyúlok semmihez ezen a bolygón, legyen az férfi, nő, gyerek, készítmény, állat, növény vagy ásvány – mivel igen valószínű, hogy gombnyomásra működő robbanószerkezethez van kötve.

És a szüleim számára újdonság volt, hogy az elmúlt hónap során késő éjszakáig dolgoztam egy nagyszabású dolgozaton, olyan témáról, ami megragadta a fantáziámat. A szüleim soha meg nem kérdezték, mégis mit csinálok az iskolában.

Iskola.

– John Fortune? – kérdezte apám. – Mi mondanivalód lehetett róla?

– Megmutatom a dolgozatomat – mondtam. Miss Shoup visszaadta.

– Nem, nem – mondta apám. – Meséld csak el. – Most, hogy visszagondolok rá, az sem lehetetlen, hogy nem tudott olvasni. – Érdekelne, mi mondanivalód volt róla, mert én jól ismertem.

– Tudom – mondtam.

– Miért nem kérdeztél engem? – tudakolta apám.

– Nem akartalak zavarni. Annyi mindenen kell gondolkodnod. – Ezt ugyan nem mondtam, de tudtam azt is, hogy apám számára kínos a téma, hogyan veszítette el John Fortune barátságát Hitler iránti csodálata következtében. Éppen elég fájdalmat okoztam neki. Éppen elég fájdalmat okoztam mindenkinek.

– Nagy szamár volt – mondta apám. – Ázsiában hiába keresett bölcsességet. Az az ostoba könyv, az ölte meg.

– *A kék hold völgye.* Írta James Hilton – mondtam én. Ez a népszerű regény 1933-ban jelent meg, egy évvel azután, hogy az én kukucskálónyílásom kinyílt. A könyv egy parányi, elszigetelt országról szól, amelyről nem tud a világ, ahol senki soha nem bánt senkit, ahol mindenki boldog, és senki sem öregszik. Hilton valahová a Himalájába helyezte ezt a képzeletbeli Paradicsomot, és a „Shangri-La” nevet adta neki.

Ez a könyv indította John Fortune-t arra, hogy a felesége halála után elinduljon a Himalájára. Akkoriban még művelt emberekkel is megesett – Fortune pedig nem volt az –, hogy olyasmi járt a fejükben: a boldogság talán ott rejtőzik valahol a térképen, akárcsak Kidd kapitány kincse. Katmandut gyakran keresték fel utazók, de mind úgy jutott oda, ahogyan John Fortune – egy gyalogösvényen, az indiai határtól, hegyeken, őserdőn keresztül. Országút csak 1952-ben épült, abban az évben, amikor megszereztem a gyógyszerészdiplomát.

És, uramisten, micsoda nagy repülőtér van ma ott! Még lökhajtásos gépeket is fogad. Fogorvosom, Herb Stacks, háromszor is járt ott, és a várószobája dugig van nepáli művészettel. Így menekült meg családostul a neutronbombától. Épp Katmanduban voltak.

*

Apám úgy viselkedett, mintha a telepátia csodája volna, hogy tudok John Fortune-ról és *A kék hold völgyé*-től. – Hogyan lehetséges, hogy te tudsz erről? – kérdezte.

– Végignéztem a régi újságokat a közkönyvtárban – feleltem.

– Aha – mondta apám. Nem hiszem, hogy valaha is járt volna a közkönyvtárban. – Ott tartanak régi újságokat? – kérdezte némileg meglepve.

– Igen, uram – feleltem.

– Úristen – jó sok összegyűlhetett... – mondta apám. – Napról napra, hétről hétre... – Megkérdezte, vannak-e sokan a könyvtárban – . ..akik a múltat hánytorgatják? – Szemmelláthatólag helytelenítette, hogy hírlapi múltját nem hordták a szemétdombra. Ami azt illeti, találkoztam egy és mással abból is, olvastam néhány levelét, amit a szerkesztőhöz írt, Hitlert dicsőítve.

– Nos – mondta apám –, szívből remélem, hogy te nem fogod elolvasni azt a könyvet.

– *A kék hold völgyé*-t? – kérdeztem. – Már elolvastam.

– Ne vedd komolyan – mondta apám. – Mesebeszéd az egész. Legalább annyira itt van Shangri-La, mint bárhol máshol.

Most, ötvenesztendősen, hiszem, hogy ez igaz.

És itt. Haitin, elkezdtem szavakba foglalni azt az érzést, amely kamaszkoromban oly elviselhetetlen volt. Hamarosan vissza kell mennünk Midland Citybe, kormányunk jóvoltából, hogy összeszedjünk minden személyes holmit, amit csak akarunk, és hogy benyújtsuk a kormánnyal szemben támasztott kárigényünket. Most már valószínűnek látszik, hogy az egész megye menekülttábor lesz, drótsövénnyel kerítve.

Egy sötét gondolat: talán mégsem volt egészen véletlen a neutronbomba-robbanás.

Akárhogyan is, a szülővárosunkban teendő rövid látogatásra várva, beszélgetésünk során Midland Citynek ezt a fedőnevet adományoztam, és Ketchumék és a bátyám meg a felesége vita nélkül elfogadták: „Shangri-La.”

*

Aznap este, a linzerszelet estéjén, mondtam meg apámnak, hogy író akarok lenni, ő ellenben rám parancsolt, hogy gyógyszerész legyek, ami lettem is. Mint Felix rámutatott, apámat és anyámat érthetően nyugtalanította, hogy az utolsó cselédjüket is elveszíthetik.

Apám szertartásosan szivarra gyújtott, azután elfújta a gyufát, beledobta a linzerszeletmaradványaiba, majd ismét megszólalt:

– Légy gyógyszerész! Engedelmeskedj az ősi hagyomány hívó szavának! Ebben a családban nincs művészi tehetség, és nem is lesz soha! Gondolhatod, mennyire fáj nekem, hogy ezt kell mondanom. Mi üzletemberek vagyunk, és nem is remélhetjük, hogy valaha mások leszünk.

– Felix tehetséges – mondtam én.

– Csakúgy, mint minden cirkuszi csodapók – mondta apám. – Igen, neki van a világon a legmélyebb hangja, de meghallgattad-e már valaha, mit is mond, amikor a saját fejét használja; amikor egy valóban tehetséges ember nem írta meg neki a mondókáját?

Én nem feleltem, és apám folytatta:

– Te meg én meg az anyád meg a bátyád megbízható, mértéktartó, keményfejű, földönjáró, botfülű, bájtalan német törzsről sarjadtunk, amelynek egyetlen erénye, hogy ég a keze alatt a munka. Bennem olyan embert látsz, akithízelkedéssel, hazudozással, édesgetéssel eltérítettek öröktől való rendeltetése, az üzleti élet útjáról, ahol robo-tos, ám hasznos szolgálatára lehetett volna a közösségnek. Ne hajítsd el magadtól örökségedet úgy, ahogyan én elhajítottam. Légy az, amire születtél. Légy gyógyszerész!

*

Gyógyszerész lettem. De nem adtam fel azt sem, hogy író legyek, csak már nem beszéltem róla. Szegény öreg

Naomi Shoupba belefojtottam a szót, amikor a legközelebbi alkalommal az isteni szikrát merészelte emlegetni. Közöltem vele: nem engedem, hogy elcsábítsanak első szerelmemtől, a gyógyszerészettől. Itt álltam hát megint egyetlen barát nélkül ezen a világon.

Amikor beiratkoztam Ohio állam egyetemének gyógyszerészkarára, felvehettem néhány szabadon választott tárgyat. S mivel hogy úgy mondjam, senki se nézett oda, másodéves koromban beiratkoztam egy drámaíró tanfolyamra. Addigra tudtam már James Thurberről, aki épp ott nőtt fel, Columbusban, azután New Yorkba került, és humoros műveket írt szakasztott olyan emberekről, amilyeneket én ismertem Midland Cityben. És legnagyobb sikerét egy drámával aratta, amelynek az volt a címe: *A himnemü állat.*

– „Szkúbi dúbi dú-vop! Dídli-á! Dídli-á!” – Talán én is követhetem a példáját.

John Fortune-ról szóló dolgozatomat tehát átírtam színdarabnak.

*

Ki végezte ezenközben otthon a házimunkát? A java részét még most is én. Nem voltam én amolyan szabályos egyetemista fiúka, legalább oly kevéssé, mint szabályos középiskolás fiúka. Változatlanul otthon laktam, és az órarendemtől függően hetenként háromszor-négyszer megtettem az oda-vissza száz mérföldes utat Columbusba.

Meg kell mondanom, a szakácsművészkedéssel alábbhagytam. Jócskán tálaltam fel konzervet akkoriban, és néha még arra is csak éjfélkor került sor. Anyám és apám dohogott valamelyest, de igazán nem sokat.

Ki fizette a tanulmányaimat? A bátyám.

*

Ma már készséggel elismerem, hogy a *Katmandu* röhejes darab. Az utolsó sora miatt dolgoztam rajta olyan sokáig. Már elvégeztem az egyetemet, és elmentem éjszakásnak a Schramm-féle drogériába, de még akkor is azon dolgoztam. Annyira

megérdemelte, hogy színházban hangozzék el. Még csak nem is én írtam azt a sort. Magának John Fortune-nak voltak az utolsó szavai, amelyekre a *Harsona-Figyelő egy* régi számában bukkantam.

A dolog így történt: Fortune-nak egyszerűen nyoma veszett valahol Ázsiában, 1938-ban. Küldött haza képeslapot San Franciscóból, Honoluluból, Fijiről, Manilából, Madrasból és így tovább. De aztán a képeslapok elmaradtak. A legutolsó az indiai Agrából érkezett, ahol a Tadzs Mahal áll.

A lap egyik 1939-es számában találtam egy levelet. Amikor írták, még senki sem tudta Midland Cityben, mi történt végül Fortune-nal. A levélben ez állt: „Legalább látta a Tadzs Mahalt."

Hanem a második világháborúnak éppen a végén a *Harsona-Figyelő* levelet kapott egy angol orvostól, aki hosszú esztendőkig japán hadifogoly volt. Dávid Bro-kenshire-nek hívták. Jól emlékszem a nevére, hiszen darabom egyik figurája lett.

Brokenshire doktor egymagában vándorolt a gyalogösvényen Katmandu felé. Anépi orvoslást tanulmányozta. Már egy éve volt Nepálban, amikor néhány bennszülött egy fehér embert vitt el hozzá, hordágyon. A férfi akkor érkezett meg, és a palota előtt összeesett. Kétoldali tüdőgyulladása volt. Persze John Fortune volt az; és az öltözékét annyira különösnek látta az angol is, a nepáliak is, hogy megkérdezték tőle, mi az. A felelet így hangzott:

– Közönséges, mindennapi ohiói kezeslábas.

John Fortune-nak tehát bezárult a kukucskálónyílása, és Katmanduban temették el, de előbb még kusza betűkkel megírt egy levelet, és Brokenshire megígérte, hogy eljuttatja Midland Citybe, a *Harsona-Figyelő*-höz. De a doktor nem rohant a legközelebbi levélszekrényhez. Továbbvándorolt Tibetbe, azután Észak-Burmába, onnan pedig Kínába, ahol a japánok elfogták mint kémgyanús személyt. Pedig még azt sem tudta, hogy háború van.

Később könyvet írt az egészről. Elolvastam. Nehéz hozzájutni, de megéri a fáradságot. Egészen érdekes.

De a dolog lényege az, hogy John Fortune utolsó szavait, valamint a térképet, amelyen meg van jelölve, hol nyugszik John Fortune Katmanduban, Brokenshire csak hat évvel Fortune halála után tudta elküldeni Midland Citybe. A szöveg a következő:

„Barátaimnak és ellenségeimnek Ohio államban. Gyertek ide valamennyien. Shangri-La mindenkit befogad."

*

A *Katmandu*-t, egyetlen adalékomat a nyugati kultúrához, háromszor játszották fizető közönség előtt- egyszer a New York-i Théâtre de Lysben, i96o-ban, abban a hónapban, amikor apám meghalt, három év múlva pedig két ízben Midland City Fairchild Gimnáziumában. A Midland City-i produkció női főszereplője maga Celia

Hildreth Hoover volt, akinek valamikor réges-régen apám egy almát kívánt átnyújtani.

A darab Midland Cityben játszódó első felvonásában Celia – aki a való életben idővel majd Dranót iszik – John Fortune feleségének szellemét alakította. A második felvonásban rejtelmes keleti nő, akivel Fortune a Tadzs Mahal előtt találkozik. Anő felajánlja Fortune-nak, hogy megmutatja az utat Shangri-La felé, és hegyeken-őserdőn át elkalauzolja a Katmanduba vezető ösvényre. Végezetül pedig, miután Fortune elmondja üzenetét Midland City népének és meghal, Celia nem szól semmit, de megint megjelenik mint Fortune feleségének szelleme.

Nem könnyű szerep, és Celia még sohasem játszott színpadon. Csak egy Pontiac-bizományosnak volt a felesége, de szerintem legalább olyan jó volt, mint a hivatásos színésznő, aki New Yorkban alakította a szerepet. Szebbnek mindenesetre sokkal szebb volt. Még nem rútította, rohasztotta, fogatlanította, szikkasztotta el az amphetamin.

Már nem emlékszem, hogy hívták a New York-i színésznőt. Az sem lehetetlen, hogy a *Katmandu* után hátat fordított a színpadnak.

*

Az amphetaminról szólva: apám öreg barátja, Hitler, alkalmasint az elsők közt volt a világon, akik az amphetamin áldásait élvezték. Nemrégiben olvastam, hogy orvosa mindvégig azzal tartotta formában, hogy egyre nagyobb adagokban tömte bele a vitaminokat meg az amphetamint.

Egyenesen a Schramm-féle drogériába kerültem éjszakai eladónak a friss gyógyszerész diplomámmal, hetente hatszor éjféltől hajnalig. Még akkor is a szüleimmel éltem, de immár jelentékeny mértékben hozzájárulhattam az ők és a magam eltartásához. Veszedelmes munka volt, mivel a Schramm-féle drogéria, a maga nemében az egyetlen egész éjjel nyitva tartó üzlet, valóságos fárosza volt mindenfajta félnótásnak és földönfutónak. Elődömet, a vén Malcolm Hyattet, apám hajdani iskolatársát egy más vidékről való haramia ölte meg. A rabló lekanyarodott a shepherdstowni kitérőnél az autópályáról, egy lefűrészelt csövű vadászpuskával bezárta a vén Hyatt kukucskálónyílását, aztán visszakanyarodott az autópályára.

Az indianai határnál elfogták, bíróság elé állították, elítélték, és a shepherdstowni börtönben kellett meghalnia. Elektromos árammal zárták le a kukucskálónyílását.

Egy másodperc törtrésze alatt sok mindent látott-hallott. A következő ezredmásodpercben ismét foszlánya lett a differenciálatlan semminek. Úgy kell neki.

*

A drogéria tulajdonosa egyébként egy Horton nevű cincinnati ember volt. A városban már nem éltek

Schrammok. A városban valamikor tucatszám éltek Schrammok.

Tucatszám éltek a városban valamikor Waltzok is. De amikor én elszegődtem a Schramm-féle drogériába, már csak négyen voltunk – anyám, apám meg én, és a

bátyám első felesége, Donna, egy egypetéjű ikerpár egyik fele. Valamikor egyformák voltak, mint két tojás. Elvált

Felixtől, de továbbra is Donna Waltznak hívta magát. Úgyhogy nem volt igazi Waltz, vérbeli Waltz.

És soha nem is lett volna belőle Waltz, ha Felix, leszerelésének másnapján véletlenül át nem veri a szélvédőn. Jóformán nem is ismerte Donnát, mert a családja az indianai Kokomóból költözött Midland Citybe, amíg Felix a háborúban volt. Még csak meg sem tudta különböztetni az ikertestvérétől, Dinától.

Az ikrek papájának az autóján sétakocsikáztak. Hála Istennek, legalább nem a mi kocsink volt. Nem is volt már kocsink. Egy kalap szar nem sok, annyink se volt, és apám még börtönben ült. A kocsit azonban Felix vezette. És a fék beragadt. Háború előtti Hudson volt. Háború utáni autók még nem voltak.

Donna tehát átrepült a szélvédőn, és azontúl már nem hasonlított az ikertestvérére. És amikor kikerült a kórházból, Felix feleségül vette. Donna még csak tizennyolc éves volt, de komplett alsó-felső protézist hordott.

Felix „kényszerházasság”-ként emlegeti első házasságát. A lány rokonai és barátai úgy vélték, Felixnek kötelessége elvenni Donnát, akár szereti, akár nem – és Felix azt mondja, ő maga is így vélekedett. Amikor kényszerházasságot emlegetnek, mindenki terhességre gondol. Egy férfi teherbe ejt egy nőt, aztán kénytelen feleségül venni.

Felix nem ejtette teherbe a feleségét, mielőtt elvette volna, de átverte a szélvédőn. – Akár fel is csinálhattam volna – mondta Felix múltkor, egyik este. – Átverni a szélvédőn majdnem ugyanaz.

*

Újonc voltam a Schram-féle drogériában – jóval még mielőtt elszöktem New Yorkba, hogy jelen legyek a darabom színre vitelénél –, amikor egy éjjel, úgy két óra tájban beállított egy részeg. A gyógyszerpulton álló táblára pillantott, amelyen ez volt olvasható: RUDOLPH WALTZ OKL. GYÓGYSZERÉSZ.

Ismerhette valamelyest családunk jeles históriáját, bár nem hiszem, hogy már találkoztunk volna. Volt annyira részeg, hogy megkérdezzen:

– Maga az, amelyik lelőtte a nőt, vagy amelyik átverte a nőt a szélvédőn?

Emlékszem, csokoládéturmixot kért. A Schramm-féle drogériának legalább öt éve nem volt hűsítőpultja. De neki azért csak az kellett.

– Adjon egy kis tejet, fagylaltot, csokoládészirupot, megcsinálom magam – mondta. Azzal elzuhant.

*

Nem hívott Mesterlövésznek. Ritka eset, hogy szemtől szemben így nevezett valaki. De épp elégszer hallottam a becenevemet a hátam mögött mindenféle tömegben – áruházban, moziban, étteremben. Vagy utánam kurjantották egy elsuhanó autóból.

Jobbára részegek és fiatalok. Érett korú tisztes személy még soha nem nevezett Mesterlövésznek.

A Schramm-féle drogériában végzett éjszakai munkának azonban volt egy előre nem látott kellemetlensége: a telefon. Jószerivel nem múlt el úgy éjszaka, hogy holmi éretlen személy, aki kétségtelenül merésznek és szellemesnek érezte magát, meg ne érdeklődte volna telefonon, hogy én vagyok-e a Mesterlövész.

Az voltam. Az vagyok. Az leszek.

*

A drogériában bőségesen jutott időm olvasásra, és az állványokon ott volt valamennyi magazin. Az éjszakai forgalom roppant egyszerű volt, és semmi köze sem volt a gyógyszerészeihez. Főleg cigarettát adtam el, és meglepő módon órákat meg a legdrágább parfümöket. Az órákat meg a parfümöket természetesen születésnapra és egyéb alkalmakra vették ajándékul, mert elfelejtkeztek a dologról, és mire észbe kaptak, a városban már valamennyi üzlet bezárt.

Egy éjjel tehát a *Writer's Digest*-ot olvastam, és rábukkantam a Caldwell Alapítvány drámapályázatára. A következő percben már a raktárban találtam magam, amint a gyógyszercímkék írására használt kiérdemesült Corona táskagépet pötyögtetem. írtam a *Katmandu* új vázlatát.

És elnyertem a pályadíjat.

*

Vadashús a *la* Rudolph Waltz, oki. gyógyszerész: egy lábosban keverjünk össze egy csésze borecetet, fél csésze fehér bort, fél csésze almaecetet, két felszeletelt hagymát, két felszeletelt sárgarépát, egy gerezd apróra vágott zellert, két babérlevelet, hat szem őrölt jamaikai szegfűborsot, két szegfűszeget, két evőkanál őrölt borsot és egy evőkanál sót. Forraljuk fel.

Két kilogramm hátszínt csavarj unk össze és kötözzünk át. Tegyük mély tálba, ontsuk rá a forró lét. Forgassuk meg benne jól a húst. Takarjuk le a tálat, és tartsuk hűtőszekrényben három napig. Napjában többször forgassuk meg a húst a lében.

Vegyük ki a húst a pácléből és töröljük meg. Tegyük tepsibe, locsoljuk meg nyolc evőkanál pecsenyezsírral, és süssük meg mindegyik oldalát. Amikor szépen megbarnult, vegyük ki a tepsiből, és ontsuk le róla a pecsenyezsírt. Tegyük vissza a húst a tepsibe, melegítsük meg a páclét, és ontsuk a húsra. Lassú tűzön pároljuk körülbelül három óra hosszat. Ontsuk le a levét, szűrjük át, zsírozzuk le. A húst tartsuk melegen a tepsiben.

Lábosban olvasszunk fel három evőkanál vajat, keverjünk bele három evőkanál lisztet és egy evőkanál cukrot.

Lassú kevergetés mellett óvatosan töltsük a páclébe. Addig keverjük, míg egyenletes mártást nem kapunk. Adjunk hozzá egy csésze őrölt gyömbéres kekszet, és kis lángon forraljuk a mártást körülbelül hat percig. És kész!

*

Három napig nem mondtam meg anyámnak és apámnak, hogy megnyertem a pályázatot. Ennyi idő alatt készül el a vadaspecsenye. A vadashús tökéletes meglepetés volt, hiszen anyám és apám sohasem ment ki a konyhába. Jó gyerek módjára türelmesen megvárták, milyen finomság kerül az asztalra.

Amikor jóllaktak vadpecsenyével, és nem győzték hajtogatni, mennyire ízlett, a következőképpen szóltam hozzájuk:

– Huszonhét éves vagyok. Tizenkét éve főzök nektek, és élveztem minden percét. De most megnyertem egy drámapályázatot, és a darabomat egy hivatásos társulat három hónap múlva bemutatja New Yorkban. Ott kell lennem a hathetes próbaidőszakban.

– Felix azt mondja, lakhatom nála és Geneviéve-nél – folytattam. – A nappali szobájuk heverőjén fogok aludni. Három saroknyira laknak a színháztól. – Geneviéve egyébként az a felesége volt Felixnek, akit most „Arcnélküli Asszony” néven emleget. Geneviéve-nek jóformán nem volt szemöldöke, a szája egy vékony vonal, ha azt akarta hát, hogy valaki emlékezzék rá, arcot festett magának.

Megmondtam anyámnak és apámnak, hogy felfogadtam Cynthia Hooblert, hajdani szakácsnőnk, Mary Hoobler menyét; naponta bejár majd és gondjukat viseli a távollétemben. A megtakarított pénzemből fogom fizetni.

Mivel a cselédkérdés megoldódott, nem számítottam semmiféle nehézségre. Nem is volt. Ezek az emberek végtére is olyanok, mint egy regény vagy színdarab végén a szereplők, akik a cselekmény során sok mindenben tévedtek, és végül valaki ellátja a bajukat.

Anyám szólalt meg először.

– Uramisten – mondta. – Sok szerencsét.

– Igen – mondta apám. – Sok szerencsét. Honnan tudtam volna, hogy apámnak már csak néhány hónapja van hátra.

*

És repült az idő. A következő szempillantásra már ott álltam Greenwich Village-ben a Christopher Streeten, fényes délben, és bámultam fel egy színház reklámbetűire, miközben hópelyhek csókolták az arcomat. 1960. február 14-ét írtuk. Apám, tudomásom szerint, jó egészségnek örvendett. A reklámbetűkből ez a felirat állt össze:

KATMANDU

RUDYWALTZ ÚJ DRÁMÁJA

A próbák befejeződtek. Este premier.

Apámnak műterme volt Bécsben, poros tetőablakkal, aktmodellel – és ott jött rá, hogy nem tud festeni. Most az én nevem díszeleg egy színház homlokzatán New Yorkban, ahol rájöttem, hogy nem tudok írni. A darab katasztrófa volt. Minél többet próbálták szegény színészek, annál ostobább és lehangolóbb lett.

A színészek és a rendező, valamint a Caldwell Alapítvány képviselői – mely alapítvány soha többé nem hirdet drámapályázatot – már nem is álltak velem szóba. Kitiltottak a színházból. Nem mintha lehetetlen követelésekkel álltam volna elő. Vétkem abban állt, hogy láthatólag mindenki másnál kevesebbet tudtam a darabról. Egyszerűen nem volt érdemes szóba állni velem.

Ha kérdeztek egyik-másik mondat felől, olyan volt, mintha akkor hallanám először. Rendszerint ilyesmiket válaszoltam:

– Uramisten... – vajon mit értettem ezen?

De nem is nagyon igyekeztek rájönni, hogy miért mondtam ezt vagy amazt.

Mi tagadás: megdöbbentett, hogy már nem vagyok Mesterlövész. Itt senki sem tudta, miről vagyok nevezetes: hogy agyonlőttem egy terhes asszonyt. Úgy éreztem magam, mint az a gáz, amely évekig raboskodott egy címkével ellátott palackban, és most kiszabadul.

Már nem főztem. A Mesterlövész igyekezett feltáplálni azokat, akiken oly iszonyatos sebet ejtett.

Már nem érdekelt a darab. A Mesterlövészt gyötörte a bűntudat Midland Cityben, ő találta valamiképpen fenségesnek az öreg John Fortune értelmetlen halálát Kat-manduban, irgalmatlan messzeségben szülővárosától. A Mesterlövész is messzeségbe és halálba vágyott.

Itt, Greenwich Village-ben, ahogy felbámultam a színház homlokzatán a nevemre, senki sem voltam. A koponyámban akár langyos gyömbérsör lötyöghetett volna. így aztán, amikor a színészek még szóba álltak velem, ilyesféle társalgást folytattam szegény Sheldon Woodcockkal, a John Fortune-t alakító színésszel:

– Segíts nekem valami fogózót találni ehhez a szerephez – kérte Sheldon.

– Remekül csinálod – mondtam én.

– Egyáltalán nem érzem, hogy remekül csinálom – mondta Sheldon. – Ez a pasas ütődött.

– Egyszerű gazdálkodó – mondtam én.

– Hisz épp ez az – nem is egyszerű: együgyű – mondta Sheldon. – Folyton azt hiszem, hogy idióta. Pedig nem az, mi?

– Sőt – mondtam én.

– El nem árulná, miért akar pont Katmanduba menni – mondta Sheldon. – Ez a rengeteg ember vagy segít neki, hogy eljusson Katmanduba, vagy megakadályozza, hogy eljusson Katmanduba, én meg szüntelenül azt kérdem magamban: „Ki a fenét érdekel, hogy elér-e a pasas Katmanduba vagy sem?” Miért nem a Tűzföldre? Miért nem Dubuque-ba? Akkora bunkó; mit számít, hogy hol van?

– Shangri-Lát keresi – mondtam. – Egy csomószor elmondja, hogy Shangri-Lát szeretné megtalálni.

– Harmincnégyszer – mondta Sheldon.

– Tessék? – kérdeztem.

– Harmincnégyszer mondja el: „Shangri Lát keresem.”

– Megszámoltad? – kérdeztem.

– Gondoltam, nem árt, ha valaki megszámolja – mondta Sheldon. – Sok ám valamit ennyiszer elmondani két óra alatt – kivált ha az, aki mondja, ezenkívül nem is igen mond mást.

– Ha akarod, hagyj ki egypárat – mondtam én.

– Melyiket? – kérdezte Sheldon.

– Amelyiket sokallod – mondtam én.

– És mit mondjak helyette? – kérdezte Sheldon.

– Mit szeretnél mondani? – kérdeztem én.

Sheldon hangtalanul káromkodott, de aztán erőt vett magán. Nem sokkal ezután tiltottak ki a színházból. – Te talán nem tudod – mondta fogcsikorgató türelemmel –, de nem a színészek találják ki, amit a színpadon mondanak. Úgy hat, mintha ők találnák ki, persze, ha jó színészek, de igazából a „drámaírónak” nevezett személy írja elő minden áldott szavukat.

– Akkor mondd azt, amit írtam – mondtam erre én. Ez a jó tanács elárulta, hogy valósággal a fellegekben járok, hiszen életemben először kerültem el otthonról, és egyszerűen nem érdekelt, mi történik a következő percben. A darab óriásit bukik, de New Yorkban úgysem ismer senki. Nem fognak letartóztatni. Nem fognak ketrecben mutogatni, tetőtől talpig kulimászba mártva.

És nem is megyek többet haza. Állást szerzek New Yorkban. Egy gyógyszerész mindig talál munkát. És azt csinálom, amit Felix bátyám – pénzt küldök haza. Aztán lépésről lépésre kikísérletezem, milyen az, ha van saját otthonom és saját életem, és talán össze is állok majd ezzel vagy azzal, megnézem, hogy megy az.

– Mondjál még valamit a nagy haláljelenetről dr. Brokenshire karjaiban, Katmanduban, szitár-kísérettel – mondta Woodcock.

– Oké – mondtam én.

– Azt hiszem, hogy Shangri-Lában vagyok – mondta Woodcock.

– Igen – mondtam én.

– És tudom, hogy meg fogok halni – mondta Woodcock. – Nemcsak azt hiszem, hogy beteg vagyok, és majd meggyógyulok.

– A doktor nem hagy kétséget afelől, hogy meg fogsz halni – mondtam én.

– És akkor hogyan hihetem azt, hogy Shangri-Lában vagyok? – kérdezte Woodcock.

– Tessék? – kérdeztem én.

– Tudniillik ezt is mondom véges-végig az egész darabban – mondta Woodcock – : hogy Shangri-Lában senki sem hal meg. Én meg itt haldoklók – hát akkor hogy a fenébe lehetek Shangri-Lában?

– Ezen gondolkodnom kell – mondtam én.

– Úgy értve, hogy most gondolkodói rajta először? – kérdezte Woodcock. És így tovább.

– Tizenhétszer – mondta Woodcock.

– Tessék? – kérdeztem.

– Tizenhétszer mondom el, hogy senki sem hal meg Shangri-Lában.

*

Néhány órával a premier előtt tehát elballagtam a színházból bátyám lakására. Három saroknyira lakott, drága lakásban. Szállingóztak a hópelyhek, de mihelyt földet értek, el is olvadtak. Amióta feljöttem New Yorkba, nem hallgattam híreket és nem olvastam újságot, nem tudtam tehát, hogy a Jégkorszak a történelem legszörnyűségesebb hóförgetegével rohanja le Délnyugat-Ohiót.

Körülbelül akkor, amikor a *Katmandu* kezdetén felment a függöny, a hóförgeteg betört otthon a régi kocsiszín hátsó ajtaján, aztán belülről felrántotta a hajdani nagykaput, szakasztott úgy, mint valamikor réges-régen Celia Hildreth előtt apám.

Sokat hallani a Greenwich Village-ben nyüzsgő homoszexuálisokról, de nekem aznap a semlegesneműek szúrtak szemet. Ez az én fajtám – éppúgy nem várnak szeretetet senkitől, mint én, éppúgy meg vannak győződve róla, hogy szinte minden, mi szép és kívánatos, gombnyomásra a levegőbe repül.

Támadt egy mókás ötletem. Egy szép napon mi, semlegesneműek, előbújunk rejtekünkből, és felvonulunk. Azt is elterveztem, milyen transzparenst visz majd az első sor az Ötödik sugárút teljes szélességében. Egyetlen szó lesz rajta, másfél méteres betűkkel:

EGREGIÓZUS

Általában azt hiszik, ez a szó ilyesmit jelent: minden képzeletet felülmúló, égbekiáltó, elképesztő. Holott sokkal, de sokkal érdekesebb üzenetet hordoz. Igazából ennyit jelent: „kívül a nyájon.”

Ezt adják össze: ezren meg ezren – kívül a nyájon.

*

Volt kulcsom Felix lakásához. A hely kissé emlékeztetett gyerekkori otthonunkra, a hálószoba ugyanis az emeleten volt, és a nappali-ebédlő fölé nyúló galériára nyílt. Felixszel már átrendeztük valamelyest a bútorokat – hogy több hely legyen a bemutató után rendezendő estélyünk vendégeinek. Az ételt-italt egy bankett-cég szállítja. Mint mondom, engem már nem érdekelt a főzés.

Akinek egyébként van ötért józan esze, az úgysem jön el az estélyre.

Különben az estély éppoly kevéssé volt az enyém, mint az az ostoba darab. Én megint az a gyerek voltam, mint régen – mielőtt lelőttem Mrs. Metzgert. Alig tizenkét esztendős.

Azt hittem, egész délután egyedül leszek a lakásban. Felix és a felesége, Geneviéve, az Arcnélküli Asszony a WOR rádióállomáson vannak – gondoltam. Geneviéve fogadótitkárnő volt, Felix pedig épp az íróasztalát takarította ki, mert magasabb beosztásába készült, a Batten, Barton, Durstine és Osborn cégnél.

Nekik is megvolt minden okuk rá, hogy feltételezzék: a színházban vagyok, utolsó simításaimat végzem a darabon. Azt ugyanis nem közöltem velük, hogy kitiltottak a színházból.

Felballagtam hát a galériára, és leültem egy kemény támlájú székre. Valószínűleg ezt csináltam a kocsiszínben is igazi ártatlan tizenkét esztendős koromban- ültem némán, mozdulatlanul a galérián, és élveztem a lentről felszálló hangokat. Nem volt ez hallgatózás. Zeneélvezet volt.

És így lettem fültanúja, hogyan bomlik fel bátyám második házassága, fültanúja továbbá néhány kevéssé hízelgő jellemrajznak Felixről és magamról és a szüleinkről és Geneviéve-ről, és más, általam ismeretlen személyekről. Elsőnek Geneviéve robbant be a lakásba, dühében prüszkölt, akár a macska, aztán fél perc múlva megj elent Felix. Geneviéve taxin jött, Felix egy másik taxin kergette. És odalent, alattam, de kívül a látótávolságon, epés és zeneietlen duettet rögtönöztek, brácsára és bőgőre. Mind a kettőjüknek gyönyörű hangja volt. Geneviéve a brácsa, Felix a bőgő.

Vagy talán komédia volt. Talán éppenséggel mulattató, ha fizikailag vonzó, tehetős, emberszabású majmok, városi környezetben, ennyire gyűlölik egymást.

DUETT RUDY WALTZ ÚJ KOMÉDIÁJA

Amikor a függöny felmegy, egy Greenwich Village-beli lakóház szupermodern, drága, fehér lakását látjuk. Mindenhol virág. Mindenhol gyümölcs. Impozáns elektronikus zenegép. Az elöszobaajtón belép GENEVIÉVE WALTZ. *Szép, fiatal nő, akinek olyan arcot festettek, mint a porcelánbabáké. Eszeveszetten dühös. A nyomában belép fiatal és sikeres f érje,* FÉLIX, *Londonban csináltatott ruhában.*

Éppen annyira dühös ő is. A galérián ül RUDY WALTZ, *semlegesnemű ohiói gyógyszerész,* FÉLIX *öccse. Nagydarab és jóképű, de annyira nem nélküli és félszeg, hogy akár mélyhűtött tonhal is lehetne. Bármennyire hihetetlen,*

RUDY *ín egy darabot, amelynek néhány óra múlva lesz a premierje.* RUDY *tudja, hogy a darab egy hajítófát sem ér. Önmagát is nagy tévedésnek tartja. Az életet is nagy tévedésnek tartja. Legjobb volna, ha nem is folytatnák. Hajlandó róla a legjobbat feltételezni, de csak ameddig az ellenkezője be nem bizonyosodik.* RUDY *múltjában van egy szörnyűtitok, amit ő és bátyja elhallgattak Geneviéve elöl:* RUDY *ugyanis gyilkos. Mind a hárman a Közép-Nyugat iskolarendszerének termékei,* GENEVIÉVE *kiejtése azonban kissé angolos,* FELIX-e *pedig olyan, mint egy Harvardról kikerült államtitkáré. Csak* RUDY *beszél mucsai orrhangon.*

GENEVIÉVE Hagyj békén. Eredj vissza a hivatalba.

FÉLIX Segítek pakolni.

GENEVIÉVE Be tudok csomagolni magam is.

FÉLIX És seggbe is tudod rúgni magadat, amikor mész kifelé?

GENEVIÉVE Te beteg vagy... Beteg az egész családod.

Hálát adok az égnek, hogy nincs gyerekünk.

FÉLIX Volt egy ifjú, a lakhelye Dundee, ki egy fán majomba tudta rakni, így lett egy – nincs mit tenni – csupasegg homloksemmi, lila kecskeszakáll, három tök: annyi.

GENEVIÉVE Nem is tudtam, hogy az apád Dundee-ba való. *(Kinyit egy gardróbszekrény t)* Nini, mennyi szép koffer.

FÉLIX Pakold tele mindet. Nyomod ne maradjon ebben a lakásban.

GENEVIÉVE Lehetséges, hogy a parfümöm szaga beivódott a függönybe. Égesd talán el a kandallóban.

FÉLIX Pakolj, drágám, pakolj.

GENEVIÉVE Ez a lakás az enyém is, nemcsak a tied. Na persze csak elméletben.

FÉLIX Kifizetlek. Kártalanítalak.

GENEVIÉVE Én meg az öcsédnek adom a ruháimat. Övé lehet mindenem. Még csak be se kell csomagolnom. Egyszerűen kisétálok, és új életet kezdek.

FÉLIX Ezt mégis hogy gondolod?

GENEVIÉVE Mármint az új életet? Besétálok Bendel-hez vagy Sakshez, vagy Bloomingdale-hez pucéron, egy szál hitelkártyával...

FÉLIX Mármint a ruháidat meg az öcsémet.

GENEVIÉVE Szerintem élvezné, ha nő lehetne. Valószínűleg annak készült. Neked is milyen jó lenne – feleségül vehetned. Mert ha hiszed, ha nem, én a szívemen viselem a boldogságodat.

FÉLIX Kész, vége.

GENEVIÉVE Ezt már elmondtuk egypárszor.

FÉLIX Azt mondtam: vége.

GENEVIÉVE Nem is sejted, hogy mennyire. Na tűnés, hagyj csomagolni.

FÉLIX Talán nem lehetek lojális a saját családommal?

GENEVIÉVE Én is a családodhoz tartoztam. Nem emlékszel arra a szertartásra a városházán? Nyilván azt hitted, operaelőadás, és az a szereped, hogy elénekeld az „Igen”-t. Ha úgy túlteng benned a családi érzés, mért nem jelentek meg a tisztelt családtagjaid?

FÉLIX Mert neked olyan sürgős volt, hogy összeházasodjunk.

GENEVIÉVE Tényleg? Igen, azt hiszem, sürgős volt. Örültem, hogy férjhez megyek. Hiszen annyi, de annyi boldogság vár rám. És boldogok is voltunk, igaz?

FÉLIX Na igen. Persze.

GENEVIÉVE Amíg meg nem jelent az öcséd.

FÉLIX Nem ő tehet róla.

GENEVIÉVE Hanem te.

FÉLIX Elmondanád, miért?

GENEVIÉVE Vége, vége, vége mindennek... Biztos, hogy tudni akarod?

FÉLIX Miért én tehetek róla?

GENEVIÉVE Annyira szégyelled az öcsédet. Biztosan a szüleidet is szégyelled. Különben miért nem találkoztam velük soha?

FÉLIX Betegek. Nem tudnak eljönni hazulról.

GENEVIÉVE Nekünk meg az alig százezer dolláros évi jövedelmünkkel nem telik útiköltségre. Meghaltak?

FÉLIX Nem.

GENEVIÉVE Diliházban vannak?

FÉLIX Nem.

GENEVIÉVE Remekül tudok diliházi ápoltakat látogatni. Iskolás koromban az anyám is volt diliházban, és meglátogattam. Remekül viselkedett. Én is remekül viselkedtem. Nem titkoltam előled, hogy az anyám egy darabig diliházban volt.

FÉLIX Nem titkoltad.

GENEVIÉVE Úgy éreztem, tudnod kell – ha netán gyereket akarunk. Egyébként nincs rajta semmi szégyellnivaló, nem igaz?

FÉLIX A világon semmi.

GENEVIÉVE Hát akkor te is nyugodtan elmondhatod a szüléidről a legrosszabbat.

FÉLIX Nincs velük semmi baj.

GENEVIÉVE Na majd én megmondom, mi baj van velük. Nem elég jók neked. Mivelhogy te előkelőbbet érdemelnél. Úristen, micsoda sznob vagy.

FÉLIX Nem ilyen egyszerű a dolog. Sokkal bonyolultabb.

GENEVIÉVE Ugyan. Nincsen tebenned meg körülötted semmi bonyolult. Egyetlen vágyad, hogy mindenkire jó hatást tegyél – kerüljön, amibe kerül.

FÉLIX Köszönöm szépen, azért ennél egy kicsivel több is van bennem.

GENEVIÉVE Van a csudát. Neked semmi sem szent, csak a tökéletesen civilizált viselkedés – egészen, amíg az öcséd be nem állított. És kiderült, hogy cirkuszi csodapók.

FÉLIX Ne merészeld annak nevezni

GENEVIÉVE Én csak annak nevezem, aminek te magad gondolod. És mi volt a te hűséges kis feleséged kötelessége? Hogy körömszakadtáig védelmezze a te tökéletesen civilizált világodat. Hogy úgy tegyen, mintha az öcséddel az égvilágon nem volna semmi baj. Én legalább nem bújtam az asztal alá. Te bezzeg igen.

FÉLIX Hogy én az asztal alá bújtam?

GENEVIÉVE Legszívesebben a párnát is a fejedre húznád, valahányszor az öcséd ott van a közelben. Meg tudnál halni szégyenletedben. Azt hiszed, nem veszi észre? Azt hiszed, nem veszi észre, hogy minden este díszbe vágjuk magunkat, várjuk a vendégeket, és soha egy teremtett lélek ránk nem nyitja az ajtót?

FÉLIX Én őt akarom védeni.

GENEVIÉVE Te magadat akarod védeni. Az a bájos veszekedésünk az előbb odabent – nem azért volt, mert én mondtam neki valamit. Én mindig nagyon kedves vagyok vele. Azért volt, mert *neked* mondtam valamit, amit nem bírtál elviselni.

FÉLIX Miközben ott állt körülöttünk egymillió ember, és a fülét hegyezte.

GENEVIÉVE Rajtunk kívül öt ember volt a fogadóhelyiségben. És amit én mondtam, azt nem hallotta senki – mivel a füledbe suttogtam. De amit te erre ordítottál, az elhallatszott Chicagóig. Én ma reggel tulajdonképpen boldog házasságban éltem – amíg rám nem ordítottál. Nagyon csinos, elkényeztetett nőnek éreztem magam, ahogy ott ültem az íróasztalomnál. Ma reggel szeretkeztünk, ha netalán még emlékszel. Egyébként jó lesz, ha elégeted a lepedőt is a függönyökkel együtt. Öt idegen volt a fogadóhelyiségben, és biztos azt képzelték, micsoda remek életem és pompás szeretőm van, hogy már kora reggel ilyen pajzán és derűs vagyok. Erre belép a fogadóhelyiségbe a rádióállomás egyikvezéregyénisége, elegáns, ápolt, szexepiles. Micsoda New York-i tündérmese! íme: a Szerető! Megáll, megcsókolja a

nőt, mire az a fülébe suttog. New Yorkban semmi sem lehetetlen! Mire viheti itt két stramm középnyugati gyerek!

FÉLIX Nem kellett volna azt súgnod, amit súgtál.

GENEVIÉVE Kimondom én hangosan is: „Mondd meg az öcsédnek, fürödjön meg!”

FÉLIX Kiválasztottad a legalkalmasabb pillanatot.

GENEVIÉVE Ma este lesz a darabjának a premierje, ő meg bűzlik, akár a görény. Amióta itt van, nem fürdött.

FÉLIX Te az ilyen megjegyzést romantikusnak nevezed?

GENEVIÉVE Családi életnek nevezem. Meghittségnek nevezem. Na de ezzel végeztünk. *(Kirángat egy bőröndöt a gardróbszekrényből, kinyitja, a heverőre hajítja. A bőrönd tátong)* Nézd, milyen éhes ez a bőrönd.

FÉLIX Sajnálom, amit mondtam.

GENEVIÉVE Ordítottál. „Fogd be azt a lepcses szádat!” – ezt ordítottad. „Ha nem tetszenek a rokonaim, eredj a picsába!” – ezt ordítottad.

FÉLIX Egy fél perc alatt vége volt.

GENEVIÉVE Azt elhiszem. Én pedig úgy otthagytam azt az irodát, hogy soha vissza se megyek. Elmentem, pajtikám. Micsoda bunkó barom vagy, hogy utánam jöttél. Mucsai tökfej.

A gardróbszekrényben jobbára sportos holmi van, anorá-

kok, vízhatlan kezeslábasok, melegítők és így tovább. GENEVIÉVE *beletúr közéjük, amire szüksége van, a heverőre dobja, a nyitott bőrönd mellé.* FÉLIX *nézi; férfias kara-kánsága egyre satnyul. Gyenge jellem; az a fajta színész, aki nem bírja elviselni, ha nem ő van az érdeklődés központjában. Úgy akarja visszaszerezni* GENEVIÉVE *figyelmét, hogy egyszeriben szánalmas lesz, és szívbe markolóan őszinte*

FÉLIX *(szívbe markoló őszinteséggel) Igaz, igaz, igaz.*

GENEVIÉVE *(mintha nem is hallaná)* Egyetlenegyszer se használtuk a búvárfelszerelést...

FÉLIX Igenis szégyellem a családomat! Igazad van! Lelepleztél!

RUDY *mindezek közben nem csinál semmit. Csak ül*

GENEVIÉVE... Majd legközelebb! Majd arra is sor kerül!...

FÉLIX Apám börtönben volt, ha éppen tudni akarod.

GENEVIÉVE *(váratlan érdeklődéssel)* Igazán?

FÉLIX Most legalább tudod.

GENEVIÉVE És miért?

Csend

FÉLIX Gyilkosságért.

GENEVIÉVE *(megindultán)* Jóságos Isten! De szörnyű!

FÉLIX Most legalább tudod. Jó kis pletykatéma a rádiós szakmának.

GENEVIÉVE Kit érdekel a pletyka. Hogyan hathatott az öcsédre – hogyan hathatott rád?

FÉLIX Nekem nincs semmi bajom.

GENEVIÉVE Pedig minden okod megvolna rá. És az a szegény öcséd – nem csoda, ha olyan lett, amilyen. Én azt hittem, születési hiba ez nála, a nyakára csavarodott a köldökzsinór, vagy valami. Azt hittem, tudós idióta.

FÉLIX Mi az a tudós idióta?

GENEVIÉVE Aki mindenben ütődött, csak egyetlen dologban nem – például zongorázik.

FÉLIX Az öcsém nem tud zongorázni.

GENEVIÉVE De írt egy darabot – és elő is adják. Lehet, hogy nem fürdik. Lehet, hogy nincsenek barátai. Lehet, hogy olyan félszeg, hogy nem mer megszólítani senkit. De írt egy darabot, és egészen különleges szókincse van. Nagyobb a szókincse, mint nekünk kettőnknek együttvéve, és néha igazán mulatságosakat meg okosakat is mond.

FÉLIX Okleveles gyógyszerész.

GENEVIÉVE Azt gondoltam, ebben is tudós idióta – színház és gyógyszerészet. Erre kiderül, hogy egy gyilkosnak a fia. Nem csoda, hogy olyan, amilyen. Nem csoda, ha láthatatlan szeretne lenni. Láttam vasárnap, amint megy a Christopher Streeten, és olyan magas és olyan jóképű, mint Gary Cooper, de senki sem látja. Bement egy kávézóba, és leült a pulthoz, és nem szolgálták ki – mert egyszerűen nem volt ott. De nem csoda.

FÉLIX Ne kérdezz semmit a gyilkosságról.

Csend

GENEVIÉVE Ezt a kérést tiszteletben kell tartanom. Most is börtönben van?

FÉLIX Nem – de akár ott is lehetne. Akár meg is halhatott volna.

GENEVIÉVE Minden megáll – most már én is értem.

FÉLIX Gen, ne menj el, nagyon kérlek. Nem akarok olyan link pasas lenni, aki minden szíré-szóra házasodik-válik, házasodik-válik. Az ilyennel valami nincs rendben.

GENEVIÉVE Soha többet nem tehetem be a lábam a rádióállomásra – az után a jelenet után. Rémes volt.

FÉLIX Különben sem akarom, hogy dolgozz.

GENEVIÉVE Én szeretek dolgozni. Szeretem, ha van saját pénzem. Mégis mit csináljak- üljek itthon egész nap?

FÉLIX Szülj egy gyereket.

GENEVIÉVE Szentséges ég.

FÉLIX Miért ne?

GENEVIÉVE Gondolod, hogy jó anya lenne belőlem?

FÉLIX A lehető legjobb.

GENEVIÉVE Mit szeretnél – fiút vagy lányt?

FÉLIX Mindegy. Így is, úgy is imádnám.

GENEVIÉVE Jaj Istenem, jaj Istenem. Mindjárt bőgök.

FÉLIX Ne menj el. Annyira szeretlek.

GENEVIÉVE Nem megyek el.

FÉLIX Elhiszed, hogy szeretlek?

GENEVIÉVE Kénytelen vagyok elhinni.

FÉLIX Visszamegyek az irodába. Kipucolom az íróasztalomat. Bocsánatot kérek mindenkitől, amiért olyan jelenetet csináltam. Én tehetek mindenről. Az öcsém büdös. Meg fog fürödni. És köszönöm, hogy szóltál. Ígérd meg, hogy itt leszel, mire hazajövök.

GENEVIÉVE Megígérem.

FÉLIX *kimegy az elöszobaajtón.* GENEVIÉVE *visszarámol a gardróbszekrénybe*

RUDY Khm.

GENEVIÉVE Tessék?

RUDY Khm.

GENEVIÉVE *(rémülten)* Ki van ott?!

RUDY *(feláll; előrelép)* Én.

GENEVIÉVE Uramisten.

RUDY Nem akartalak megijeszteni.

GENEVIÉVE Mindent hallottál.

RUDY Nem akartam közbeszólni.

GENEVIÉVE Összevissza beszéltünk mérgünkben. A felét se gondoltuk komolyan.

RUDY Semmi baj. Úgyis meg akartam fürödni.

GENEVIÉVE Igazán nem muszáj.

RUDY Olyan hideg otthon a ház télen. Az ember leszokik a fürdésről. Azt mondtad, engem nem lát meg senki, engem nem szolgálnak ki...?

GENEVIÉVE Ezt is hallottad.

RUDY Ez azért van, mert semlegesnemű vagyok. Nincs nemem. Nem veszek részt a szexjátszmában. Senki sem tudja, hány semlegesnemű él a világon, mert a legtöbben nem is látják őket. De mondok én neked valamit: ebben a városban is milliószámra élnek. Egyszer felvonulást rendezhetnénk, nagy táblákkal, hogy EGYSZER KIPRÓBÁLTUK A SZEXET, HÜLYESÉGNEK TARTOTTUK, SZEX NÉLKÜL

TÍZ ÉV – ISTENI ÉRZÉS, EGYSZER ÉLETEDBEN GONDOLJ MÁSRA IS, NE CSAK A SZEXRE.

GENEVIÉVE Néha igazán jópofákat mondasz.

RUDY Tudós idióta. Az élethez hülye, de néha igazán jópofákat mond.

GENEVIÉVE Rémesen odavagyok az apátok miatt.

RUDY Nem gyilkolt meg senkit.

GENEVIÉVE Mi?

RUDY A légynek se ártana. De apának nagyon vacak volt. Felix meg én soha nem hívtuk meg a barátainkat, annyira zavaró volt az apánk. Nem volt semmi és nem is csinált semmit, mégis szörnyen fontosnak érezte magát. Nagyon elkényeztethették gyerekkorában. Iskolás korunkban kértük, hogy segítsen a leckében, aztán elmentünk az iskolába, és kiderült, hogy minden rossz volt, amit mondott. Tudod, mi van, ha adsz a mosómedvének egy kockacukrot?

GENEVIÉVE Nem tudom.

RUDY A mosómedve előbb megmossa az eledelét, csak azután eszi meg.

GENEVIÉVE Hallottam. Nálunk, Wisconsinban, van mosómedve.

RUDY Fogja a kockacukrot, leviszi a vízhez, és mossa, mossa, mossa.

Csend

GENEVIÉVE Értem. Míg a cukor el nem olvad.

RUDY Ilyen volt a mi gyerekkorunk. Mire a végére értünk, nem maradt apánk. Anyánk még ma is azt hiszi, apa a legnagyobb ember a világon.

GENEVIÉVE Mégis szereted a szüleidet.

RUDY A semlegesneműeknem szeretnek senkit. Nem is gyűlölnek senkit.

GENEVIÉVE De hiszen évekig te vezetted a szüleid háztartását. Vagy ez sem igaz?

RUDY A semlegesneműekből kitűnő cseléd lesz. Nem tartanak igényt különösebb tiszteletre, és általában jól főznek.

GENEVIÉVE *(hideglelősen)* Különös ember vagy te,

Rudy Waltz.

RUDY Azért, mert a gyilkos én vagyok.

GENEVIÉVE Micsoda?

RUDY A családunkban van egy gyilkos – de nem az apám. Hanem én.

Csend

Függöny

Így akadályoztam meg valamikor réges-régen, hogy a bátyám gyereket csináljon. Geneviéve elpucolt a lakásból, nem óhajtott kettesben maradni egy gyilkossal, és soha többé nem kerültek össze Felixszel. A gyerek, akit akkor tervezgettek, most huszonkét éves volna. A gyerek, akivel Eloise Metzger viselős volt, amikor lelőttem, harmincnyolc éves volna! Ezt adják össze.

Ki tudja, mit csinálnának ma ezek az emberek ahelyett, hogy a seholban szálldosnának, mint a differenciálatlan semmi megannyi foszlánya. Mi mindent csinálhatnának!

Mind a mai napig nem mondtam el Felixnek, hogy a galériáról végighallgattam a beszélgetését Geneviéve-vel, sem azt, hogyan ijesztettem el a feleségét egyszer s mindenkorra a Greenwich Village-beli lakásból. Tönkretettem a házasságukat. Balesetveszélyes korszaka volt ez az életemnek, ahogyan az is balesetveszélyes korszaka volt az életemnek, amikor Mrs. Metzgert lelőttem. Ez minden, amit mondhatok.

Értésére kellett adnom a sógornőmnek, hogy én sem vagyok akárki – hogy gyilkos vagyok. Ez volt egyetlen jogcímem a hírnévre.

*

A *Katmandu* első és utolsó előadásának másnapján Felix meg én fehér táj fölött repültünk, amely sivár volt, akár az életünk. Felix elvesztette második feleségét. Rajtam röhögött egész New York. Hatszemélyes magánrepülőgépen szálltunk Délnyugat-Ohio felett, ami élettelennek tetszett, akár egy sarki jéghegy. Valahol odalent terült el Midland City. Az energiaszolgáltatás megszűnt. A telefonvonalak elnémultak.

Hogyan maradhatott életben bárki is odalent?

Az ég mindenesetre tiszta volt, a levegő nyugodt. Az alantiak elkövetője, a hóförgeteg, már valahol Labrador partja körül dühöngött.

*

A repülőgépnek, amelyen Felix meg én utaztunk, a
Barrytron Kft volt a tulajdonosa, egy bonyolult fegyverrendszereket gyártó cég, Midland City legnagyobb magánmunkáltatója. Velünk volt Fred T. Barry is, a
Barrytron cég alapítója és kizárólagos tulajdonosa, az édesanyja, Mildred meg a pilótájuk.
Mr. Barry agglegény volt, az édesanyja özvegy, és mind a ketten fáradhatatlan világjárók. Felix meg én a kettejük beszélgetéséből tudtuk meg, hogy sorra látogatták a földgolyó kulturális eseményeit – filmfesztiválokat, balett- és operabemutatókat, kiállítások megnyitását és így tovább. S én lennék az utolsó, aki követ vetne rájuk, amiért ily könnyelműen csaponganak szórakozásról szórakozásra – hiszen az én darabom hozta őket meg a repülőgépüket New Yorkba. Nem ismertek sem engem, sem Felixet, a szüleinkkel is éppen csak köszönő viszonyban voltak. Ennek ellenére kötelességüknek érezték, hogy megjelenjenek az egyetlen, valaha is hivatásos előadásban színre kerülő, egész estét betöltő darab bemutatóján, amelyet Midland City szülötte írt.
Hát hogy is ne szerettem volna őket?
Mi több: ez az anya-fiú együttes kivárta a *Katmandu* végét. Felixet és engem is beleszámítva mindössze húszan várták ki. Tudom. Megszámoltam, hányan ülnek a nézőtéren. És amikor a végén lement a függöny, a két Barry tapsolt és füttyögetett és dobogott. Gátlástalanul. Márpedig Mrs. Barry tudott fütyülni. Angliában született, és ifjabb éveiben a brit birodalom varietészínpadjait járta mint madárhangutánzó.

*

Mr. Barry lényegesen jobb véleménnyel volt az édesanyjáról, mint én az enyémről. Amikor az édesanyja meghalt, úgy próbálta halhatatlanná tenni az emlékét, hogy a
Maritimo Fivérek Építkezési Vállalatával egy lábakon álló művészeti központot építtetett a Sugár Creek medrében, és az édesanyjáról nevezte el.
Az én anyám pedig teljes sikerrel ízzé-porrá zúzta ezt az elgondolást, meggyőzte ugyanis a közösséget, hogy a művészeti központ meg ami benne van – szörnyszülött. És azután jött a neutronbomba. Midland Cityben senki sem maradt, aki tudta volna, akit érdekelt volna, kicsodamicsoda volt valamikor Mildred Barry.
Az a tervezet egyébként rohamléptekkel halad a megvalósulás felé, miszerint a városombeli megürült burkokat menekültek elhelyezésére kell felhasználni. Maga az elnök „kincset érő lehetőségnek” nevezte.
Bemard Ketchum, udvari zugügyvédünk itt a Grand Hotel Oloffsonban, azt mondja: a haiti menekültek követhetnék a fehér emberek példáját, és egyszerűen

felfedezhetnék Floridát vagy Virginiát vagy Massachusettset vagy akármit. Partra szállhatnának, s kezdhetnék néger varázslatra téríteni a bennszülötteket.

– Általánosan elfogadott elv – mondja Ketchum –, hogy magadnak követelhetsz egy tíz- meg tízezer éve lakott földrészt, ha szüntelenül ezt a varázsigét ismételgeted: „Mi fedeztük fel, mi fedeztük fel, mi fedeztük fel...”

*

Fred T. Barry édesanyja, Mildred angolos kiejtéssel beszélt, és ezen egy jottányit sem változtatott az, hogy negyedszázada élt már Midland Cityben, ha ugyan nem régebben.

*

Fekete cselédei, ezt tudom, nagyon szerették. Maga is jól tudta magáról, mennyire bolondos, és örült, ha a cselédeit minduntalan megnevettethette.

Ott, azon a kis repülőgépen a maláj bülbülmadarat utánozta meg az új-zélandi bubuk-baglyot és így tovább. Én pedig ráébredtem szüleim életének egy alapvető tévedésére: azt hitték, módfelett helytelen volna, ha bárki is nevetne rajtuk.

*

Rég el akarom már mondani, hogy Fred T. Barry volt a legnagyvonalúbb semlegesnemű, akit valaha is láttam. Nemi életet nem élt, az biztos. Még csak barátai sem voltak. Szemmelláthatólag egy fikarcnyit sem érdekelte, ha az élet akár a következő pillanatban véget ér, hiszen ez a repülőút kész öngyilkosság volt. Az sem érdekelte, ha én meghalok vagy Felix vagy a tulajdon édesanyja – vagy a pilóta, aki a bátyámnak volt iskolatársa, és akit majd a frász tört ki félelmében. Ha a motor felmondja a szolgálatot, mielőtt Cincinnatibe érnénk, az első használható kifutópályához, mégis hol szállunk le?

Csakhogy ennek a semlegességnek éppen ellene mondott, hogy Mr. Barry olyan nagy élvezetét lelte édesanyja társaságában meg a földgolyó legkülönbözőbb kulturális- és sporteseményeinek kelekótya látogatásában. Ha van az életnek olyan része, amit ennyire szeret, nem vonulhat fel a mesebeli jövőben a semlegesneműek parádéján.

Az édesanyja sem, ami azt illeti.

*

Frednek és az édesanyjának őszintén tetszett a

Katmandu. Utána sokáig fentmaradtak, hogy megvehessek a reggeli lapok legelső kiadását, és elolvassák a kritikákat. Attól aztán istenesen begurultak, hogy egyetlen kritikus sem várta ki, vajon megtalálja-e Fortune Shangri-Lát vagy sem.

Szeretné egyszer tisztán ohiói szereplőkkel látni a darabot, mondta Mr. Barry. Nem hinné, hogy New York-i színészek mélyen átéreznék, miért annyira fontos egy egyszerű gazdának, hogy Ázsiában a bölcsességet keresve érje a halál, még ha történetesen nem is akad arrafelé olyan nagyon sok bölcsesség.

És mint már említettem, három év múlva ez meg is történt: a Midland Megyei Színjátszó Klub felújította a *Katmandu-t* a középiskola színpadán, és a női főszerepet szegény Celia Hooverre osztották.

Hej, uramisten.

*

Fred T. Barryt minduntalan „Mr. Barry" néven emlegetem, mintha csak vén volna, akár az országút. Pedig hát, uramisten, alig ötvenesztendős volt akkoriban – annyi, mint én most. Az édesanyja talán hetvenöt lehetett, nyolc esztendeje volt még hátra addig, amikor ki akart szabadítani egy denevért, amelyik a nappali szoba sötétítő függönyén lógott fejjel lefelé.

Mr. Barry autodidakta feltaláló volt és szupervigéc. A fegyveriparba jószerint véletlenül csöppent. Az egykori Keedsler Autógyárban fabrikált automata mosógépének időtartam-kapcsolójáról kiderült, hogy katonai célokra is alkalmazható. Eszményi módszert kínált a repülőbombák kioldásának időzítésére – miáltal tetszés szerint be lehetett állítani az előidézendő földi robbanássorozatot. Véget ért a háború, és özönlöttek a megrendelések sokkal bonyolultabb fegyverzetrendszerekre, úgyhogy Mr. Barry egyre zseniálisabb kutatókat és mérnököket és technikusokat szerződtetett, hogy lépést tarthasson a fejlődéssel.

Sok japán került a gyárba. A Midland Cityben megtelepedő első olaszoknak az én apám volt a szállascsinálója. Az első japánokat Mr. Barry importálta.

Sose felejtem el az első japánt, aki belépett a

Schramm-féle drogériába, éjszakai eladó koromban. Már említettem, hogy az üzlet a félnótások fárosza volt – s bizonyos tekintetben félnótás volt ez a japán is, pontosabban inkább holdkóros, a szó tényleges és átvitt értelmében egyaránt. Ez a japán nem akart vásárolni. Azt akarta, hogy menjek ki vele, hadd mutasson valami csodaszépet a holdfényben.

Vajon mi volt az? Gyermekkori otthonom kúp alakú palateteje, alig néhány saroknyira. A kúp csúcsát, ahol valamikor a kupola volt, egészen világosszürke kátránypapírral borították, amire itt-ott homok tapadt. A telihold világánál fehéren csillogott – akár a hó.

A japán mosolygott, és a tetőre mutatott. Fogalma sem volt róla, hogy az az épület nekem jelenthet valamit. Csak a gondolatát akarta megosztani velem, az egyetlen emberrel közel s távol, aki rajta kívül ébren volt: – Fudzsija-ma – mondta –, Japán szent tűzhányója.

*

Mr. Barry, autodidakták módjára, tele volt zűrzavaros adatokkal, amelyekre a maga erejéből bukkant, és láthatólag senki más előtt nem voltak ismeretesek. Megkérdezte például, tudom-e, hogy Galahad lovag zsidó volt.

Nem tudom, válaszoltam udvariasan. Azt hittem, most majd elsüt egy antiszemita viccet, én meg kénytelen leszek jó arcot vágni hozzá, hiszen az ő repülőgépén ülök. De tévedtem.

– Még a zsidók sem tudják, hogy Galahad lovag zsidó volt – folytatta Mr. Barry. – Jézusról tudják, Galahad lovagról nem. Ahány zsidóval találkozom, megkérdem: „Hogy lehet, hogy maguk nem dicsekszenek Galahad lovaggal?” Sőt, még azt is megmondom, hol nézhetnek utána, ha kedvük tartja: „Kezdjék a Szent Grálnál” – mondom nekik.

Fred T. Barry szerint egy Arimateai József nevű zsidó magához vette Krisztus kelyhét, amikor elköltötték az Utolsó Vacsorát. Hitt Krisztus istenségében.

József magával vitte a kelyhét Krisztus keresztjéhez, és felfogta benne Krisztus vérének néhány cseppjét. Józsefet letartóztatták, mert rokonszenvezett a keresztényekkel. Tömlőébe vetették, éheztették, szomj áztatták, mégis évekig élt még. Nála volt a kehely, amely mindennap megtelt étellel, itallal.

Aztán a rómaiak szabadon engedték. A kehelyről bizonyára nem tudtak, különben elvették volna tőle. József pedig elment Angliába, hogy ott terjessze Krisztus igéjét. Útján a kehely látta el táplálékkal. És ez a vándorló zsidó alapította meg Anglia első keresztény egyházát –

Glastonburyben. Botját leszúrta a földbe, és a száraz fa minden karácsony este kivirágzott.

Ezt adják össze.

Józsefnek gyermekei voltak; ők örökölték a kelyhet, amely „Szent Grál” néven vált ismeretessé.

Hanem az elkövetkező ötszáz év során a Szent Grál valamikor elkallódott. Arthur király és lovagjai a fejükbe vették, hogy ha beleszakadnak is, megtalálják Anglia legszentebb ereklyéjét. Sorra vallott kudarcot valamennyi lovag. Természetfeletti sugallat tudatta: a szívük nem eléggé tiszta ahhoz, hogy a Grált megtalálják.

Ám egy szép napon megjelent Camelot várában Galahad lovag, és első pillantásra láthatta mindenki, hogy az ő szíve aztán patyolattiszta. Meg is találta a Szent Grált. Amire egyébként nemcsak lelkiek terén volt jogosult. Törvényesen éppannyi joga volt rá, lévén utolsó élő leszármazottja ama bolygó zsidónak, Arimateai Józsefnek.

*

Mr. Barrytől tudom, honnan ered a „botránykő” fogalom. Az Ószövetségben, Ézsaiás próféta könyvében található szállóigék közül ez a második: „És Ő nektek szenthely lészen; de megütközés köve és botránkozás sziklája Izrael két házának, s tőr és háló Jeruzsálem lakosainak.” Elmondtam ugyanis, hogy én voltam New York botrányköve.

Amire Fred édesanyja így válaszolt:

– Fogjunk kezet! Mivelhogy én vagyok Midland City botrányköve, és az olaszországi Velence botrányköve, és a spanyolországi Madrid botrányköve, és a brit-columbiai Vancouver botrányköve, és az egyiptomi Kairó botrányköve, és ahány fontos várost csak fel tud sorolni, valamennyinek én vagyok a botrányköve.

Fred beszélgetésbe elegyedett a pilótával, Tiger Adams-szel Celia Hildreth-ről, aki addigra már Celia Hoover volt. A középiskolában Tiger egy osztállyal járt feljebb, mint Felix, és ő is csak egyszer hívta meg Celiát, ami megfelelt az átlagnak. Celia szerencsés, mondta Adams, hogy egy autókereskedő vette el, akit nem érdekel, mit rejt a karosszéria.

– Meseautó – mondta Adams. Akkoriban így becézték a csillogó-villogó áramvonalas kocsiköltményeket; hogy a motorjuk mit tud, az senkit sem érdekelt.

Adams egy érdekes információval is szolgált, azt is meghallottam: hogy Celiát a Keresztyén Legényegyletben lehet látni esténként, beiratkozott ugyanis több önművelő tanfolyamra: szépírásra és társasági táncra és kereskedelmi jogra és ilyesmikre. Ez így megy már két esztendeje, ha ugyan nem régebben.

Felix előrehajolt, és megkérdezte Adamstől, mit szól ehhez Dwayne Hoover – mármint hogy a felesége egy este sincs otthon. Amire Adams azt felelte, Dwayne nyilván leszámolt azzal, hogy felkeltheti Celia érdeklődését a házaséletiránt. Fölösleges erőfeszítés. Dwayne bizonyára más nő karjában keres vigasztalást.

– Ami valószínűleg olyan kötelesség számára – folytatta Adams –, mint hogy leszedesse a fogköveit. – Nevetett. – Amit évente legalább kétszer ajánlatos elvégezni.

– Marhára szexi egy város – mondta Felix.

– Nem árt, ha némelyik város az üzlettel is törődik – mondta Adams. – Országos katasztrófa lenne, ha mind olyan volna, akár Hollywood vagy New York.

*

Amikor pedig leszálltunk Cincinnati egyetlen szabad kifutópályáján, egyszeriben átláttam, hogy a pályát óriási költséggel egyes-egyedül a mi számunkra takarították le. Ennyire fontos ember volt Fred T. Barry. Kiderült, hogy létfontosságú küldetésben járt, habár ezt se ő, sem az édesanyja nem említette. A Légierő mélységesen aggódott a precíziós munka miatt, amit a Barrytron végzett a számára. Fred T. Barryre helikopter várt, hogy egyenesen

Midland Citybe vigye, hogy nyomban felmérhesse és orvosolhassa a netáni kárt, amelyet a hóförgeteg az üzemben okozott.

Hogy mi is vele tarthassunk, Mr. Barry kijelentette: Felix meg én vezető pozíciójú munkatársai vagyunk. Legott fel is szálltunk, ezúttal egy Leonardo da Vinci által feltalált kattogó kalitkában. Leonardo modellje alighanem holmi mitológiai csudalény volt-fele sas, fele tehén.

A képet Fred T. Barrytől kölcsönöztem: „Fele sas, fele tehén.”

Még egy képpel megajándékozott, miközben levegőnél súlyosabb masinánk árnyéka a Cincinnatit Midland Cityvel összekötő 53. számú út helyén elterülő végeláthatatlan hómező fölött szaporázta.

Görnyedten kuporogtam az ülésen, s azon a sok szörnyűségen jártattam az agyam, amit New Yorkban hallottam és olvastam a hóförgetegről. Ezrek meg ezrek hevernek holtan vagy halódva alattunk. Sok időbe telik, míg valamennyi holttestet megtalálják, és sok mindent kell majd újjáépíteni. Mire elolvad a hó, Midland City és Shepherdstown olyan lesz, mint az első világháborús francia frontvárosok.

Fred T. Barry azonban töretlen jókedéllyel ennyit mondott:

– Egy nagy párnaharc az egész.

– Tessék?... – kérdeztem én.

– Az emberek mindig úgy nézik a hóförgeteget, mint a végítéletet – mondta Fred T. Barry. – Akárcsak a madarak a naplementét. A madarak azt hiszik, ha egyszer lement a nap, sose kél fel többé. Figyelje csak meg egyszer a madarakat, mikor a nap lemegy.

– Tessék?... – kérdeztem én.

– Néhány nap vagy néhány hét múlva ez itt mind elolvad – mondta Fred T. Barry –, és kiderül, hogy mindenki jól van, és nemigen történt nagyobb baj. A hírekben bemondják majd, hogy ennyi meg ennyi ember pusztult el a hóförgetegben, de hát amúgy is meghaltak volna. Valaki tizenegy esztendeje rákos, meghal, és a rádió közli, hogy ő is a hóförgeteg áldozata.

Hát megnyugodtam egy kicsit. Kihúztam magam ültömben.

– A hóförgeteg nem más, mint egy nagy párnaharc – mondta Fred T. Barry.

Az édesanyja nevetett. Anyában és fiában nem volt semmi hiúság, nem volt semmi félelem. Olyan sok szépet éltek meg ők ketten.

Fred T. Barry átmenetileg alighanem megbánta ezt a kijelentését – amikor a levegőből alaposan szemügyre vettük a kocsiszínt. Kört írtunk le a város fölött, úgyhogy északról közelítettük meg a kúp alakú tetőt. A szél félig behordta hóval a nagy északi ablakot. A hófúvás eltemette a hátsó ajtót, a konyhaajtót. Távolról nézve úgy képzeltem, a hófúvástól valahogy barátságosabb lesz a hely, megóvja a széltől.

Hanem amikor megpillantottuk a déli oldalt, elszörnyedtünk. A nagykapu, amelyet utoljára Celia Hildreth tiszteletére tártak ki 1943-ban, most megint tátongott. A hátsó ajtót, mint később megtudtuk, benyomta a vihar, a nagykaput pedig belülről tárta ki. Mintha az irdatlan nyitott kapu ki akarná okádni a bent felhalmozódott havat. Hogy milyen magas volt odabent a hó? Két méter vagy még annál is több.

*

Fred T. Barryt és az édesanyját a Barrytron egyik épületének tetején tette le a helikopter. Mr. Barry kitartott a koholmány mellett, hogy Felix meg én az alkalmazottai vagyunk, és szigorúan utasította a pilótát: vigyen el minket ahová csak akarjuk, és álljon rendelkezésünkre, ameddig csak kívánjuk. Olyan nagyon összebarátkoztunk, annyi mindent vészeltünk át együtt, annyira hittük, hogy ezentúl *igazán* gyakran találkozunk, s hogy

Midland Cityben kevés az olyan szórakoztató és nagyvilági ember, mint mi, és így tovább.

De tíz év is beletelt, mire megint láttám-hallottam Mr. Barry színét-hírét, az édesanyját pedig soha többé nem láttam viszont. Akit nem látok, az nincs is. Így volt ez bizony Barryékkel. így aztán Felix meg én úgy utaztunk a Légierő helikopterén, mintha csak taxi volna. Visszafurikáztunk a kocsiszínhez. Lábnyom nem volt egy szál se. Volt kabátunk, kalapunk, kesztyűnk, hanem csizmánk az nem volt. Közönséges utcai cipőt viseltünk, ami nyomban tele lett hóval, amikor befele tapicskáltunk, botladoztunk, tekeregtünk. Lehet, hogy anya és apa ott van a hó alatt. Ha igen, akkor halottak.

Elértünk a lépcsőházig, amelynek az alsó felét betemette a hó. Ismerve szüleinket, úgy véltük, alkalmasint lefeküdtek már, mire a hóvihar kitört. Nyilván akkor sem keltek fel, amikor odalent elszabadult a pokol. Úgyhogy Felix meg én bementünk a hálószobájukba. Az ágy üres volt. Sőt: még a takarókat, lepedőket is leszedték. Talán anya és apa mégiscsak lement, ágyneműbe burkolózva.

Felmentem még egy emeletet, a haj dani fegyverterembe, Felix pedig a galérián nyitogatott be a szobákba.

Arra számítottunk, hogy piszkavaskeményre fagyott holttestekre lelünk. Olyan hideg volt odabent. – Hidegre téve – jutott eszembe.

Hallottam, amint Felix elkiáltja magát a galérián: – Van itthon valaki? – Amikor pedig lefele tartottam a fegyverteremből, felnézett rám, és sivár hangon megszólalt: – Mindenhol jó, de legjobb otthon.

*

Anyát és apát a megyei kórházban leltük meg. Apa veseelégtelenséggel párosult kétoldali tüdőgyulladásban haldoklott. Anyának elfagyott a keze-lába. Apám már a hóförgeteg beköszönte előtt nagyon beteg volt, és amúgy is kórházba készült.

Mielőtt még az utca tökéletesen járhatatlanná vált volna, anyám fürdőköpenyben, papucsban, hálóingben kiment a viharba. Vállára vetette a magyar királyi testőrség zubbonyát, fejére húzta a cobolyprém kucsmát. Oly sokáig volt kint, hogy akkor szerezte a fagyásokat, de sikerült lestoppolnia egy hóekét. És a hóeke bevitte anyát és apát, ágyneműbe bugyolálva, a kórházba, amelynek Diesel-motorral működő áramfejlesztője volt.

Amikor Felix meg én megérkeztünk a kórház előcsarnokába, még nem tudtuk, ott találjuk-e a szüleinket, de elképesztett a szörnyű zűrzavar. Százával kerestek menedéket egészséges emberek, habár hivatalosan csak súlyos betegeket fogadhattak be. Az egészségügyi berendezések kiöntötték, és menekültek lepték el az egész kórházat, élelmet és vizet és fekvőhelyet kerestek.

Ez az én népem. Pionírok lettek megint. Új gyarmatot alapítanak.

Tízes sorokban vették körül az információs pultot, amelyet Felix meg én is igyekeztünk megközelíteni. Az ember azt gondolta volna, egy klondike-i söntésbe tévedt. Én majd igyekszem közelebb kerülni a pulthoz, mondtam Felixnek, ő pedig elment ismerősöket keresni, akik tudnak talán valamit a szüleinkről.

Amíg araszoltam előre a tömegben, úgy éreztem, láthatatlan rovarok döngenek a fejem körül. Épp elég meleg és párás volt a kórház előcsarnoka, hogy valódi rovarok dongj ének benne, de a körülöttem nyűglődő-nyuvasztó rajok a lelkemből támadtak. New Yorkban nem tapasztaltam efféle rajzást, de a szülővárosomban megint előbújtak. Megannyi információfoszlány erről vagy amarról a személyről, vagy ennek-amannak a személynek rólam való információi.

No persze, Midland Cityben hírességnek számítottam, úgyhogy minduntalan ezt a szót hallottam, vagy véltem hallani: A Mesterlövész!

Nem adtam jelét, hogy meghallottam. Mi értelme lett volna, ha farkasszemet nézek bárkivel is, és azzal vádolom – ha férfi, ha nő –, hogy „Mesterlövészének titulált? Rászolgáltam a névre.

Amikor már csak egy sor választott el az információs pulttól, megtudtam, a többiek javarészt azért vannak itt, hogy holmi elismerésfélében részesüljenek. Nem igazán sürgős kérdéseket intéztek a pult mögött ülő három agyonnyűtt nőhöz. Néhány jellegzetes kérdés:

– Mik a legújabb hírek, kisasszony?

– Hol kaphatunk takarót?

– Tudják, hogy a női mosdóban elfogyott a toalettpapír?

– Mennyire súlyos beteg kaphat szobát?

– Kaphatnék egypár tízcentest, mire majd megint működik a telefon? T

– Pontos az az óra?

– Használhatnánk egy főzőlapot a konyhában úgy tizenöt percig?

– Az orvosom dr. Mitchell. Nem vagyok beteg, de azért lenne olyan szíves megmondani neki, hogy itt vagyok?

– Van jegyzékük róla, hogy kik vannak itt? Bemondjam a nevemet?

– Van itt olyan iroda, ahol beválthatnék egy névre szóló csekket?

– Tudnék valamiben segíteni?

– Anyámnak fáj a bal lába, és semmi sem használ rá. Mit csináljak?

– Mégis mire vár az Energia- és Áramszolgáltató Társaság?

– Közöljem valakivel, hogy a lábam tele van aknaszilánkkal az első világháborúból?

Egyre jobban csodáltam a pult mögött ülő három nőt. Türelmesek voltak és udvariasak, többnyire. Egyikük épp csak hogy egy percre gurult dühbe az aknaszilánkos láb hallatán. A kérdésre adott válaszát ugyanis az illető úr nem találta kielégítőnek, és közölte a nővel: semmi keresnivalója az egészségügyi pályán, ha nem hallgatja meg, amit az emberek szeretnének magukról közölni. Volt valami halvány fogalmam, ki ez az úr, és erősen kételkedtem, hogy bármiféle háborúban megfordult volna.

Majdnem biztos voltam benne, hogy a Gatch testvérek egyike, akik valamikor a Maritimo Fivérek Építkezési Vállalatánál dolgoztak, míg rajta nem kapták őket, hogy dézsmálják a szerszámokat meg az építőanyagot.

Ha az volt, márpedig majdnem bizonyos vagyok benne, akkor volt egy lánya, Mary vagy Martba vagy talán Marié, az iskolában kettővel járt fölöttem, és rendszeresen

lopott az áruházakban. Úgy igyekezett barátokra szert tenni, hogy elajándékozgatta a lopott holmit.

És a pult mögött ülő nő keserűen közölte a férfival, hogy ő egyszerű háziasszony, önkéntesen segít a kórházban, és huszonnégy órája nem hunyta le a szemét. Késő délutánra járt.

Én pedig rájöttem, hogy őt is ismerem – nemcsak valószínűleg, hanem biztosan. A huszonnégy órai álmatlanság – legalábbis az én szememben – minden korok valamennyi érző szívű, hosszútűrő asszonyának jelképévé magasztosította. Tagadta, hogy ápolónővér volna, de az volt mégis, szerényen és őszintén.

Egyébként is megvan bennem a hajlandóság, hogy titkon ájuldozzak jótét asszonyok jelenlétében, hiszen a tulajdon anyám annyira rideg és agresszíven tehetetlen vén boszorka volt.

És ki ez a mélységesen szépséges és önzetlen asszony a pult mögött? Micsoda meglepetés! Maga Celia Hoover, született Hildreth, a Pontiac-bizományos felesége – valamikor a középiskola legbutábbnak tartott leánynövendéke. Szerettem volna, ha Felix vet rá egy pillantást, de nem láttam sehol. Felix akkor látta utoljára Celiát, amikor éjnek éjszakáján átvágott egy üres telken, valamikor 1943-ban.

*

Valóságos robot ült a pult mögött. Emlékezetét felperzselte a kimerültség. Megkérdeztem, Mr. és Mrs. Otto Waltz a kórházban van-e, és ő megnézte a nyilvántartásban. Otto Waltz az intenzív osztályon van, közölte gépiesen, az állapota válságos, ezért nem látogatható, Emma

Wetzel Waltz állapota nem súlyos, és az alagsorban berendezett ideiglenes kórteremben kapott ágyat.

Ismét az alagsorba került tehát jeles családunk egy tagja.

Sosem jártam még a kórház alagsorában. De ennyit tudtam már kisgyerek koromban is: ott van a városi hullaház.

Ez volt Eloise Metzger első állomása, miután golyót röpítettem az agyába.

Az előcsarnok sarkában találtam rá Felixre: csak állt, és a tömeget bámulta. Meg sem próbálta megkeresni anyát és apát. Semmi hasznát sem lehetett venni. – Segíts, Rudy – mondta Felix. – . .. Megint tizenhét éves vagyok. – Így is volt.

– Valaki az előbb Bársonyfelhőnek szólított – álmélkodott Felix. Ez volt a beceneve Mel Tormé híres popénekesnek. Felixet is így becézték a középiskolában.

– Akárki szólított így – mondta –, gúnyosan mondta, mintha szégyellhetnem magamat. Jó kövér pasas volt, hideg kék szemű. Felnőtt férfi, utcai ruhában. Így nem beszélt velem senki, mióta annak idején elmentem katonának.

Nem volt nehéz kitalálnom, kiről beszél. Csak Jerry Mitchell lehetett, Felix esküdt ellensége a középiskolában. – Jerry Mitchell – mondtam.

– Jerry volt? – kérdezte Felix. – Annyira kövér.

Annyira kopasz!

– Azonkívül – mondtam – manapság orvos.

– Sajnálom a betegeit – mondta Felix. – Kínozta a kutyákat-macskákat, és azt mondta, tudományos kísérleteket végez.

A próféta szólt belőle. Dr. Mitchell hatalmas pacientúrát szerzett azon elv alapján, hogy modern Korunkban senki se érezze magát egy szikrát se kellemetlenül vagy elégedetlenül, hiszen ma már mindenre van orvosság. Jó nagy házat vett kint a Fairchild-dombon, épp Dwayne és Celia Hoover szomszédságában, és rábeszélte Celiát meg a tulajdon feleségét és az Isten tudja, még ki mindenkit, hogy mérgezzék meg agyukat-lelküket amphetaminnal. Ami a fejem körül döngő bogárrajt, az erről-amarról hallott információfoszlányokat illeti: dr. Jerome

Mitchell felesége lánynéven Barbara Squires volt, Anthony Squires húga. Anthony Squires volt az a rendőr, aki engem Mesterlövésznek keresztelt.

*

Apám haldoklás! jelenete pedig következőképpen zajlott: anyám és Felix meg én ott voltunk az ágya mellett. Gino és Marco Maritimo, mindhalálig hűségesen, a tulajdon bulldózerük nyergében hajtottak át a kórházba. Csak később derült ki, hogy ez a két drága vén bumburnyák száz- meg százezer dollárnyi kárt okozott út közben, a hó alatt lapuló autókat, kerítéseket és tűzcsapokat és levélszekrényeket szaggattak fel és így tovább. Kint kellett maradniuk a folyosón, nem lévén vérrokonok.

Apám oxigénsátorban feküdt. Telefecskendezték antibiotikumokkal, de teste már nem tudta legyűrni a tüdőgyulladást. Sok minden egyéb is meghibásodott. A kórházban leborotválták sűrű, fiatalos haját és bajuszát, nehogy egy betévedő szikra lángra lobbantsa, akár a puskaport, abban a tömény oxigénben. Amikor Felix meg én beléptünk, úgy láttuk, alszik, és aknában, csukott szemmel, lidércekkel viaskodik.

Anyám már órák óta ott volt. Elfagyott kezét-lábát sárga kenőccsel töltött nylonzacskóba bugyolálták, úgyhogy nem tudott bennünket megérinteni. Mint kiderült, fagyás elleni kísérleti gyógymódot alkalmaztak nála, amit épp aznap reggel talált fel épp ott, Midland Cityben egy Miles Pendleton nevű orvos. Mi azt hittük, hogy akinek csak elfagyott keze-lába, azt mind kenőcsbe és nylonzacskóba bugyolálják. Holott valószínűleg anyám volt az egyetlen ember a történelem folyamán, akit így kezeltek.

Kísérleti nyúl volt, és mi még csak nem is sejtettük.

A kísérlet szerencsére nem tett benne kárt.

Apám kukucskálónyílása a darabom első és utolsó előadását követő napon zárult be, alkonyatkor. Hatvannyolc éves volt. Egyetlen szavát hallottuk, Felix meg én, a legutolsót, ami ez volt: – Mama. – Haldoklása folyamán tett előző kijelentéseiről anyánktól értesültünk: hogy a gyerekek nyelvén legalább értett, hogy mindig igyekezett úgy viselkedni, ahogyan a becsület megkívánja, s hogy reméli, ha ő maga nem volt is művész, legalább némiképp sikerült ránevelnie Midland Cityt a szépség méltánylására.

*

Anyám szerint puskákat emlegetett, de nem tartott róluk előadást. Ennyit mondott csak: – Puskák.

A nyomorult puskákat – köztük a fatális Springfieldet – egy fémgyűjtő kampánynak adományozták a háború alatt, a szélkakassal egyetemben. Beolvasztva, aknává, bombává, kézigránáttá alakítva alkalmasint sokkal több embert öltek meg.

A takarékosság nemzetvédelem, a pazarlás hazaárulás.

*

Tudomásom szerint apámnak mindössze egy nagy titka volt, amit meggyónhatott volna a halálos ágyán: hogy ki ölte meg August Günthert, és hova lett Günther feje. De nem gyónta meg. Kit is érdekelt volna? Mi haszna származhatott volna a társadalomnak abból, ha bűnvádi eljárást indít a vén Francis X. Morissey ellen – akiből rég rendőrfőnök lett, és épp nyugdíjba készült –, mert negyvennégy esztendeje egy tízes sörétes puskával véletlenül szétlőtte Günther fejét? Ne ingereljük az alvó oroszlánt.

*

Mire Felix meg én apához érkeztünk, gyermek volt megint. Azt hitte, az anyja ott van valahol a közelben. Abban a hitben halt meg, hogy valamikor az ő birtokában volt a világ tíz legnagyobb festményének egyike. Nem Adolf Hitler műve, „A bécsi minorita templom”. Apámnak a halálos ágyán egy szava sem volt Hitlerről. Hitlerből már levonta a tanulságot. A világ tíz legnagyobb festményének egyike szerinte John Rettig képe volt, a „Keresztrefeszítés Rómában”, amit apám bagóért vett Hollandiában, diákéveiben. Ma a Cincinnati Szépművészeti Múzeumban látható.

A „Keresztrefeszítés Rómában” egyébként apám hatvannyolc esztendeje kevés sikerének egyike a művészeti piacon, illetve egyáltalán bármiféle piacon. Amikor apám és anyám áruba bocsátották minden kincsüket, hogy Metzgeréket kifizethessék, azt hitték, hogy csak a festményeik több százezer dollárt érnek. Emlékszem, hirdetést adtak fel egy művészeti folyóiratban, hogy egy jelentős műgyűjteményt felszámolnak, és hogy komoly gyűjtők és múzeumigazgatók előzetes bejelentés alapján megtekinthetik a házunkban.

Emlékszem, úgy öt ember zarándokolt el Midland Citybe, hogy megtekintse a gyűjteményt, és mind az öt röhejesnek találta. Az egyik, emlékszem, száz képet akart vásárolni, mert motelt rendezett be a Mississippi állambeli Biloxiban. A többi láthatólag igazi műértő és műpár-toló volt.

De csak egyetlen festmény akadt, amelyik bárkinek is kellett: a „Keresztrefeszítés Rómában”. A Cincinnati Szépművészeti Múzeum vásárolta meg, nem drágán, és minden valószínűség szerint a múzeumnak sem a nyilvánvaló nagyszerűsége miatt kellett, hanem mert Cincinnati szülötte festette. Aprócska kép volt, akkora körülbelül,

mint egy új ing kartonja – akkora körülbelül, mint apám félkész műve, a bécsi akttanulmány.

John Rettig egyébként születésem évében halt meg, i932-ben. Velem ellentétben otthagyta szülővárosát, és vissza se tért. Elindult a Közel-Keletre, onnan Európába, s végül a hollandiai Volendamban telepedett le. Az lett az otthona, s ott fedezte fel apám az első világháború előtt.

Volendam volt John Rettig Katmanduja. Amikor apám megismerkedett vele, Cincinnati szülötte fapapucsot viselt.

A „Keresztrefeszítés Rómában" a „John Rettig" aláírást viseli, keltezése 1888. Ezek szerint négy évvel apám születése előtt készült. Apám úgy 1913-ban vásárolhatta meg. Felix lehetségesnek véli, hogy Hitler is apámmal tartott hollandiai kéj utazásán. Meglehet.

A „Keresztrefeszítés Rómában" színhelye valóban Róma, amit sohasem láttam. Annyit azért tudok, hogy a kép dugig van építészeti anakronizmusokkal. A Colosseum például tökéletesen ép, de látszik egy keresztény templom tornya is, valamint számos építészeti részlet és műemlék, amely még a reneszánsznál is újabb keletűnek tűnik, talán egyenesen a tizenkilencedik századból való. A töméntelen épület és szobor közepette hatvannyolc pirinyó, de felismerhető emberi alak vesz részt valami ünnepségfélén. Felix meg én egyszer megszámoltuk őket gyerekkorunkban. További százakat érzékeltetnek impresszionista pöttyök és pacnik. Zászlók lobognak. A falakat levélfüzérek ékesítik. De remek mulatság.

Csak ha az ember alaposabban szemügyre veszi a festményt, akkor jön rá, hogy a hatvannyolc alak közül kettő nem is élvezi annyira a mulatságot. A kép bal alsó sarkában láthatók, összhangban az egész kompozícióval, de történetesen épp az imént feszítették keresztre őket.

A kép alighanem kommentár, de minden bizonnyal szenvtelen kommentár embernek ember iránti ünnepélyes embertelenségéről – még a John Rettig által modernnek tartott időkben is.

Alighanem ugyanez az általános mondanivalója Picasso „Guernicá"-jának, amit viszont már láttam.

A *Katmandu* próbáinak egyik szünetében elmentem a New York-i Modern Művészet Múzeumába, és megnéztem a „Guernicá"-t.

Az ám a kép!

*

Amikor apám meghalt, magányos útra indultam a kórház folyosóján. Egy-két ember elsuttoghatta a hátam mögött, hogy „Mesterlövész". Sokan voltak ott.

Egy negyedik emeleti zsákutcában, egy vakítóan napos társalgóban különös szépségre bukkantam. A váratlan szépség ismét Celia Hoover, született Hildreth alakjában testesült meg. Elaludt egy heverőn, és tizenegy esztendős fia őrizte az álmát. Celia nyilván magával hozta a kórházba, mert nem akarta egyedül otthon hagyni a hóförgetegben.

A gyerek mozdulatlanul ült a heverő szélén. Anyja még álmában is fogva tartotta. A kezét fogta. Úgy éreztem, ha a gyerek megpróbál felállni, Celia felébredt volna, ha csak annyira is, hogy megint leültesse.

A gyerek láthatólag nem bánta.

*

Úgy bizony – aztán tíz év múlva, 1970-ben, ugyanez a fiú hírhedett homoszexuális lesz, és távol él családjától, a régi Fairchild szállóban. Apja, Dwayne Hoover kitagadta. Anyja remete lett. A fiú mint éjszakai zongorista keresi nyomorúságos kenyerét az új Holiday Inn dühöngőjé-ben.

Én pedig az voltam újra, ami darabom New York-i bukása előtt: éjszakai eladó a Schramm-féle drogériában. Apámat a Kálvária temetőben helyeztük nyugalomra, nem is olyan messze Eloise Metzgertől. Festőköpenyben temettük el, bal hüvelykujját palettába akasztottuk. Miért is ne?

A város tizenöt évi adóhátralék fejében lefoglalta a hajdani kocsiszínt. A földszint most az alkatrészeik végett kibelezett teherautóknak és buszoknak szolgál menhelyül. Az emeleteken helyezték örök nyugalomra az első világháború előtt folytatott városi ügyletek iratanyagát.

Anyám meg én egy két hálószobás kis bodegában laktunk kint, a Maritimo fivérek Avondale néven ismert lakótelepén. Anyám meg én úgy három hónappal apám halála után költöztünk oda. Jószerint ajándékba kaptuk

Gino és Marco Márkimétól. Még csak lelépést sem kellett fizetnünk. Anyám is, én is ott álltunk egy huncut vas nélkül, Felix pedig akkoriban még nem keresett nagy pénzeket, és hamarosan már két volt feleségének kellett tartásdíjat fizetnie, nemcsak egynek. Az öreg Gino és Marco azt mondták, költözködjünk csak be, ne törjük a fejünket. Mint kiderült, a vételár, amit kértek, annyira alatta maradt a ház tényleges értékének, hogy könnyűszerrel kaphattunk jelzálogkölcsönt. Egyébként mintaház volt, ami annyit jelent, hogy a környezetét már kialakították, és valamennyi ablakon redőny volt, és a bejárathoz macskaköves ösvény vezetett, és az utcán lámpaoszlop állt, és mindenféle egyéb költséges ráadás is volt, amit legtöbb avondale-i házvásárló nem vett igénybe, úgymint alagsor, és a fürdőszobában csempe, és anya hálószobájában cédrusfa ruhásszekrény, és mosogatógép, és szemétledobó akna, és fali sütő, és a konyhában beépített reggelizősarok, és a nappali szobában kandalló, díszes párkánnyal, és kerti tűzhely nyárson sütéshez, az udvar körül két és fél méteres cédrusfa kerítés és így tovább, tovább.

*

1970-ben tehát, harmincnyolc esztendősen, még mindig főztem anyámra, és mindennap megvetettem az ágyát, és mostam a szennyesét és így tovább. Bátyám, akkor negyvennégy évesen, az NBC, az Országos Rádió- és Televíziótársaság elnöke volt, és tetőteraszos műteremlakásban lakott, ahonnan beláthatta a Central Parkot, és

állítólag ő volt az ország tíz legjobban öltözött emberének egyike, és épp válófélben volt a negyedik feleségétől. Anyám meg én azt olvastuk egy pletykarovatban, hogy Felix meg a negyedik felesége egy sor székkel osztotta ketté a tetőteraszos műteremlakást. Egyiküknek sem volt szabad a határt megsértenie.

Ugyanazon pletykarovat szerint Felix bármelyik nap várhatja elbocsátását, mert az NBC Televízió nézettségi indexe messze elmarad a többi televíziós társaságétól.

Felix ezt tagadta.

Igen – és Fred T. Barry elvesztette az édesanyját, és a Maritimo Fivérek Építkezési Vállalata építeni kezdte a Mildred Barry emlékének szentelt Művészeti Központot a Sugár Creek közepén álló gólyalábakra. Tíz éve nem láttam akkor már Mr. Barryt.

Tiger Adams azonban, a pilótája, egy hajnalban úgy két óra felé bejött a Schramm-féle drogériába. Megkérdeztem, hogy van Mr. Barry, és Tiger Adams azt mondta, manapság jóformán már semmi sem érdekli, legfeljebb a művészeti központ.

– Meg akarja ajándékozni Délnyugat-Ohiót egy Tadzs Mahallal – mesélte. – Torkig van a magánnyal, persze. Ha a művészeti központ nem lenne, talán már meg is ölte volna magát.

Másnap délután kikerestem a belvárosi közkönyvtárban a Tadzs Mahalt. A könyvtárt akkoriban már le akarták bontani, annyit romlott az a környék. Tisztességes ember telente nem is igen tette be a lábát, annyi csavargó melegedett odabent.

Hallottam persze már azelőtt is a Tadzs Mahalról. Ki nem hallott róla? Még a darabomban is szerepelt. Az öreg John Fortune halála előtt még meglátta a Tadzs Mahalt. Ez volt az utolsó hely, ahonnan képes levelezőlapot küldött. De azt nem tudtam, hogy voltaképpen mikor és hogyan építették.

Kiderült, hogy 1643-ban készült el, háromszázegy esztendővel azelőtt, hogy lelőttem Eloise Metzgert. Húszezer munkásnak huszonkét esztendejébe telt, mire felépült.

Olyasminek volt az emlékműve, ami Fred T. Barrynek sose volt, és ami nekem sem volt sosem – egy feleségnek. Ardzsimand Banu bégumnak hívták. Gyermekágyban halt meg. Dzsahan sah mongol császár volt a férje, aki elrendelte, hogy mindenáron építsék fel a Tadzs Mahalt.

Tiger Adams még valakiről mesélt, akit jó ideje nem láttam. Elmondta, hogy két nappal azelőtt egy éjszaka épp leszállni készült a Will Fairchild emlékére épült repülőtéren, de az utolsó pillanatban kénytelen volt megint felemelni a gépét, mert valaki volt a leszállópályán.

Akárki volt is, összeroskadt a leszállópálya kellős közepén, aztán szépen ott maradt. A repülőtéren mindössze két ember tartózkodott – az egyik az irányítótoronyban ült, a másik lent vikszelte a padlót. A padlóvikszelő tehát, az egyik Gatch fivér, kénytelen volt a saját kocsiján kihajtani a leszállópályára.

Jóformán be kellett vonszolnia kocsijába a titokzatos személyt. Aki Celia Hoovernek bizonyult. Mezítláb volt, hálóinge fölött férje viharkabátját viselte, s vagy öt mérföldnyire volt az otthonától. Láthatólag hosszú vándorútra indult, ha mezítláb is – és a sötétben a leszállópályára tévedt, mert országúinak vélte. És akkor hirtelen

kigyulladtak a pálya jelzőfényei, és a Barrytron-féle lökhajtásos gép választékot húzott Celia Hoover hajába.

Senki sem értesítette a rendőrséget, se mást. Gatch egyszerűen hazavitte.

Gatch később elmondta Tigernek, hogy senki sem volt otthon, aki törhette volna a fejét, hova lett Celia Hoover, vagy aki megkönnyebbülten észlelte volna, hogy nem történt baja és így tovább. Egyszerűen csak bement a házba egymaga, és minden bizonnyal lefeküdt maga. Miután bement, vagy három percre fény gyulladt odafent, azután kihunyt megint. Olyan volt, mintha fürdőszobaablakban gyúlt volna.

Tiger szerint Gatch így köszönt a koromsötét háznak:

– Szép álmokat, rózsaszál.

*

Ez azért nem egészen igaz. Egy kutya volt ott, hogy fogadja Celia Hoovert, csak épp ő nem törődött vele. Amennyire Gatch láthatta, Celia Hoover fütyült rá, örül-e a kutya. Nem veregette meg, nem köszönte meg a fogadtatást – semmi, sőt, még csak be sem hívta a házba.

A kutya Dwayne Hoover labradori vizslája volt,

Sparky, de Dwayne már jóformán sosem tartózkodott otthon. Sparky megörült volna akárkinek. Sparky Gatchnek is megörült.

*

Amíg tehát azon igyekszem, hogy ne vegyem a szívemre senki sorsát – hiszen amióta csak lelőttem Eloise

Metzgert, úgy érzem, nem is tartozom erre a planétára –, Celiát legalább egy icipicit szerettem. Végtére is játszott a darabomban, és komolyan vette a darabot – miáltal jóformán a gyerekem lett vagy a testvérem.

Ha tökéletesen érzéketlen vagyok, tökéletesen semlegesnemű, sosem lett volna szabad színdarabot írnom.

Ha tökéletesen semlegesnemű vagyok, nem kellett volna egy új Mercedest se vennem. Bizony így van: tíz évvel apám halála után annyi megtakarított pénzem volt – hisz dolgoztam minden áldott éjjel, s oly szerényen éltem kint Avondale-ben –, hogy vettem egy négyajtós, fehér Mercedes 280-ast, és még maradt is pénzem egy rakás.

Olyan érzés volt, mint valami fura baleset. Egyszer csak ott a Mesterlövész, vezeti városszerte ezt a böhöm nagy fehér meseautót, és szemmel láthatólag magában beszél, be nem áll a szája. Valójában persze a kísérteteket hessegettem a halandzsaénekléssel. „Fídli vatta buú-buú”, énekeltem a Mercedesemben, meg „Tralla-tralla ví” és így tovább. „Tramtata, pampapa, pánim!”

A legelkeserítőbb, amit Tiger Adams Celiáról mesélt, ez volt: a hét esztendő alatt, amióta a darabomban játszott, olyan rút lett, mint az *Óz a csodák csodájá-baa* a Nyugati Boszorkány.

Tiger szóról szóra így mesélte nekem:

– Uramisten, Rudy, el sehinnéd- az a szegény asszony olyan rút lett, mint az *Óz a csodák csodájá*-ban *a* Nyugati Boszorkány.

Egy hét múltán Celia Hoover felkeresett a drogériában – úgy éjféltájt, a boszorkányok óráján.

*

Épp akkor érkeztem meg a munkahelyemre. A hátsó ajtóban álltam, kinéztem az új Mercedesemre, és hallani véltem a nem is olyan távoli tengerparton megtörő hullámok tompított robaját. A vélt hullámtörés valójában az autópályán robogó tizennyolc kerekű óriás kamionok zaja volt. Balzsamos volt az éjszaka. Nem is hiányzott nekem más, csak egy hawaii gitár. Annyira elégedett voltam.

Háttal álltam a raktárnak, ahol minden ember minden bajára akadt gyógyír. A raktárban kis csengő bongott, tudtomra adva, hogy az üzletbe belépett valaki. Persze lehetséges, hogy egy gyilkos. Mindig megvolt a lehetősége, hogy gyilkos jön, vagy legalábbis rabló. Az apám halála óta eltelt tíz esztendő során hatszor raboltak ki a boltban.

Micsoda egy hős voltam én.

Bementem hát, hogy kiszolgáljam a vevőt, vagy már aki volt. Hátul nem zártam be az ajtót. Ha rabló, megpróbálok kijutni a hátsó ajtón, és elbújok a gaz meg a szemetesvödrök között. A rabló úr vagy rabló úrhölgy majd kiszolgálja magát. Én ugyan nem leszek ott, hogy teljesítsem a parancsait avagy a kívánságait.

A vevő, vagy már aki volt, a napszemüvegeket szemlélte forgó állványukon. Kinek kell éjnek éjszakáján napszemüveg?

Emberi lényhez képest kicsi volt. De ahhoz mindenesetre elég nagy, hogy bő viharkabátja alatt, amelynek a szegélye majd hogy a földet nem súrolta, lefűrészelt csövű vadászpuskát hordozhasson.

– Mit parancsol? – kérdeztem derűsen. Az sem lehetetlen, hogy fejfájás kínozza vagy aranyér.

Rám nézett, és szembesítette velem annak a Celia Hoovernek viharvert, foghíjas, romos arcát, aki valamikor a város legszebb leánya volt.

És emlékezetem megint csak dramolettet ír.

Amikor a függöny felmegy, egy elhanyagolt drogéria belsejét látjuk, egy közép-nyugati kisváros legszegényebb negyedében, valamivel éjfél után. RUDY WALTZ, *kövér, semlegesneműgyógyszerész, döbbenten ismeri f el egy eszement torzszülöttben, egy szipirtyóban* CELIA HOOVER-t, *valamikor a város legszebb leányát*

RUDY Mrs. Hoover!

CELIA Én hősöm!

RUDY Én ugyan nem.

CELIA De igen! Igen! Te vagy az én hősöm! Az én drámaíró hősöm!

RUDY *(feszengve)* De kérem...

CELIA A színdarabod – megváltoztatta az életemet.

RUDY Annyi biztos, hogy maga nagyon jó volt benne.

CELIA A belőlem ömlő csodálatos szavak – a te szavaid voltak! Ha millió évig élek, akkor se tudtam volna magamtól olyan gyönyörű szavakat kitalálni. Leélhettem volna az egész életemet úgy, hogy egyetlen szót ki nem mondok, amire érdemes odafigyelni.

RUDY A maga szájából sokkal jobban hangzott a szövegem, mint amilyen igazából volt.

CELIA Ott álltam a színpadon, és előttem az a rengeteg ember, aki csak leste tátott szájjal, hogyan ömlenek abból a buta Celia Hooverből azok a csudálatos szavak. Egyszerűen nem hittek a fülüknek.

RUDY Hát igen, varázslatos szakasza volt az én életemnek is.

CELIA *(utánozza a közönséget):* „Szerző! Szerző!”

RUDY Bizony, nekünk tapsolt a város, amikor felment a vasfüggöny. És most mivel szolgálhatok?

CELIA Egy új színdarabbal.

RUDY Én megírtam első és utolsó darabomat, Celia.

CELIA Tévedés! Azért jöttem, hogy megihlesselek – az új arcommal. Nézd az új arcomat! írd meg a szavakat, amelyek méltók ehhez az archoz. Írj darabot egy bolond vénasszonyról!

RUDY *(kinéz az utcára)* Hol áll a kocsija?

CELIA Mindig ilyen arcot akartam. Bárcsak születhettem volna ilyen arccal. Mennyi bajtól megmenekültem volna! Mindenki csak legyintett volna: – Ugyan, hagyd békén azt a bolond vénasszonyt.

RUDY Otthon van a férje?

CELIA Te vagy a férjem. Azért jöttem, hogy megmondjam neked.

RUDY Celia – maga beteg. Ki az orvosa?

CELIA Te vagy az orvosom. Te vagy az egyetlen ember a városban, aki miatt valaha is örültem, hogy élek – a te varázslatos szavaid meggyógyítottak! Adj nekem megint szavakat.

RUDY Elveszítette a cipőjét.

CELIA Eldobtam a cipőmet! A te tiszteletedre! Valamennyi cipőmet elhajítottam. Ott van mind a szemetesvödörben.

RUDY Hogy került ide?

CELIA Gyalog – és haza is gyalog megyek.

RUDY Tele van a környék üvegcseréppel.

CELIA Teérted parázson is járnék. Szeretlek. Szükségem van rád.

RUDY *fontolóra veszi ezt a nyilatkozatot, cinikus következtetésre jut, ami bosszantja*

RUDY *(élettelen hangon):* Tabletták.

CELIA Micsoda pár lehetnénk – a bolond vénasszony meg a Mesterlövész!

RUDY Maga tablettákat akar tőlem – recept nélkül.

CELIA Szeretlek.

RUDY Bizony. Csakhogy az ember éjfélkor nem szerelemből sétál mezítláb üvegcserepeken-hanem tablettákért. Mi volna az, Celia – amphetamin?

CELIA Ami azt illeti...

RUDY Ami azt illeti...?

CELIA *(mintha tökéletesen mindennapi rendelés volna, amit magától értetődően teljesítenek)* Pennwalt-féle biphetamintkérek.

RUDY Fekete gyöngyöt.

CELIA Sose hallottam, hogy így hívják.

RUDY De hiszen tudja, milyen fekete és hogy csillog.

CELIA Hallotta, minek neveztem.

RUDY Itt nem kapható.

CELIA *(méltatlankodva)* Évek óta szedem orvosi rendeletre!

RUDY Azt elhiszem! De itt még sosem járt – se recepttel, sem anélkül.

CELIA Azért jöttem ide, hogy megkérjelek. Írj még egy színdarabot.

RUDY Azért jött ide, mert mindenhonnan kidobták. Én pedig akkor se adnék magának a méregből, ha maga a mindenható Úristen írta volna a receptet. Most pedig azt fogja közölni velem, hogy mégsem szeret.

CELIA Nem hittem volna, hogy ennyire aljas vagy.

RUDY És vajon ki az, aki mindeddig olyan kedves volt magához? Fogadni mernék, dr. Mitchell – kéz a kézben a Fairchild-dombi patikával. Későn rémültek halálra attól, hogy mit műveltek magával.

CELIA Miért félsz úgy a szerelemtől?

A gyógyszerpult mögött megszólal a telefon. RUDY *felveszi a kagylót*

RUDY Elnézést. *(A telefonba)* Schramm-drogéria. *(Kifejezéstelen arccal hallgat meg egy kurta kérdést) Azt* mondják. *(Leteszi a kagylót)* Valaki afelől érdeklődött, én vagyok-e a Mesterlövész. Nos hát, Mrs.

Hoover – az amphetamin tartós alkalmazásának hatásáról való ismereteim alapján feltételezem, hogy kegyed igen hamarosan agresszív lesz. Ezt szükség esetén elviselem, de szívesebben hazajuttatnám magát valahogyan.

CELIA Mindentudónak képzeled magad!

RUDY Elérhetném valahol a férjét? Otthon van?

CELIA Detroitban.

RUDY A fia csak néhány saroknyira lakik.

CELIA Látni sem bírom. Ő se engem.

RUDY Úgy látszik, az életből lessük el az eszementvénasszony-darabot. Felhívom Dr. Mitchellt.

CELIA Már nem az orvosom. Dwayne a múlt héten összeverte – mert olyan sokáig adta nekem a tablettákat.

RUDY Dwayne derék fiú.

CELIA Ugye? Aranyos. Amint hazaér Detroitból, bedug a diliházba.

RUDY Magának segítségre van szüksége. Jócskán.

CELIA Akkor ölelj meg! (RUDY *megdermed)* És még Pennwalt-félebiphetamin sincs. Semmi. *(Ünnepélyesen lesöpri a pultra kirakott kozmetikai készítményeket a padlóra)*

RUDY Kérem, ezt hagyja abba.

CELIA Ó, megfizetem én a kárt, minden kárt, amit csak kedvem van okozni. A pénz nem probléma. *(Kimarkol a viharkabát zsebéből egy csomó aranyérmét)* Látod?

RUDY Arany!

CELIA Bizony! Nem beszélek a levegőbe. A férjem érmegyűjtő, ha nem tudnád.

RUDY Ez itt pár ezer dollár!

CELIA A tiéd, mind a tiéd, cukorfalat, (RUDY *lába elé szórja az érméket)* Most pedig ölelj meg, vagy adj pár szem Pennwalt-féle biphetamint.

RUDY *a telefonhoz megy, tárcsáz*

RUDY *(magában dúdol, míg várja, hogy f elvegyék a telefont)* Szkídi-vá, szkídi-vú. *(És így tovább)*

CELIA Kit hívsz?

RUDY A rendőrséget.

CELIA Te ronda nagy hústorony! *(Leveri a napszemüvegekforgó állványát)* Hájas náci dög!

RUDY *(a telefonba)* Itt Rudy Waltz – a Schramm-drogériából. Ki beszél? Ó – Bob! Nem ismertem meg a hangodat. Egy kis segítségre volna szükségem.

CELIA Lesz neked szükséged jócskán segítségre! *(Nekilát, hogy szétromboljon mindent, ami a keze ügyébe esik)* Gyilkos! Mama kedvence!

RUDY *(a telefonba)* Nem bűnöző. Elmebeteg.

Függöny

Celiának sikerült elmenekülnie, mire a rendőrség megjelent. Amikor megérkeztek, láthatták, mekkora kárt okozott, de ő maga már mezítláb bolyongott megint az éjszakában. Ez a második mesém Celiáról, ami úgy végződik, hogy mezítláb menekül.

A történelem megismétli önmagát.

A rendőrség a keresésére indult – hogy megvédelmezzék. Még kirabolják vagy megerőszakolják. Kutyák támadhatnak rá. Elütheti egy autó.

Én meg ezenközben nekiláttam, hogy eltakarítsam

Celia után a romokat. Az üzlet nem volt az enyém; nem engedhettem meg magamnak, hogy megbocsássak és mindent feledjek. Celia férjének meg kell tudnia, mit művelt a felesége, aztán majd felkérik, szurkoljon le ezer dollárt, ha ugyan nem többet. Celia a legdrágább parfőmöket célozta meg. Celia megcélozta az órákat is, de azoknak nem esett bajuk. A Timex óra jószerint elpusztíthatatlan. Ki tudja, miért, minél olcsóbb egy óra, annál biztosabb, hogy örök életű lesz.

Munka közben nemcsak a kezem járt, hanem a lelkiismeretem is. Meg kellett volna ölelnem, vagy adnom neki amphetamint? Az volt a benyomásom, a vegyszerek tönkretették az agyát, s hogy ő már nem is Celia Hoover. Hanem egy szörnyeteg. Ha darabot írnék az új arcának, gondoltam, meg se tudná tanulni a szerepét. Másnak kellene a szerepét játszani – boszorkányparókával, foghíjasra maszkírozva.

Meg aztán miféle csodálatos szavakat adhatna egy író egy eszement vénasszony szájába? Eddig mindenesetre eljutottam a gondolatsorban: alaposan megrázhatná a közönséget, ha egy darabig elhitetné, hogy százesztendős, aztán megmondaná, hány éves valójában. Celia mindössze negyvennégy éves volt, amikor összetörte a drogériát.

Eljátszadoztam azzal a gondolattal is, hogy a színpad mélyéről megszólaltatom az Úr hangját. Akárki játssza az Úristent, olyan hangja kell legyen, amilyen a bátyámé.

A Celiát játszó színésznő megkérdezhetné, mi végből teremtette őt az Isten.

Amire a színpad mélyéről így döröghetne a hang: – Hogy sokasodjál. Engem voltaképpen semmi más nem érdekel. A többi mind léhaság.

*

Celia mindenesetre sokasodott, amit magamról nem állíthatok. Eszembe ötlött, hogy egy percre abbahagyom a romeltakarítást, és felhívom Celia fiát, Bunnyt. Valószínűleg a szobájában találom, a Fairchild szállóban, mert nemrég érhetett haza munkahelyéről, az új Holiday Innből.

Tökéletesen éber volt a hangja. Valakitől azt hallottam, hogy Bunny masszívan kokainista. Lehetséges, hogy ez csak afféle kósza hír.

Megmondtam, ki vagyok, közöltem, hogy az édesanyja épp az imént járt az üzletben, és hogy véleményem szerint támaszra szorul.

– Gondoltam, nem árt, ha tudja – mondtam.

A szemem sarkából láttam, hogy egy egér hallgat. Persze csak találgathatott, hiszen a beszélgetésből mindössze annyit hallott, amennyit én mondtam.

A vonal túlsó végén az a kitagadott homoszexuális fiatalember úgy nevetett, hogy majd megszakadt. Bunny nem tett semmiféle megjegyzést édesanyja megrokkant egészségi állapotára. Szörnyű volt hallani a nevetését. Hát utálta az anyját, annyi szent.

De aztán lecsillapodott valamelyest, és azt mondta, inkább azzal tölthetném az időmet, hogy a magam hozzátartozói miatt aggódom.

– Ezt hogy érti? – kérdeztem. Az egér pirinyó fülét finomhangolással beállította a hangomra, hogy egyetlen szótagot el ne mulasszon.

– A bátyját épp most röpítették az NBC-től – mondta. Üres szóbeszéd, mondtam én. Már nem, mondta ő. Épp most hallotta a rádióban. – Hivatalos – mondta. – Végül is rajtakapták.

– Hát ezt meg hogyan érti? – kérdeztem.

– Ő is csak amolyan Midland Citybeli szédelgő – mondta. – Itt mindenki szédelgő.

– Szépen beszél a szülővárosáról – mondtam én.

– Az apjuk is szédelgő volt. Nem tudott jó képeket festeni. Én is szédelgő vagyok. Nem is tudok zongorázni. Maga is szédelgő. Nem tud tisztességes darabokat írni. Nincs is semmi baj, ha otthon maradunk. Itt vétette el a lépést a bátyja. Elment hazulról. A való életben ugyanis lefülelik a szédelgőket, ha nem tudná. Tucatszám fülelik le őket.

Nevetett még, de én letettem a kagylót.

De aztán rögtön megszólalt a telefon, és a bátyám telefonált Manhattanbői, a tetőteraszos műteremlakásból. A hír tökéletesen igaz, mondta. Hivatalos. Kiröpítették. – Ennél nagyobb jótétemény még életemben nem ért – mondta.

– Ha így van, örülök – mondtam. Ott álltam, a törött szemüvegek meg az aranyak recsegtek a talpam alatt. A rendőrség olyan gyorsan jött-ment, hogy be sem tudtam számolni az aranyról.

Arany! Arany! Arany!

– Életemben először – mondta Felix – lehetőségem támadt, hogy megtudjam, voltaképpen ki vagyok. Mostantól fogva a nők valóságos emberi lényt láthatnak bennem, nem nagykutyát, aki belőlük is nagymenőt csinálhat.

Megértem, mondtam neki, hogy ez bizonyára megkönnyebbülés. Akkori feleségét Charlotte-nak hívták, úgyhogy megkérdeztem, hogyan fogadj a Charlőtte a dolgot.

– Épp róla beszélek – mondta Felix. – Nem Felix Waltzhoz ment feleségül. Hanem az Országos Rádió- és Televíziótársaság elnökéhez.

Sose láttam Charlotte-ot. A néhány alkalommal, amikor telefonon beszéltünk, elég kedvesnek hangzott – ha talán egy parányit őszintétlennek is. Gondolom, úgy akart kezelni, mint családtagot. Kötelességének érezte, hogy szívélyes legyen, akárki vagyok is valójában. Nem tudom, rájött-e, hogy gyilkos vagyok.

Most azonban Felix azt közölte, hogy Charlotte elmebeteg.

– Ez azért alighanem egy kissé túlzás – mondtam én.

Kiderült, hogy Charlotte oly őrülten dühös volt Felixre, hogy levágta valamennyi gombját – minden egyes kabát járói, minden egyes öltönyéről, minden egyes ingéről, minden egyes pizsamájáról. Aztán fogta a gombokat, és beledobta a szemétégetőbe.

Őrülten tudnak ám az emberek haragudni egymásra. Semmitől se riadnak vissza.

– Mama mit szól? – kérdezte Felix.

– Még nem hallotta – mondtam. – Gondolom, bent lesz a reggeli lapban.

– Mondd meg neki, hogy életemben még ilyen boldog nem voltam – mondta Felix.

– Oké – mondtam én.

– A szívére fogja venni, gondolom – mondta Felix.

– Nem annyira, mint pár hónapja vette volna – mondtam én. – Ezúttal történetesen van egypár problémája neki magának is.

– Beteg? – kérdezte Felix.

– Dehogy, dehogy – mondtam én. Persze beteg volt, de akkor még nem tudhattam. – Beválasztották az új művészeti központ igazgató tanácsába.

– Mesélted – mondta Felix. – Igazán nagyon szép Fred T. Barrytől.

– És most anya körömszakadtáig harcol Fred T. Barry meg a modern művészet ellen – mondtam én. – Minden követ megmozgat az első két műalkotás ellen, amit Fred T. Barry vásárolt, holott a saját pénzét költötte rájuk.

– Ez nem jellemző anyára – mondta Felix.

– Az egyik egy szobor, egy Henry Moore – mondtam én.

– Az az angol Szobrász? – kérdezte Felix.

– Az. A másik pedig egy bizonyos Rabo Karabekian festménye. A szobor már ott áll a szoborparkban, és anya szerintnem más, mint egy fekvő nyolcas. A képet

közvetlenül a bejárattal szembe szánják, hogy az legyen az első, amit meglát az ember. A kép zöld. Akkora körülbelül, mint egy istállóajtó. Egyetlen függőleges narancsszínű sáv van rajta, és az a címe, hogy „Szent Antal megkísérlése”. Anya levelet írt az újságnak, közölte, hogy a kép apa emlékének megsértése, ugyancsak minden komoly művész emlékéé, aki valaha élt.

A telefon elnémult. Sose fogom megtudni, miért. Én nem csináltam vele semmit. Talán az egér okozhatta. Az egér már eltűnt. Lehet, hogy a falban mesterkedett valamit a telefondróttal. Vagy talán a bátyám New York-i házának az alagsorában szereltek éppen lehallgatókészüléket a vonalára. Talán a felesége megbízásából akar egy magándetektív zaftos információkat szerezni róla – hogy a válóperben majd felhasználhassák. Semmi sem lehetetlen.

A telefon feléledt. Felix arról beszélt, hogy hazajön Midland Citybe, hogy megkeresse a gyökereit. Épp az ellenkezőjét mondta annak, amit Bunny Hoover közölt velem. Felix szerint New Yorkban mindenki kókler, csak Midland Cityben élnek hús-vér emberek. Elsorolta egy csomó középiskolai osztálytársa nevét. Velük fog sörözni, velük fog vadászni.

Lányokat is említett. Nem volt egészen világos, hogy velük mit akar kezdeni, hisz mind férjhez ment, gyerekeik vannak, vagy elköltöztek a városból. Celia Hoovert nem említette, és én sem emlékeztettem rá – nem meséltem el neki, hogy Celiából eszement vén szipirtyó lett, s épp az imént verte szét a drogériát.

A következő okból figyelemre méltó, hogy nem említette Celiát: később ugyanis egy orvos által előírt gyógyszer hatása alatt kijelentette, hogy Celia az egyetlen nő, akit valaha is szeretett, és őt kellett volna elvennie.

Celia akkor már nem élt.

Szívesen megkísérelném Celia Hoover jellemének részletes elemzését, ha azt hinném, hogy a jellemének volt valami köze ahhoz, hogy Dranóval öngyilkosságot követett el. Gyógyszerész lévén azonban nem látom okát, miért ne tartanám teljes mértékben az amphetamint felelősnek.

Íme, a figyelmeztetés, amelyet a törvény előírása szerint a gyárat elhagyó valamennyi amphetaminszállítmányhoz csatolni kell:

„Az amphetaminnal nagymértékben visszaélnek.

Rászokás, fokozott lélektani függőség és nagymértékű társadalmi beilleszkedési alkalmatlanság esetei léptek fel. Adatok vannak betegekről, akik az ajánlottnak sokszorosára növelték az adagot. A fokozott adagolást követő hirtelen elvonás következtében nagy fáradtság és lelki depresszió jelentkezik; változásokat mutat az alvás közben készített encefalogram is.

A krónikus amphetaminmérgezés tünetei: súlyos bőrgyulladás, feltűnő álmatlanság, ingerlékenység, túlfokozott aktivitás és személyiségváltozás. A krónikus mérgezés legsúlyosabb megnyilvánulása a skizofréniától gyakran megkülönböztethetetlen pszichózis.”

Meg tetszik kóstolni?

A huszadik század végét a történetírás minden bizonnyal a gyógyszervegyészeti bohóctréfák koraként fogja megörökíteni. A tulajdon édesbátyám úgy jött haza New

Yorkból, hogy robbanásig volt töltve daronnal és ritalinnal és methaqualonnal és valiummal és a jóisten tudja,még mivel. Az utolsó szemig mindent receptre kapott. Azért jött haza, hogy megtalálja a gyökereit, de minekutána meghallottam, miféle és hányféle tablettát szed, úgy véltem, szerencsés, ha két kézzel megtalálja a tulajdonhátulját. Kész csoda, gondoltam, hogy egyáltalán rátalált az autópálya megfelelő kijáratára. Ami azt illeti, éppenséggel érte baleset a hazafelé vezető úton – a vadonatúj, nyitható tetejű fehér

Rolls-Royceban. Maga a kocsi is kábszerek sugallta hagymázas rémálom volt. Másnap, hogy Felixet kirúgták, és a negyedik felesége otthagyta, vett egy hetvenezer dolláros automobilt.

Akár egy teherautót, úgy megpakolta gombtalanított gardróbjával, és nekivágott Midland Citynek. És amikor hazaért, a mondókája – ha ugyan annak lehet nevezni – csökönyösen, megszállottan monoton volt. Mindössze két dolog állt szándékában: egyfelől megtalálni a gyökereit, másfelől megtalálni azt a nőt, aki felvarrja a gombjait. Más holmiján nem volt gomb, csak amit épp viselt. Különlegesen kényes pontján érintette a gombjai ellen intézett támadás, hiszen valamennyi öltönyét, kabát ját Londonban csináltatta, a sliccén is gomb volt, nem cipzár, és valamennyi mandzsettája valódi gombbal gombo-lódott. Anyám meg az én tiszteletemre felöltötte az egyik gombtalan kabátját, és azokkal a lötyögős mandzsettákkal tisztára olyan volt, mint egy mesebeli kalóz.

*

A vadonatúj Rolls-Royce bal első lökhárítóján hatalmas horpadás volt, amiből egy gyűrődés meg valami kék krétával húzott csík futott hátrafelé, át a bal oldali ajtón. Felix menet közben végigsúrolt valami kéket, de ő maga éppoly kevéssé tudta, mi lehetett az, mint mi ketten.

A rejtély a mai napig is megoldatlan, bár örömmel közölhetem, hogy Felix ez idő szerint semmiféle drogot nem fogyaszt, alkoholt és koffeint kivéve, de azt is csak mértékletesen. Arra viszont emlékszik, hogy az ohióí leágazásnál egy fizetőállomáson megkérte egy autóstoppos lány kezét. – Mansfield belvárosában lépett le – mesélte a múltkor Felix. Lekanyarodott az elágazásnál, és behajtott Mansfieldbe, hogy vegyen a lánynak színes tévét vagy sztereót, vagy amit a szíve kíván – így akarta bizonyítani érzelmeit.

– Lehet, hogy ott szereztem a horpadást – mondta Felix. Azt is tudta, milyen drogtól volt ilyen esztelenül heves.

– A methaqualontól – mondta Felix.

*

Eszembe jut most az a sok kis papírfalú bódé, amelyek mellett életemben elhajtottam, s amelyek mellett valamennyi amerikai elhajtott élete során – papírfalú bódék, a kocsifelhajtón méregdrága kocsik, sőt talán még egy utánfutó is, rajta yacht.

És egyszer csak ott volt az anya meg az én kis bodegám, a kocsifészerben egy új Mercedes, elöl, a gyepen pedig egy lehajtható tetejű új

Rolls-Royce. Ott parkolta le Felix a kocsiját, amikor hazaért – a gyepen. Még szerencse, hogy el nem vitte a kocsi a lámpaoszlopot meg a fele élősövényt. Bejött hát Felix, és szólott imigyen:

– Hazatért a tékozló fiú! Leölhetitek a hízott tulkot! – és így tovább. Anya meg én tudtuk, hogy jön, csak azt nem, hogy pontosan mikor. Fel voltunk öltözve, épp elmenni készültünk, és nyitva akartuk hagyni neki az oldalajtót.

Ünneplő öltönyömben voltam; úgy feszült rajtam, mint virslin a héja. Az utóbbi időben sokat híztam. Hála a tulajdon szakácsmesterségemnek. Kipróbáltam egy csomó új receptet, tisztes sikerrel. Anyám pedig, aki ötven éve egy grammot sem hízott, azt a fekete ruhát viselte, amelyet Felix vett neki apám temetésére.

– Mégis hova készültök ti ketten? – kérdezte Felix. Anyám megmondta.

– Celia Hoover temetésére. így tudta meg Felix, hogy az a lány, akit meghívott a végzősök báljára, már nincs az élők sorában. Amikor utoljára látta, Celia épp mezítláb menekült előle, át az üres telken – bele az éjszakába.

Most csak ott érhetné utol, ahol a holtak járnak.

*

Jó kis filmjelenet lenne: Felix a mennyben, szmokingban a végzősök báljának tiszteletére, kezében viszi Celia aranypapucsát, és folyvást ezt kiáltozza:

– Celia! Celia! Hol vagy? Hozom a báli cipődet! Az lett hát a dologból, hogy Felix mindenáron velünk jött a temetésre. A methaqualon elhitette vele, hogy Celia meg ő szerelmesek voltak egymásba a középiskolában, és hogy Celiát kellett volna elvennie.

– Őt kerestem mindig, mindenhol, és magam sem tudtam róla – mondta Felix.

Ma már tudom, hogy anyámnak meg nekem át kellett volna vinnünk Felixet a megyei kórházba, kábszerelvonásra. Ehelyett beszálltunk a kocsijába, és megmondtuk, hol lesz a temetés. A kocsi teteje le volt húzva, pedig úgy nem illik temetésre menni, és Felix maga is gyalázatos állapotban volt. A nyakkendője félrecsúszott, az inge koszos, az arcán kétnapos borosta. Arra volt ideje, hogy vegyen egy Rolls-Royce-ot, de az az eszébe sem jutott, hogy vehetett volna egypár inget is, gombokkal. Addig nem lesz gomb az ingén, amíg nem talál egy nőt, aki felvarrja.

*

Elmentünk hát az Első Metodista Egyház templomába, a kormánynál Felix, anyám ahátsó ülésen. A sors úgy akarta, hogy Felix kis híján becsukta az első felesége, Donna kukucskálónyílását, amikor Donna kiszállt Thunderbird kocsijából az ikertestvére háza előtt, az Arsenal sugárúton. Ha Donna meghal, maga tehetett volna róla, mert nem nézett körül, jön-e valami, amikor kiszállt a vezetőülésből. Mindenesetre ronda bírósági ügy lett volna a dologból, hiszen Felix egyszer már átvágta Donnát a szélvédőn, és azóta is fizeti neki a nagy tartásdíjat, és kiderült volna, mennyi tablettát

szed és így tovább. S az lett volna a legkomiszabb, már az esküdtek szempontjából, hogy Felix felfuvalkodott plutokrata a Rolls-Royce-ában,

Felix még csak meg sem ismerte Donnát, és ő sem igen hiszem, hogy megismerte volna Felixet. Amikor megmondtam, ki az, akit majdnem elütött, végtelenül csúnyán beszélt Donnáról. Felidézte, hogy a fejbőrét sebhelyek rovátkolják, a szélvédőn át tett kirándulása emlékére. Amikor Felix az ujjaival végigszántott Donna haján, a keze belebotlott a sebhelyekbe, és ilyenkor az az őrült gondolata támadt, hogy ő most hátvéd. – Végignéztem a pályán – mondta Felix –, hol áll egy fogadójátékos, akinek odapasszolhatnám.

*

Felix meg a cimborája, a methaqualon, épp a templomban kezdett garázdálkodni. Későn értünk oda; hátul ültünk le, hisz amúgy is ott a helye azoknak, akiknek a legkevesebb közük van a megboldogulthoz. Ha rendbontást követünk el, mindenki kénytelen lesz hátrafordulni a padjában, hogy lássák, kik vagyunk.

Az istentisztelet elég csendesen kezdődött. Csak egy személyt hallottam sírni, ő is elöl volt. Azt hiszem, Lottie Davies volt az, Hooverék fekete cselédlánya. Ő meg Dwayne voltak ott az egyedüliek, akiknek bőségesen volt sírnivalójuk, hiszen jószerivel senki más nem látta Celiát hét esztendeje – amióta főszerepet játszott a *Katmandu*-ban.

A fia nem volt ott.

Az orvosa nem volt ott.

A szülei meghaltak, a testvérei szétszéledtek, Isten tudja, hová. Azt tudom, hogy egyik bátyja elesett a koreai háborúban. Valaki pedig, emlékszem, esküdözött, hogy Celia húga, Shirley a *King Kong* film új változatában statisztált. Lehetséges.

Tán kétszáz gyászoló volt a templomban. Legtöbbjük Dwayne alkalmazottja, barátja, vevője, szállítója. Híre terjedt a városban, milyen nagy szüksége van támaszra, s hogy fennen hirdeti, mennyire szégyelli, hogy olyan rossz férj volt, hogy a felesége öngyilkos lett. Valaki mesélte, hogy Dwayne nyilvánosan kijelentette az új Holi-day Inn dühöngőjében, Celia öngyilkosságának másnapján:

– A felelősség fele engem terhel, de a másik fele azt a szemétláda Doktor Jerry Mitchellt. Jól megnézzétek, milyen tablettákat szedet a doktorotok a feleségetekkel. Mást nincs mit mondanom.

Hátborzongató jelenet lehetett. Minden hétköznap estefelé úgy öttől fél hétig a dühöngő, a koktélbár volt Midland City elitjének gyülekezőhelye. Néhány hatalmasság, legkivált Fred T. Barry, bolygóméretekben játszott, úgyhogy a dühöngő eszmefuttatásait nem tartották figyelmükre méltónak. Aki azonban szigorúan a megye határain belül volt érdekelve nagy üzletekben, vagy remélte, hogy nagy üzletekben lesz érdekelve, ostobán cselekedett, ha legalább egyszer egy héten nem vett ott pofafürdőt, még ha csak egy pohár gyömbérsört ivott is. A dühöngő nagy forgalmat bonyolított gyömbérsörben.

Dwayne tulajdonában volt egyébként az új Holiday Inn egy darabkája. Autószalonja ott volt a szomszédban, ugyanazon a betonalapzaton. És a dühöngőben zongorázott kitagadott fia, Bunny. Azt mesélték, Bunny megpályázta az állást, és az Inn igazgatója megkérdezte Dwayne-t, hogyan vélekedik erről, amire Dwayne azt mondta, sose hallott Bunnyról, nem érdekli, hogy az Inn szerződteti-e vagy sem, csak az a lényeg, hogy tudjon zongorázni.

Aztán Dwayne állítólag hozzátette, hogy ő a maga részéről utálja a zongoraszót, mert zavarja a beszélgetést. Csak annyit kér, hogy este nyolc előtt ne szóljon a zongora. Így azután, habár szavakkal nem mondta ki, Dwayne Hoovernek soha sem kell látnia gyalázatos fiát.

*

Elábrándoztam Celia temetésén. Nem számíthattam rá, hogy bármi igazán izgalmas vagy vigasztaló elhangzik majd. Még maga a lelkész, a nagytiszteletű Charles

Harrell sem hitt se mennyben, se pokolban. Még maga a lelkész sem gondolta, hogy minden életnek jelentősége van, és hogy minden halál rádöbbenthet minket valami fontos tanulságra és így tovább. A hulla középszerűség, aki egy idő után megszűnt működni, a gyászolók középszerűségek, akik egy idő után majd megszűnnek működni.

Megszűnőben volt a város működése is. A központja már kimúlt. Mindenki a külterületi áruházakban vásárolt. A nehézipar befuccsolt. Az emberek elszivárogtak.

Megszűnőben volt magának a bolygónak a működése is. Előbb-utóbb felrobbantja magát, ha ugyan meg nem mérgezi magát addig. Bizonyos értelemben már a bolygó is rákapott a Dranóra.

Ott, a templom végében elábrándoztam magamnak egy elméletet arról, hogy mire való az élet. Azt mondtam magamban, hogy anyám és Felix és Harrell tiszteletes úr és Dwayne Hoover és a többi megannyi sejtje egy elképzelt böhöm nagy állatnak. Semmi ok nincs rá, hogy bárki is komolyan vegyen bennünket mint egyedeket. Celia ott a koporsójában, pukkadásig tömve Dranóval és amphetaminnal, lehet akár egy elhalt sejt, amelyet egy Tejút méretű hasnyálmirigy vetett ki magából.

De komikus, hogy én, egyszál sejt, olyan komolyan veszem az életemet!

Azon kaptam magam, hogy mosolygok egy temetésen.

Abbahagytam a mosolygást. Körülkémleltem, észrevették-e. Egyvalaki észrevette. A mi padsorunk végén ült, és amikor megláttam, hogy figyel, nem vette le rólam a tekintetét. Figyelt tovább, s én néztem aztán megint előre. Nem ismertem fel. Tükörüveges nagy napszemüveget viselt. Akárki lehetett.

*

Hanem aztán én kerültem az egész gyülekezet figyelmének a középpontjába, mert Harrell tiszteletes úr a nevemet említette. Rudy Waltzról beszélt. Én voltam Rudy Waltz. Annak, aki netán jelentéktelen életünket tanulmányozza elektronmikroszkópon: nekünk, sejteknek, nevünk van, és ha mást nemigen tudunk is, azért a nevünket tudjuk.

Harrell tiszteletes úr arról a hat hétről mesélt a gyülekezetnek, amikor ő és a megboldogult Celia Hoover, született Hildreth, és Rudy Waltz, a drámaíró, üdvös önzetlenséget tanúsított, s ezzel jó példával szolgált az egész emberiségnek. A *Katmandu* helyi előadásáról beszélt. Ő játszotta John Fortune-t, a Sehol ohióí zarándokát, Celia pedig a felesége szellemét. Harrell tiszteletes úr tehetséges színész volt. Oroszlánhoz hasonlított.

Még az sem lehetetlen, hogy Celia beleszeretett. Még az sem lehetetlen, hogy Celia belém szeretett. Mindegy: köztudomásúlag sem a tiszteletes úr, sem én nem voltunk hozzáférhetők.

Tehetséges színész lévén, a tiszteletes úrnak sikerült a *Katmandu* műkedvelő előadását, kiváltképpen pedig Celia alakítását olyan színben feltüntetnie, mintha városszerte mindenkinek az életét tartalmasabbá tette volna. Az én számításom szerint a darab körülbelül annyira indította meg az embereket, mint egy jó kosárlabdameccs. Egészen kellemes tartózkodási hely volt akkor este az előadóterem.

Szomorú, mondotta Harrell tiszteletes úr, hogy Celia nem érte meg a Mildred Barry emlékére emelt Művészeti Központ elkészültét a Sugár Creekben, de Celia alakítása a *Katmandu*-ban azt bizonyítja, hogy Midland City már a központ építése előtt is értékelte a művészetet.

Harrell tiszteletes úr kinyilatkoztatta: egy város legfontosabb művészeti központjai emberi lények, nem pedig épületek. Megint csak felhívta a figyelmet rám:

– Amott hátul ül egy művészeti központ – mondotta –, a neve: „Rudy Waltz."

Ekkor zendített rá Felix, és cimborája, a methaqualon. Felix körülbelül akkora zajt csapott, mint egy tűzoltófecskendő, és képtelen volt abbahagyni.

*

Ezután, hála Istennek, már csak egy ima következett meg valamicske zene, utána pedig a visszavonulási ének, miközben a gyászkísérők kivitték a koporsót a halottaskocsira – mert különben Felix zokogása tönkretehette volna az egész temetést. Anyám meg én letettünk róla, hogy kimenjünk a sírhoz. Egy gondunk volt csak: hogy Felixet kivigyük a templomból, és be a megyei kórházba. Épp csak arra ügyeltünk, hogy a kijáratnál meg ne előzzük a koporsót.

Mivel későn érkeztünk, a parkolónak meglehetősen a szélén állítottuk le a kocsit, és mire kiértünk, egy sereg környékbeli gyerek rótta le épp tiszteletét a Rolls-Royce előtt. Látni még sose láttak ilyet, de tudták, micsoda. Olyan mély tiszteletet tanúsítottak, mintha nyitott koporsó előtt rónák le kegyeletüket ott kint a parkolóban.

Celia Hoover egyébként zárt koporsóban feküdt. Minden bizonnyal a Drano miatt.

Felixet baj nélkül beraktuk a hátsó ülésre. Ott ült, a tető lehúzva, és majd kizokogta a lelkét. Akár egy fa tetejére is felkergethettük volna, akkor ott ülne az ágak meg a madárfészkek között, és ott zokogná ki a lelkét.

De a kocsikulcsot nem volt hajlandó odaadni. A kocsikulcs túlságosan is világias téma volt Felixnek. Nekem kellett átkutatnom a zsebeit, anya meg folyvást sürgetett. Történetesen a templom felé pillantottam, és megláttam, hogy Dwayne Hoover

valószínűleg azt mondta a többieknek, maradjanak még ott, neki ugyanis elintéznivalója van Felixszel – mindenesetre közeledett felénk.

Azt várta volna mindenki, hogy ott marad a gyászkocsi mellett, és hogy megmeneküljön a kíváncsi, sőt valószínűleg vádló tekintetek elől, beszáll a temetkezési vállalkozó nagy fekete Cadillacjébe a gyászkocsi mögött. De nem – Dwayne nekivágott a parkolóhoz vezető ötvenméternyi útnak, márpedig ott nem volt más, csak mi, minekutána pánikszerűen kimenekültünk a templomból. Olyan jelenet bontakozott ki, mint a westernfilmekben: a város népe a háttérben zsúfolódik, egy megtört, tragikus, nagydarab férfiember pedig egymaga indul sorsa elébe.

A gyászkocsi várhat.

A férfinak leszámolnivalója van.

*

Ha ezt a leszámolási jelenetet is dramolettbe foglalnám, igen egyszerű lenne a színpadkép. A színpad hátterében járdaszegély jelezné a parkoló szélét. Emellett helyezkedhetne el a díszlet drágábbik eleme, egy Rolls-Royce, leeresztett tetővel, orrával bal felé. A helyszín közelebbi meghatározását egy ízléses fatábla szolgálhatná, a következő szöveggel:

AZ ELSŐ METODISTA EGYHÁZ

TEMPLOMÁNAK

PARKOLÓJA LÁTOGATÓK SZÁMÁRA MINDENKIT SZÍVESEN FOGADUNK

Felix a Rolls-Royce hátsó ülésén zokogna. Anyám, akit Emmának hívnak, és én, akit Rudynak, az autó és a nézőközönség között állnánk. Emma hideglelősen izegne-mozogna, annyira szeretne már szabadulni onnan, Rudy pedig Felixet motozná kocsikulcsa végett.

FÉLIX Kit érdekel a kulcs?

EMMA Siess – jaj, légy szíves, siess.

RUDY Mégis hány zsebet raknak egy ilyen londoni öltönyre? Az áldóját, Felix.

FÉLIX Te vagy az oka, ha megbánom, hogy hazajöttem.

EMMA Menten meghalok!

FÉLIX Annyira szerettem.

RUDY Mi a fene!

RUDY *véletlenül a templom felé pillant, a színpadon kívül, jobbra és legnagyobb megdöbbenésére* DWAYNE-t *látja közeledni*

RUDY Uramisten.

FÉLIX Imádkozzál érette. Én is azt teszem.

RUDY Felix – szállj ki a kocsiból.

EMMA Hadd maradjon. Mondd, hogy kuporodjék le.

RUDY Anya – nézz hátra. Ott jön Dwayne. (EMMA

hátranéz, és nem örül annak, amit lát)

EMMA Ó! Az ember azt gondolná, ott marad a halott mellett.

RUDY Felix- szállj ki a kocsiból, mert valakinek esetleg kedve támad, hogy laposra verjen.

FÉLIX Csak most jöttem haza.

RUDY Nem viccelek. Ott jön Dwayne. Egy hete laposra verte dr. Mitchellt. Lehet, hogy most rajtad a sor.

FÉLIX Muszáj verekednem vele?

RUDY Szállj ki a kocsiból, és rohanj!

FÉLIX *kiszáll a kocsiból, motyog, nyűgösködik. Könnyei némileg csillapodtak. Annyira irreális a számára a veszedelem, hogy még csak meg se nézi, honnan várhatja. Figyelmét elvonja a kocsi oldalán látható horpadás és karcolás, miközben* DWAYNE *belép jobbról és megáll*

FÉLIX Ó Istenem, nézzétek. Micsoda kár!

DWAYNE Az bizony – egy ilyen szép autón.

FÉLIX *felegyenesedik, megfordul, ránéz*

FÉLIX Hello. Maga a férj.

DWAYNE Hát maga micsoda?

FÉLIX Tessék?

DWAYNE Én vagyok a férj, és életemben még ilyen kutyául nem éreztem magam – de mégse tudtam úgy sírni, ahogy maga sírt. Soha még embert úgy sírni nem hallottam, se férfit, se nőt. Micsoda maga?

FÉLIX Szerettük egymást a középiskolában.

Miközben DWAYNE *ezt emészti,* FÉLIX *elővesz a zsebéből egy fiolát, és ki akarja nyitni*

EMMA Elég a tablettákból!

RUDY A bátyám rosszul van.

EMMA Elmebeteg – és én valamikor milyen büszke voltam rá!

DWAYNE Sajnálnám, ha tényleg bolond volna. Remélem, azért sírt, mert épeszű.

EMMA Nem tud verekedni. Sose tudott.

RUDY A kórházba indultunk.

FÉLIX Na várjunk csak egy polgári percet. Azért sírtam, mert épeszű vagyok. Nálamnál épebb esze senkinek nincs ebben a szarzivatarban! Mi a jóisten megy itt?

EMMA Csak rajta, veresd szét a fejedet.

FÉLIX Nálad rosszabb anyja nem volt még senkinek.

EMMA Sohasem hoztam szégyent a nyilvánosság előtt se magamra, se a családomra, azt mondhatom.

FÉLIX És soha egy gombot fel nem varrtai. Soha meg nem öleltél, meg nem csókoltál.

EMMA Ki hibáztathat érte?

FÉLIX Soha semmit meg nem tettél, amit egy anyától elvárhatna az ember.

DWAYNE Arról mondjon még valamit, hogy mért sírt!

FÉLIX Minket cselédek neveltek – tudod-e? Ez a hölgy itt virgácsot érdemelne minden áldott Anyák Napján! Az öcsém meg én olyan sokat tudunk feketékről és olyan keveset fehérekről, hogy bevárnánk lisztes képű niggernek a varietében!

DWAYNE Hát ez tényleg megbolondult.

FÉLIX Mint Amos és Andy.

EMMA Soha életemben így meg nem aláztak, pedig fiatal koromban beutaztam a világot.

DWAYNE De legalább a felesége nem lett öngyilkos. Se a férje.

EMMA Tudom, mit kellett átélnie, és a tetejébe még ez is.

DWAYNE Aligha találna olyan zugot széles e világon, ahol ne az volna a legmegalázóbb, ha az ember házastársa öngyilkos lesz.

EMMA Menjen vissza a hozzátartozóihoz. És hadd mondjam el, annyira szégyenkezem a fiam miatt, hogy azt kívánom, bárcsak meghalna. Menj én vissza a barátaihoz.

DWAYNE Azokhoz ott? Mondjak magának valamit? Alighanem akkor is kijöttem volna ide egymagám, ha maguknincsenekitt. Hanemkell itt maguk miatt megállnom, alighanem meg sem állok Katmanduig. Én vagyok a városban az egyetlen ember, aki nem volt

Katmanduban. A fogorvosom is járt Katmanduban.

EMMA Maga is Herb Stackshez jár?

DWAYNE Hát. Celia is hozzá jár – illetve járt.

EMMA Hogyhogy sosem találkoztunk nála?

FÉLIX Mert fogkő ellen Kalodontot használ.

EMMA Nem vállalom a felelősséget azért, amit mond. El sem tudom képzelni, hogy igazgathatott egy országos televíziós hálózatot.

DWAYNE Celia sose mondta, hogy maguk szerették egymást. Ez volt a legfőbb panasza a halála napjáig – hogy őt soha senki nem szerette, úgyhogy miért járna akár a fogorvoshoz is?

EMMA Rádiót is. A rádiónak is ő volt az elnöke.

FÉLIX Fontos beszélgetést szakitasz félbe – mint rendesen. Mr. Hoover – Celia meg én nemcsak hogy szerettük egymást a középiskolában, de az imént a templomban rádöbbentem, hogy ő volt az egyetlen nő, akit valaha is szerettem, és rajta kívül talán nem is fogok mást szeretni soha. Remélem, nem sértettem meg?

DWAYNE Nagyon örülök. Lehet, hogy nem látszik, pedig nagyon örülök. Mindj árt tülköl a gyászkocsi – hogy siessenek, mert bezár a temető. Ő is ilyen volt valamikor, mint ez a Rolls-Royce, igaz?

FÉLIX Sose ismertem nála szebb nőt. Nincs harag?

DWAYNE Nincs harag. Tetszés szerint bárki elmondhatja, hogy sose ismert nála szebb nőt. Magának kellett volna elvennie, nem nekem.

FÉLIX Én nem voltam rá méltó. Nézze csak, hogy behorpasztottam a Rolls-Royce-ot.

DWAYNE Végighorzsolt valami kéket.

FÉLIX Ide hallgasson. Maga mellett sokkal tovább tartott, mint ameddig mellettem tartott volna. Nem volt még olyan rossz férj a világon, mint én.

DWAYNE Nálam nem rosszabb. Én egyszerűen megszöktem tőle, mert annyira boldogtalan volt, hogy egyszerűen nem tudtam, mitévő legyek – és nem volt senki, aki

megszabadított volna tőle. Én csak kocsiügynöknek vagyok jó. Kocsit eladni aztán tudok. Kocsit bütykölni is. Értem én a kocsinak minden csínját-bínját. De ezét az asszonyét nem értettem soha. Azt se tudtam, honnan keríthetnék szerszámokat hozzá.

Ráállítottam az aknára, aztán ott felejtettem. Bárcsak maga idejében eljött volna, hogy megszabadítson mind a kettőnket. De ma igen nagy szívességet tett nekem. Legalább nem kell azt gondolnom, hogy az én szegény feleségem úgy élte le az életét, hogy sose tudta meg, mi a szerelem.

FÉLIX Hol vagyok? Mit mondtam? Mit csináltam?

DWAYNE Jöjjön csak ki a temetőbe. Nem érdekel, ha bolond, ha nem. Hadd érezze magát egy kicsivel jobban ez a kocsiügynök, csak sírjon el még egypár könnyét – amíg az én szegény feleségemet letesszük a földbe.

Függöny

*

Véleményem szerint mind úgy látjuk az életünket, mint valami elbeszélést, és hiszem, hogy a pszichológusok meg a szociológusok meg a történészek meg a többiek hasznát látnák, ha ezt tudomásul vennék. Ha valaki átéli a szokásos hatvan évet vagy többet, minden esély megvan rá, hogy az élete, mint formás elbeszélés, véget ért, és mindaz, amit még meg kell élnie, csak utóhang. Az életnek nincs vége, a történetnek igen.

Egyesek azonban olyannyira összeegyeztethetetlennek tartják, hogy beköltözzenek egy utóhangba, hogy öngyilkosok lesznek. Gondoljunk például Ernest Hemingwayre.

Gondoljunk például Celia Hooverre (született Hildreth).

Az én apám története akkor ért véget szerintem, és valószínűleg szerinte is, amikor magára vállalta a felelősséget, amiért én lelőttem Eloise Metzgert – minekutána a rendőrök lehajították a vaslépcsőn. Nem lehetett festőművész, nem lehetett katona – de legalább lehetett hősiesen becsületes és igazságos, ha épp alkalom adódott rá.

Ez volt az ő életének története, amit a fejében hordozott.

Az alkalom előadódott, ő pedig hősiesen becsületes és igazságos volt. És lehajították a lépcsőn – akár a szemetet. Ekkor kellett volna megjelennie ennek a feliratnak:

VÉGE

De nem jelent meg. Pedig az életének a története így is, úgy is véget ért. A fennmaradó évek voltak az epilógus – eseményeknek afféle ócskásboltja, amiben nincs más, mint hevenyészett emléktárgyak, kacatok, skatulyák.

Ugyanez vonatkozhat országokra is. Országok is tekinthetik magukat megannyi történetnek, és a történet véget ér, de az élet megy tovább. Az én hazám története talán a második világháború után ért véget, amikor ez volt a világ leggazdagabb és leghatalmasabb országa, amely biztosítja majd a békét és az igazságot mindenhol, hiszen neki van egyedül atombombája.

VÉGE

Felix nagyon szereti ezt az elméletet. Azt mondja, az ő életének a története akkor ért véget, amikor megtették az NBC elnökének, és úgy ünnepelték, mint az ország tíz legjobban öltözött férfiának egyikét.

VÉGE

Mindamellett azt mondja, életének a legjobb része az utóhang, nem a történet. Az ilyesmi gyakran megesik.

Bemard Ketchum mesélt nekünk Platón egyik dialógusáról, amelyben egy öregembertől megkérdik: milyen érzés, ha valakit már nem izgat a szex. Amire az öregember azt feleli, olyan, mintha végre megengednék, hogy leszálljon egy vadlóról.

Felix azt mondja, pontosan így érezte magát, amikor kiröpítették az NBC-től.

Valószínűleg rossz, hogy annyian igyekeznek jó történetet kerekíteni az életükből. Egy elbeszélés végtére éppoly mesterséges termék, mint mondjuk italboltban az automata gépcsacsi.

És valószínűleg még annál is rosszabb, ha országok igyekeznek történetek szereplőivé válni.

Talán ezt kellene az Egyesült Nemzeteknek meg mindenféle parlamentnek, kicsinek is, nagynak is a bejárata fölé vésni: A TÖRTÉNETEDET HAGYD ODAKINT.

*

Én alighanem Celia Hoover gyászszertartásán szálltam le a magam élettörténetének vadlováról – amikor Harrell tiszteletes úr nyilvánosan megbocsátotta, hogy valamikor régen lelőttem Eloise Metzgert. Vagy ha nem akkor, hát alig egy-két évvel ezután, amikor anyát végül megölte a radioaktív kandallópárkány.

Amennyire tudtam, igyekeztem jóvá tenni, hogy tönkretettem az ő életét is, apáét is. Anyám nem igényelte többé személyi szolgálataimat. Az ügy lezárult.

*

Az ohióí egyetem egy művészettörténésze nélkül valószínűleg sosem jövünk rá, hogy anyámat a kandallópárkány ölte meg. A művészettörténészt Cliff McCarthynak hívták. Festő is volt. És Cliff McCarthy valószínűleg sosem elegyedik az életünkbe, ha anyám körül nem támad akkora szenzáció, amiért ellenezte azt a fajta művészetet, amivel Fred T. Barry akarta televásárolni a művészeti központot. Cliff McCarthy a *People* című magazinban olvasott anyámról. Anyám pedig egészen biztosan nem is rántott volna kardot olyan szenvedélyesen Fred T. Barry ellen, ha nincsenek az agyában azok a kis daganatok, amelyeket a radioaktív kandallópárkány okozott.

Csupa-csupa fogaskerék!

A *People* című magazin úgy emlegette anyámat, mint egy ohióí festő özvegyét. Cliff McCarthy egy clevelandi emberbarát anyagi támogatásával évek óta dolgozott egy könyvön, amely magába foglalja majd valamennyi komoly ohióí festőt – de apámról nem hallott soha. Meglátogatta hát kis bodegánkat, és lefényképezte apámnak a kandalló fölött függő félkész festményét. Más fényképeznivaló nem lévén, arról az

egyről készített több felvételt háromlábú állványra helyezett masinájával. Udvariasságból, bizonyára.

A masinához négyszer ötös filmet használt, lapos csomagolásban, és egypárat már máshol elfotografált, úgyhogy a masina tokjából még néhány csomaggal szedett elő.

Egyet ott felejtett – a kandallópárkányon. Egy hét múlva – úton valahová – lekanyarodott az autópályáról, és elvitte a csomagot.

Három nappal ezután felhívott telefonon; közölte, hogy a csomagban a film megfeketedett, és hogy egy fizikatanár barátjának a véleménye szerint a film olyasvalaminek a közelébe került, ami igen erősen radioaktív.

*

Még valamit közölt velem telefonon. Tanulmányozta előzőleg Frank Duveneck naplóját, amelyet ez a nagy ohiói festő élete végén vezetett. Duveneck 1919-ben halt meg, hetvenegy éves korában. Legtermékenyebb éveit Európában töltötte, de amikor a felesége Olaszországban, Firenzében meghalt, Duveneck hazatért szülővárosába, Cincinnatibe.

– A maga édesapja szerepel a naplóban! – mondta McCarthy. – Duveneck hallott a csodálatos műteremről, amelyet egy fiatal festő épít Midland Cityben, és 1915. március 16-án elment és megnézte.

– És mit szólt? – kérdeztem.

– Azt, hogy a műterem valóban gyönyörű; a világ bármelyik festőművésze szívesen odaadná érte a szemfogát.

– Úgy értem, apáról mit mondott? – kérdeztem.

– Azt hiszem, szimpatikusnak találta – mondta McCarthy.

– Ide figyeljen – mondtam –, tudatában vagyok, hogy az apám szélhámos volt, és ezt ő maga is tudta. Duveneck volt valószínűleg az egyetlen jelentős festő, aki valaha is látta apa komédiázását. Nagyon kérem, mondja el, mit mondott Duveneck, akármennyire sértő.

– Hát... máj d felolvasom – mondta McCarthy. És felolvasta:

„Otto Waltzot le kell lőni. Le kell lőni, mert minden igyekezetével bizonyítani igyekszik azt, amit a világnak ezen a részén nem lenne szabad bizonyítani: hogy a festőművész olyan ember, akire semmi szükség.”

*

Mindenfelé kérdezősködtem: ki a környék polgári védelmének felelőse. Akárki is, remélhetőleg van egy Geiger számlálója vagy egyéb módszere a radioaktivitás mérésére. Megtudtam, hogy a megye polgári védelmének irányítója Lowell Ulm, egy autómosoda tulajdonosa, a repülőtér melletti shepherdstowni elágazásnál, őt kell értesíteni, ha kitör a harmadik világháború. Volt is Geiger számlálója.

Munka után átjött. Előbb haza kellett mennie a Geiger számlálóért. Az az ártatlan képű kandallópárkány, amely előtt anyám oly sok órát töltött, bámulta a lángokat vagy

fölötte apám félkész festményét – gyilkos volt. – Úrjézus! – szólt Lowell Ulm. – Ez az izé jobban süt, mint egy hirosimai babakocsi!

*

Anyát és engem átköltöztettek az új Holiday Innbe, míg holdra szálló űrrepülőnek öltözött munkások gyökeres operációt végeztek a mi kis avondale-i bodegánkon. A helyzetnek persze az volt az iróniája, hogy ha anyám tipikus anya, és ideje java részét kint tölti a konyhában vagy lent az alagsorban, vagy eljár vásárolni, én pedig tipikus fiú, aki várja, hogy megetessék, és a nappali szobában henyél – én kapom a végzetes adag sugárzást.

Legalább Gino és Marco Maritimo nem élt már, és vélhetőleg nem is érzett semmit. A szívük szakadt volna bele, ha megtudják, hogy a ház, amit jóformán ajándékba adtak nekünk, ennyire veszedelmes. Marco kukucskálónyílását a Természet zárta be úgy egy hónappal Celia

Hoover temetése előtt, Gino pedig néhány hónappal ezután lelte halálát egy ostoba balesetben, a művészeti központnál. Szabályos működésre igyekezett bírni a központ fel-vonóhídját, hisz már csak egy hét volt hátra az ünnepélyes avatásig – és halálos áramütés érte. Két ember halt meg a Mildred Barry emlékére épült Művészeti Központ építkezése során.

Fogalmam sincs, hány ember lelte halálát a Tadzs Mahal építkezése során. Száz meg száz, valószínűleg. A szépségért fizetni kell.

*

Gino és Marco fiai mindenesetre komolyan vették a kandallópárkányt. Épp annyira zavarban voltak, mint az apjuk lett volna, és sokkal többet árultak el nekünk, mint amennyit kellett volna, amikor Felix meg én úgy határoztunk, hogy pereljük a vállalatot és egy csomó személyt. A kandallópárkány, mint Gino és Marco fiaitól megtudtuk, a Cincinnati melletti betondíszmű cég gyomfelverte hulladéktelepéről származik. Az öreg Gino bukkant rá, teljesen épnek találta, és olcsón megvásárolta a modellház számára, ami idővel a mi házunk lett Avondale-ben.

Jó adag szerencsével és néhány tisztességes ember segítségével ki tudtuk nyomozni, hogy a kandallópárkányhoz felhasznált cement a távoli Oak Ridge-ből származott, Tennessee államból. Ott állították elő a Hirosimára 1945-ben ledobott atombombához a tiszta uránium 235-öt.

A kormány engedélyezte, hogy a cementet mint háborúból visszamaradt anyagot eladják, habár sokan tudták, mennyire radioaktív.

Ez esetben a kormány körülbelül annyira volt gondatlan, mint egy félnótás fiúgyerek fenn a kupolában, egy csőre töltött Springfield karabéllyal – Anyák Napján.

Amikor anya meg én visszaköltöztünk a mi kis bodegánkba, nem volt többé kandallónk. Alig huszonnégy órát voltunk távol, de a kandalló helyére kőfal került, és az egész nappali szobát kifestették. A Maritimo Fivérek Építési Vállalata mindezt a

saját költségére végezte el. Meg nem mondta volna senki, hogy valaha volt kandallónk.

Felix nem volt ott, nem látta az átalakítást. Felvett néven állást vállalt – noha a munkaadója tudta, ki ő valójában, illetve hogy ki volt valaha – mint rádióbemondó az indianai South Bendben. Nem volt ez megaláztatás. Ezt akarta csinálni; azt mondta, erre született. Kikúrálták a kábszerekből. Olyan büszkék voltunk rá.

*

Anyám jelentőségteljes dolgot mondott, amikor meglátta, hogy nincs már kandallónk:

– Istenkém... nem is tudom, akarok-e élni kandalló nélkül.

Életének melyik része volt a történet – kérdezhetnék –, és melyik az utóhang? Azt hiszem, anyám esete annyiban hasonló volt apáméhoz, hogy mire a bátyám meg én színre léptünk, már nem maradt más, csak az utóhang. Élete hajnalának körülményei jószerint meghatározták, hogy mindössze kis fityfiritty történetet élhet meg, ami épp csak elkezdődik, és pár perc múlva véget ér. Nem volt miért vezekelnie például, hiszen soha nem is érte kísértés. És nem is indult semmiféle Szent Grál keresésére, hiszen ez nyilvánvalóan férfimunka, neki meg már volt egy kelyhe, amelyből újra meg újra túlcsordult az a temérdek finom enni- és innivaló.

Gondolom, ezt panaszolja manapság sok amerikai nő: életüknek kurta a története, és túlteng benne az epilógus.

Anyám története akkor ért véget, amikor hozzáment a város legdaliásabb gazdag emberéhez.

*

Anyám tehát közölte, hogy nem akar tovább élni, ha nincs kandallója – és ekkor megszólalt a telefon. Anyám vette fel a kagylót. Valamikor én szoktam felvenni, de mostanában mindig megelőzött. Majdnem mindig őt hívták, és majdnem minden telefon izgalmas volt, amióta ő lett a helybéli Szent Johanna a nonfiguratív művészet ellen indított szent háborúban.

A Mildred Barry emlékére emelt Művészeti Központ felavatására az egész országból jöttek, beszéltek, szerepeltek különféle hírneves alkotó művészek. Egy év elteltével jószerint üres volt, és körülbelül annyian látogatták, mint a belvárosban az öreg Sears-Roebuck áruházat vagy a vasútállomást, ahol hajdanában a Monon és a New York központi vasútvonal keresztezte egymást, de ahol már sínek se voltak.

Anyámat kipöccintették a művészeti központ igazgatótanácsából, mivel destruktívan viselkedett az üléseken, és ellenséges megjegyzésekkel illette a művészeti központot a sajtó, valamint egyházi csoportok és kertészklubok előtt és egyebütt. Nagy népszerűségre tett szert mint sziporkázó, csípős szónok. Fred T. Barry viszont néma volt, mint maga a művészeti központ. Láttam néhányszor Lincoln limuzinját, de a hátsó ablaknak homályos üvege lévén, fogalmam sincs, Fred T. Barry ott ült-e a

kocsiban vagy sem. Vállalatának lökhajtásos gépe néha kint parkolt a repülőtéren, mint régebben, ha némelyik alkalmazottja betévedt a drogériába. De aztán megbizonyosodtam afelől, hogy Mr. Barry alkalmazottai éjjel is, nappal is bojkottálják a Schramm-féle drogériát, mivel anyám fiatalabb fia ott áll alkalmazásban.

Meglepő volt tehát, hogy anyámat egyszer csak maga Fred T. Barry hívta fel telefonon. Fred a lehető legudvariasabban annak a reményének adott kifejezést, hogy anyám otthon lesz egy óra múlva, és hajlandó fogadni őt. Még sohasem járt a mi kis bodegánkban. Mi több, alig hinném, hogy valaha járt már Avondale-ben.

Csak jöjjön, mondta anyám. Szakasztott ezekkel a szavakkal, annak az embernek az ellentmondást nem tűrő hangján, aki még sosem maradt alul:

– Csak jöjjön, ha akar.

*

Anyám meg én még csak el sem kezdtük komolyan törni a fejünket azon, mit árthatott az egészségünknek a radioaktiv kandallópárkány – nem is biztatott erre senki. Nem is fog rá biztatni senki, soha. Ulm, a polgári védelem vezetője, az autómosodák császára, telefonon kért tanácsot ügyünkben a Nukleáris Szabályozó Bizottságtól, Washingtonból, ahol is azt közölték: a lefontosabb, hogy senki se essék pánikba. A pánikot megelőzendő, a munkásokat, akik az Ulm által kiosztott védőöltözékben lebontották a kandallót, megeskették a titoktartásra – a hazafiasság, a nemzetbiztonság nevében.

Washington fedősztorival is szolgált: amíg anyám meg én az új Holiday Innben időztünk, Avondale-ben elterjesztették, hogy a házunkat termeszhangyák szállták meg, és a védőöltözékre azért van szükség, mert a munkások ciánnal irtják a rovarokat.

A rovarokat.

Hát nem estünk pánikba. Derék honpolgár nem esik pánikba. Higgadtan vártuk Fred T. Barryt. A nagy utcai ablaknál álltam, kikémleltem a redőny résein. Anyám a vibrátoros nyugágyban hevert, amelyet három éve karácsonyra kapott Felix bátyámtól. Anyám szinte észrevehetetlenül vibrált, és megnyugtató zümmögés hallatszott alóla. Egészen alacsony fordulatszámra állította a masszírozó motort.

Egyáltalán nem érzi magát másként, mondta anyám, holott tudja, hogy radioaktív sugárzásnak volt kitéve. – Te talán igen? – kérdezte.

– Nem – feleltem én. Ahogy a radioaktív anyagok elterjednek világszerte, alighanem egyre gyakoribb az effajta beszélgetés.

– Ha olyan nagy veszedelemben volnánk – mondta anyám –, biztosan észrevettünk volna valamit. Döglött bogarak hevernének a kandallópárkányon, vagy a növényeken ütköznének ki gyanús foltok, vagy valami – nem gondolod? Ekkor már kis daganatok zsendültek a fejében.

– Nagy kár, hogy azt mondták a szomszédoknak, termeszhangya van nálunk – mondta anyám. – Bárcsak valami más jutott volna inkább az eszükbe. Mintha országvilágnak azt mondanák, leprások vagyunk.

Kiderült, hogy gyerekkorában trauma érte termeszhangyákkal kapcsolatban, de erről még sosem mesélt nekem. Sok-sok éven át elfojtotta az emléket, de most elmesélte, még most is elszörnyedve, hogy egyszer bement a zeneszobába apja udvarházában, amelyet kislány korában elpusztíthatatlannak vélt, és valami tajtékfélét pillantott meg; buzgott ki a padlóból, a szegélylécből a hangversenyzongora mellett, meg a zongora lábaiból, meg még a billentyűzetből is.

– Tíz- meg tízmillió fényes szárnyú bogár volt, és szakasztott úgy viselkedtek, mint valami folyadék – mesélte anyám. – Kirohantam apáért. Ő se hitt a szemének. Évek óta nem játszott senki azon a zongorán. Ha valaki játszott volna rajta, talán kikergeti a bogarakat. Apa egy kicsit megrúgta a zongora lábát, mire az úgy összerogyott, mintha papundekliből lett volna. A zongora lezuhant.

Világos: ez volt anyám egész életének legemlékezetesebb eseménye. És én még sohasem hallottam róla.

Ha meghal gyerekkorában, az élet az a hely lett volna az emlékezetében, ahol végignézheti az ember, hogyan falnak fel a bogarak egy hangversenyzongorát.

*

Megérkezett hát Fred T. Barry a limuzinján. Annyira megöregedett, és anyám is annyira megöregedett, és olyan nagyon régóta viaskodtak azon, ér-e valamit a modern művészet vagy sem. Én engedtem be, anyám pedig a nyugágyon fekve fogadta.

– Azért jöttem, hogy bejelentsem: megadom magam, Mrs. Waltz – mondta Fred T. Barry. – Büszke lehet magára. Elvesztettem minden érdeklődésemet a művészeti központ iránt. Felőlem akár csirkefarmot csinálhatnak belőle. Mindörökre itthagyom Midland Cityt.

– Meg vagyok győződve róla, hogy önt a legjobb szándék vezérelte, Mr. Barry – mondta anyám. – Efelől soha nem is volt kétségem. De ha legközelebb pazar ajándékot akar adni valakinek, előbb bizonyosodjék meg felőle, hogy az illetőnek épp arra van gusztusa. Ne akarja mindenáron a szájába gyömöszölni.

Fred T. Barry eladta a vállalatát a PANAMORC Részvénytársaságnak egy rahedli dollárért. A tanyáját egy cég vette meg, amelyik arabok számára vásárol földeket. Tudomásom szerint mindmáig egyetlen arab se nézett feléje. Fred T. Barry maga a dél-karolinai Hilton Headbe költözött, és azóta sem hallottam felőle. Annyira nekikeseredett, hogy nem hagyott alapítványt a művészeti központ fenntartására, a város meg le volt égve, és kénytelen volt hagyni, hogy az épület tönkremenjen.

Aztán egy szép napon felrobbant a neutronbomba.

Anya egy évvel azután halt meg, hogy Fred T. Barry kapitulált. A végén, a kórházban azt hitte, űrhajón utazik. Azt hitte, én vagyok apa, és a Marsra megyünk, második nászútra.

Épp annyira eleven volt, mint bárki más, és tökéletesen téves képzete volt mindenről. El nem eresztette a kezemet.

– Az a kép – mondta, azután elmosolyodott, és megszorította a kezemet. Nekem pedig tudnom kellett, hogy a világ valamennyi képe közül éppen melyikre gondol.

Egy darabig azt hittem, apa félkész remekművére, elfuserált bécsi ifjúságából. Ám egy világos pillanatában anyám közölte, hogy egy fényképalbumbeli képre gondolt: őt ábrázolja, evezős csónakon, egy kicsi folyón valahol, talán Európában. De az sem lehetetlen, hogy a Sugár

Creeken. A csónak ki van kötve. A villáiban nincs evező. Anyám nem készül sehová. Nyári ruha van rajta és szalmakalap. Valaki rábeszélte, hogy a csónakban fényképeztesse le magát; körös-körül víz, és az alakján árnyékfoltok. Nevet. Épp most ment férjhez, vagy most fog férjhez menni.

Sosem lesz ennél boldogabb. Sosem lesz ennél szépségesebb.

Ki gondolta volna, hogy ez a fiatal nő egy szép napon rakétaútra kel a Marsba?

*

Hetvenhét éves volt, amikor meghalt, úgyhogy sok minden, köztük egyszerűen az öregség is becsukhatta volna a kukucskálónyílását. Csakhogy a boncolás kiderítette, hogy makkegészséges volt, eltekintve a fejében levő daganatoktól. Ilyenféle daganatot egyébként csak sugárzás okozhat, úgyhogy Felix meg én felfogadtuk Bemard Ketchumot: indítson pert mindenki ellen, aki bármilyen formában adta vagy vette az Oak Ridge-ből származó radioaktív cementet.

Jó időbe telt, mire a pert megnyertük, s közben én továbbra is heti hat éjszaka dolgoztam a Schramm-féle drogériában, és vezettem avondale-i kis bodegánkban a háztartást. Nemigen számít, két személy háztartását vezeti-e az ember vagy egyet.

Mercedesemben továbbra is illetlenül nagy örömömet leltem.

Ez idő tájt történt, hogy egy félreértés folytán meggyanúsítottak: elraboltam és meggyilkoltam egy kislányt. A rendőrség laboránsai rátették a kezüket a Mercedesre, és minden négyzetcentiméterét átfésülték ujjlenyomatporral és porszívóval és így tovább. Amikor visszaadták az ártatlanságát bizonyító papírral egyetemben, azt mondták, ilyet még nem pipáltak. A kocsi hétéves volt akkor, több mint százezer mérföldet futott, és ahány hajszálat találtak benne, ahány ujjlenyomatot rajta, mindmind egyetlen személytől származott – a gazdájától.

– Nem az a kimondott társas lény maga – mondta az egyik rendőr. – Hogyhogy négyajtós kocsija van?

*

Mogyorós kocka: olvasszunk fel fél csésze vajat és fél kiló kristálycukrot kétliteres lábosban. Lassú tűzön kavargassuk forrásig. Hűtsük le szobahőmérsékletre. Habverővel adjunk hozzá két tojást és egy kávéskanál vaníliát. Keverjünk bele egy csésze átszitált lisztet, fél kávéskanál sót, egy csésze vagdalt mogyorót és egy csésze félédes, darabos csokoládét.

Töltsük jól kivajazott, hússzor harminc centis tepsibe. Süssük száztíz fokon körülbelül harmincöt percig.

Hűtsük szobahőmérsékletre, és vajas késsel vágjuk kockákra.

*

Körülbelül olyan boldog lehettem, mint bárki más Midland Cityben, sőt talán az egész országban, miközben vártam, hogy a sok per mind véget érjen. De hát minden relatív. Továbbra is saját gyártmányú zenémmel vigasztaltam magam, a halandzsa-dúdolással, a „szkídivá”-k és „bodi-ó-dú”-k ütődött néma pergőtüzével és így tovább. Mercedesemben volt egy több sávos Blaupunkt sztereórádió, de jóformán ki sem nyitottam soha.

Ami a halandzsát illeti: egy szép reggelen mulatságos falrafirkával találkoztam: golyóstollal írták a Will Fairchild emlékére épült repülőtér férfivécéjének a falára. Hajnal volt; a munkából hazatérve, épp amikor a repülőtérhez értem, hasgörcs fogott el. Alighanem azért, mert túlságosan sok mogyorós kockát ettem este, mielőtt dolgozni mentem.

Bekanyarodtam hát a repülőtérre, és kiugrottam négyajtós Mercedesemből. Nem akartam én bemenni az épületbe. Csak épp el akartam kerülni szem elől. Igen ám, de állt még egy kocsi a parkolóban ebben a hajnali órában. Megpróbáltam hát benyitni egy oldalajtón, és nem volt bezárva.

Repültem, fel a férfivécébe, és repültömben észrevettem, hogy valaki padlókefélő gépet járat. Könnyítettem magamon, és ismét éppoly higgadt lettem, mint bármelyik tisztes polgár, sőt még olyanabb. Néhány pillanatig boldogabb voltam a boldognál is, egészségesebb az egészségesnél, és láttam akkor ezeket a felfirkáit szavakat a mosdó felett a csempén:

Fű, ha nem esik – Szókratész Nem esik, ha fű – Jean-Paul Sartre Súbidübidú – Frank Sinatra

UTÓHANG

Láttam már a tulajdon szememmel, mit művelhet egy kis várossal a neutronbomba. Itt vagyok megint az Oloffson szállóban, miután eltöltöttem szülővárosomban három napot. Midland City szakasztott olyan, amilyennek emlékeztem rá, csak épp nem él benne senki. A biztonság kifogástalan. A robbanás körzetének kerületét szögesdróttal koszorúzott magas kerítés jelzi, úgy háromszáz méterenként őrtoronnyal. A kerítés előtt aknamező, azon túl alacsony szögesdrótszövevény, ami istenigazában elszánt embert ugyan aligha fékez meg, de mindenesetre barátilag figyelmeztet az aknákra.

Polgári személy csak nappal látogathatja a bekerített területet. Sötétedés után a katonák felszólítás nélkül tüzelnek. Parancsba kapták, hogy lőjenek mindenre, ami mozog, és a puskájukon infravörös távcső van. Sötétben is látnak.

Nappal pedig polgári személy számára az egyetlen engedélyezett közlekedési eszköz egy rikító lila iskolabusz, katona vezeti, katonák őrködnek zordonul és éberen a belsejében. Senki sem jöhet be kocsival, senki sem mehet oda, ahová kedve tartja, még ha elveszítette is a megélhetését, hozzátartozóit, mindenét. Most minden a kormány tulajdona. Mindenkié, nem csak néhányaké.

Társaságunk négytagú volt – Felix és jómagam, az ügyvédünk, Bemard Ketchum, meg Hippolyte Paul De Mille, az Oloffson főpincére. Ketchum felesége és Felix felesége nem volt hajlandó velünk tartani. Félnek a radioaktivitástól, kivált Felix felesége, aki gyereket vár. Képtelenek voltunk meggyőzni ezeket a babonás lelkeket, hogy a neutronbomba szépsége abban rejlik, hogy a robbanás után nincs lappangó sugárzás.

Felix meg én is belebotlottunk ugyanebbe a tudatlanságba, amikor eljött az ideje, hogy anyát eltemessük apa mellé a Kálvária temetőben. Az emberek egyszerűen nem voltak hajlandók elhinni, hogy anya maga nem radioaktív. Szentül hitték, hogy hatására a többi holttest felizzik a sötétben, ő pedig belesziváro g a víztárolóba és így tovább.

Anya maga akkor lett volna radioaktív, ha kiharap egy darabot a kandallópárkányból, aztán nem üríti ki. Ebben az esetben való igaz, hogy húszezer esztendeig vagy még tovább ő lett volna az első számú közellenség.

Csakhogy ő ezt elmulasztotta.

*

Magunkkal hoztuk a vén Hippolyte Paul De Mille-t, aki még sosem járt Haitin kívül, azzal az ürüggyel, hogy az ő öccse volt dr. Alan Maritimo állatorvosnak meg a feleségének a haiti szakácsa. Alan volt a Maritimo család elbitangolt bárányа, aki nem volt hajlandó beállni az építőiparba. Egész háza népét megölte a robbanás. Ketchum hamis igazolást szerkesztett, amely feljogosította Hippolyte Pault, hogy velünk együtt ő is áthaladjon a kapun a lila iskolabuszon.

Azért vállaltuk ezt a gondot Hippolyte Paulért, mert ő volt legbecsesebb alkalmazottunk. Nélküle meg a vevőköre nélkül értéktelén burok lett volna a Grand Hotel Oloffson. Mindent megért nekünk, hogy elégedett legyen.

Hippolyte Paul az utazás fölötti izgalmában merőben sajátos ajándékot óhajtott adni nekünk, amit nekünk viszont szándékunkban állt annak idején majd udvariasan visszautasítani. Ha óhajtjuk, mondta Hippolyte Paul, hogy valamilyen kísértet az elkövetkező néhány száz évben hazajárjon Midland Citybe, csak szóljunk: ő felidézi sírjából és kiszabadítja, menjen, ahová kedve tartja.

Nagyon igyekeztünk nem elhinni, hogy meg tudná tenni.

Pedig tudná, pedig tudná. Döbbenetes.

*

Szag nem volt. Jócskán számítottunk szagra, de nem volt. Utászalakulatok temették el a holtakat a rendőrkapitánysággal szemközt, a hajdani törvényszék helyén létesített városi parkoló burkolata alá. Ezután helyreállították a burkolatot, és visszaplántálták a parkolóórák törpe arborétumát. Mint értesültünk, az egész folyamatot filmre vették – parkolótól tömegsírig, aztán vissza a parkolóig.

Felix bátyám azon a dörgő hangján morfondírozott: mi lesz, ha egy repülő csészealj egyszer csak leszáll a tömegsírra, s arra a következtetésre jut, hogy az egész bolygó aszfaltból van, és nincs rajta más élőlény, csak a parkolóórák. Az iskolabuszban ültünk. Ott nem volt szabad kiszállni.

– Némelyik marslakó szemében ez lesz a Paradicsom – folytatta Felix. – Megőrülnek érte. A sugárpisztolyuk agyával szétverik a parkolóórákat, és degeszre zabálják magukat gombokkal, söröskupakokkal, érmékkel.

*

Több filmforgatócsoportot láttunk – miattuk nem szabad semmihez hozzáérnünk, adták tudomásunkra, még ha vitathatatlanul a saját tulajdonunkról van is szó. Akárcsak egy nemzeti parkban, dugig kihalófélben levő fajokkal. Még csak egy virágszálat sem szakíthattunk le, hogy megszagoljuk. Hisz lehet, hogy ez a legeslegutolsó a maga nemében az egész földkerekségen.

Amikor például az iskolabusz elvitt minket az anyával közös kis bodegánkhoz kint Avondale-ben, átballagtam a szomszédba, Meekerékhez. A kis Jimmy Meeker fehér abroncsos triciklije ott ült a kocsifelhajtón, várta türelmesen a gazdáját. Rátenyereltem az ülésre, ide-oda akartam gurítani a triciklit egy kicsit, s eltűnődni, vajon mire volt jó az élet Midland Cityben.

És micsoda üvöltést hallottam!

Julián Pefko kapitány, társaságunk felelőse üvöltött rám:

– Kezeket zsebre!

Ez volt az egyik szabály: ha férfi szállt le az iskolabuszról, zsebre kellett tennie a kezét. Vonatkozott ez azokra a nőkre is, akiknek volt zsebük. Ha nem volt, össze

kellett fonniuk a karjukat. Pefko emlékezetembe idézte, hogy a kerítésen belül statárium van, és ez mindannyiunkra vonatkozik.

– Még egy ilyen trükk, miszter – tudatta velem –, és úton van a sittre. Szeretne húsz év kényszermunkát kapni?

– Nem szeretnék, kapitány úr – feleltem. – A legkevésbé sem.

Ezután nem volt több probléma. Példásan viselkedtünk valamennyien. A statárium jó pedagógus.

Egyébként azért kellett mindent pontosan otthagyni, ahol volt, hogy a forgatócsoportok hamisítás nélkül dokumentálhassák a neutronbomba alapvető ártalmatlanságát.

Aki nem hiszi, járjon utána.

*

Az üres várostól egyáltalán nem lelt ki a hideg. Hippolyte Paul meg egyenesen élvezte. Nem hiányzott neki senki, hisz nem volt senkije, aki hiányozzék. A jelen időre szorítkozva minduntalan így kiáltott fel kreolul:

– Milyen gazdagok! Milyen gazdagok!

Hanem Felix idővel megelégelte higgadtságomat.

– Uramjézus! – tört ki a robbanás területén töltött második délutánunk vége felé. – Volnál szíves végre egy szemernyit elérzékenyülni?

Közöltem hát vele:

– Ezt láttam én felnőtt életemnek szinte minden napján. A nap nyugszik, és nem kel – de máskülönben szakasztott ilyennek láttam, ilyennek éreztem Midland Cityt, amikor hajnalban bezártam a Schramm-féle drogériát:

„Nem maradt más a városban, csak én.”

Azért engedtek be minket Midland Citybe, hogy lefényképezzük és jegyzékbe foglaljuk mindazon személyi tulajdonban levő tárgyakat, amelyek minden kétséget kizáróan a mieink, vagy amelyek örökség gyanánt illettek volna, vagy a mieink lehetnének, vagy amelyeket örökség gyanánt várhatnánk, mihelyst szétgubancolják valamennyi jogi formaságot. Mint mondom, *hozzá* nem érhettem semmihez. Ha a robbanás területéről megpróbál valaki kicsempészni akármit, ha mégoly értéktelen holmit is, polgári személynek húsz évi börtön a büntetése. Katonákat halálbüntetéssel sújtanak.

Mint mondom, a biztonsági intézkedések egyenesen csodálatosak, és sok látogatótól hallottuk – akiket pedig nálunknál sokkal szörnyűségesebb veszteség ért – a katonák dicséretét snájdig megjelenésükért, üzembiztos működésükért. Szinte úgy tűnt, Midland Cityt végre szakszerűen üzemeltetik.

Mint ahogy azonban látogatásunk harmadik és utolsó reggelén ráébredtünk, onnan kezdve, ahol a kerítésen túli aknamező véget ért, ugyancsak hazaáruló véleménnyel voltak a szövetségi kormányról. A robbanás peremén élő gazdákat – akik valaha politikailag olyan tehetetlenek voltak, mint mondjuk a masztodon – a robbanás egy csapásra afféle útszéli politikai kommentátorrá változtatta.

No persze, hiszen nem volt már hova járniuk bevásárolni.

Így hát Felix meg én meg Ketchum meg Hippolyte Paul megreggeliztünk a Minőség autós motelben, kint a Szent Csoda-barlangnál – ott szálltunk meg, s ott vesz majd fel bennünket a mi kis lila iskolabuszunk –, és két gazda (szakasztott olyan kezeslábast viseltek, mint a vén John Fortune Katmanduban) röplapokat osztogatott a kávézóban. A Minőség autós motel akkor még nem esett statárium alá. Úgy tudom, ma már Midland City ötven mérföldes körzetében valamennyi motel statárium alá esik.

A két jóember folyvást hajtogatta, ahogy átnyújtották a brosúráikat:

– Olvassa az igazságot, aztán írjon a képviselőjének.

A vendégeknek úgy a fele rá se hederített a brosúrákra, de mi valamennyien elvettünk egyet-egyet.

Megtudtuk, hogy a „Délnyugat-uniói Gazdák az Atomtisztaságért” elnevezésű szervezet kért rá, hogy írjunk a képviselőnknek. Szép, szép, mondták, hogy a szövetségi kormány idealista terveket kovácsol arról, hogy Midland City a kevésbé szerencsés országok menekültjeinek lesz a mentsvára vagy akármi. Csakhogy véleményük szerint nyilvános vita is szükségeltetik, annak érdekében, hogy „a hallgatás fátylát fellebbentsék” arról a rejtélyről, hogyan végezte földi útját városunk valamennyi régebbi lakója a községi parkoló alatt.

Beismerték, hogy vesztes pozícióból harcolnak, amikor igyekeznek rávenni Délnyugat-Ohión kívül mindenkit: vegye a lelkére a „Midland City” nevű ismeretlen helyen történteket. A gazdák tudomása szerint Midland Cityt soha nem említették egyetlen országos televíziós társaság műsorában sem a neutronbomba-robbanás előtt. Ebben történetesen tévedtek. Az 1960-as hóförgeteg országos tévé-híranyag lett; igaz, más esetre magam sem emlékszem. A hóförgeteg idején megszűnt az energiaszolgáltatás, a gazdák tehát nem tudhatták, hogy Midland City nevét szertesugározta a televízió.

Bizony ezt elmulasztották.

Ez azonban nem gyengítette brosúrájuk érvelésének sarkalatos pontját: nevezetesen, hogy az Amerikai Egyesült Államokat pillanatnyilag kormányzó kis hatalmi klikk véleménye szerint legtöbb amerikai annyira unalmas és tehetségtelen és kisszerű, hogy tízezrével lehet őket lemészárolni, és a kutya se ugat utánuk. „Midland City példája bebizonyította ezt – így a brosúra –, és ki tudja, nem Térre Haute vagy Schenectady lesz-e a következő?”

Érveik közül mindenesetre az volt a leglázítóbb, hogy Midland Cityt szántszándékkal neutronbombázták, méghozzá nem teherautóról, hanem rakétatámaszpontról vagy magasan szálló repülőgépről. Felfogadtak, úgymond, egy matematikaprofesszort „egy nagy egyetemről”, végezzen a kormánytól függetlenül számításokat a robbanás eredetére vonatkozóan. A matematikus nevét nem közölhetik, folytatták, nehogy megtorló intézkedéseknek legyen kitéve, a véleménye szerint azonban – amelyet főleg a robbanás külső kerületén történt állatállomány-pusztulás szórássorozatára alapozott – a robbanás középpontja valóban az autópálya 11-es

számú kijáratának közelében volt, de legalább húsz méterrel az útburkolat fölött. Ez csakugyan légből kapott küldeményre utalt.

Hacsak a teherautó nem egy irdatlan nagy kidobós kenyérpirítóban szállította a neutronbombát.

*

Bemard Ketchum megkérdezte a gazdát, akitől a brosúrákat kaptuk, hogy hívják azt a klikket, amelyik állítólag bombázta Midland Cityt. Kérdésére a következő választ kapta:

– Nem akarják, hogy tudjuk a nevüket, hát nincs nevük. Névtelen ellenség ellen nem lehet harcolni.

– A katonasággal szövetkezett nagyipar? – kérdezte gunyorosan Ketchum. – Rockefellerek? Nemzetközi tömörülések? A CIA? A maffia?

– Válasszon az úr tetszése szerint – mondta rá a *gazda.* – *Talán* az volt, talán más. Honnan tudhatná a gazdaember? Az volt, aki lelőtte Kennedy elnököt meg az öccsét – meg Martin Luther Kinget.

Hát tessék – az amerikai üldözési mánia egyre növekvő gombolyagja, átmérője száz mérföld, magva pedig a tisztázatlan Kennedy-gyilkosság.

– Azt mondja az úr, a Rockefellerek? – folytatta a gazda. – Énszerintem azok se tudják nálam jobban, hogy ki áll a dolgok mögött, hogy mi megy itt igazából.

*

Ketchum megkérdezte, miért akarnák ezek a névtelen, láthatatlan erők elnépteleníteni Midland Cityt – utána meg esetleg Térre Haute-ot és Schenectadyt.

– Rabszolgaság! – vágta rá a gazda.

– Tessék?! – így Ketchum.

– Vissza akarják állítani a rabszolgaságot – mondta a gazda. A nevét nem árulta el, mert tartott a megtorlástól, de az volt az érzésem, hogy Osterman lehet. Több Oster-mannek volt tanyája kint a Szent Csoda-barlang környékén.

– Sose tettek le róla – magyarázta. – Hosszú távon a polgárháború se bírná megakadályozni, ha rajtuk állna. A szívük mélyén tudják, hogy előbb-utóbb visszatérünk a rabszolgatartáshoz.

Hiszen érti ő, mennyire kívánatos lenne a rabszolgagazdálkodás, tréfálkozott Ketchum, kivált ha azt nézzük, hány amerikai iparagnak gyűlt meg a baja a külföldi versennyel. – Hanem a rabszolgák meg a nép telén városok közt sehogy se látom az összefüggést – mondta.

– Szerintünk a következőképpen megy majd a dolog – magyarázta a gazda – : ezek a rabszolgák nem lesznek amerikaiak. Haj órakomány szám hozzák máj d őket Haitiről meg Jamaicáról meg ilyen helyekről, ahol szörnyű a szegénység és a túlnépesedés. Ezeknek meg lakás kell. Kérdem én, mi olcsóbb – azzal élni, amink van, vagy újat építeni?

Hagyta, hogy ezt egy kicsit megforgassuk az agyunkban, aztán hozzátette: – Most mondják meg: látták azt a kerítést az őrtornyokkal? Komolyan azt hiszik, hogy azt a kerítést valaha lebontják?

*

Igazán szeretné tudni, mondta Ketchum, kik ezek a sötét hatalmak.

– Most említek én egy nevet a vakvilágba – mondta a gazda –, meglehet, kinevet érte, pedig akit említek, azt addig kell komolyan venni, amíg nem késő. Mert suttyomban azok akarnak felülkerekedni az egész országon, tetőtől talpig – s mire komolyan vesszük, úgy lehet, már késő.

Említette pedig ezt a nevet a vakvilágba:

– A Ku-Klux-Klan.

Az én magánvéleményem szerint az amerikai kormány meg akart bizonyosodni felőle, vajon a neutronbomba csakugyan annyira ártalmatlan-e, amilyennek vélik. Felrobbantott hát egyet egy kisvárosban, amelyik egy kutyát sem érdekelt, ahol az emberek úgysem igen kezdtek valami sokat az életükkel, ahol az üzleti élet kihalóban volt vagy odébbállt. Idegen városon végtére mégsem végezhetett bombakísérletet a kormány, hacsak meg nem akarta kockáztatni, hogy kirobbantja a harmadik világháborút.

Az sem elképzelhetetlen, hogy Fred T. Barry, azokkal a híres kapcsolataival a legmagasabb katonai körökben, Midland Cityt jelölte meg mint neutronbomba-kísérletre legeszményibb helyet.

*

A Midland Cityben töltött harmadik napunk vége felé Felix könnyekig elérzékenyült, és megkockáztatva, hogy kihívja Julián Pefko kapitány nemtetszését, megkérdezte: vajon a nagykapuhoz kifelé menet nem tehetne-e a mi kis lila iskolabuszunk csekélyke kitérőt a Kálvária temető felé, hogy meglátogathatnánk a szüleink sírját.

Pefko kérlelhetetlen és kérges modora, mint oly sok marcona katonáé, mandulás puszedli állagú szívet takart. Megengedte.

*

Mandulás puszedli: melegítsük a sütőt százötven fokra. Egy csésze porcukrot kézzel vegyítsünk el egy csésze mandulakrémmel. Adjukhozzá három tojás fehérjét, egy csipetnyi sót és egy fél kávéskanál vaníliát.

Zsírpapírral béleljünk ki egy sütőlapot. Hintsük meg kristálycukorral. Nyomjuk át a mandulakrém-keveréket egy hengeres tésztaformán, hogy egyenletes gombócokban, egyenletes távolságban kerüljön a zsírpapírra. Hintsük meg kristálycukorral.

Süssük körülbelül húsz percig. Tanács: a megsült puszedliket papírostul húzzuk ki vizes ruhára. Így könnyebben elválnak a papírtól.

Hagyjuk kihűlni.

*

A Kálvária temetőben sosem leltem vigasztalásra, úgyhogy kis híján bent maradtam a lila iskolabuszban. De aztán amikor a többiek kiszálltak, kiszálltam én is – hogy kinyújtóztassam a lábamat. Elballagtam a temető régi parcellájába, ami nagyjából már a születésem előtt megtelt. Odaplántáltam magam a csontiskola legimpozánsabb emlékművének a tövébe: húszméteres szürke márványobeliszk volt, a tetején kő futball. George Hickman Bannister emlékét hirdette, egy tizenhét éves fiúét, akinek a kukucskálónyilása 1924-ben zárult be, amikor a Hálaadás ünnepének délelőttjén a középiskolai pályán rúgta a labdát. Szegény családból származott, de ezrek látták meghalni (a szüleink nem) – és ezek közül sokan hozzájárultak az obeliszk költségéhez.

A mi szüleinket nem érdekelte a sport.

Vagy hatméternyire az obeliszktől állt a temető legkacifántosabb síremléke: egy repülőgép léghűtéses csillagmotorja, vörös márványban, bronz légcsavarral. Will Fairchild sírköve volt, az első világháborús Lafayette repülőszázad mesterpilótájáé, akiről a repülőteret elnevezték. Nem a háborúban lelte halálát. 1922-ben, szintén ezrek szeme láttára, a midiandi megyei vásáron műrepülő mutatvány közben lezuhant, és halálra égett.

Utolsó sarja volt a pionír Fairchild családnak, akik oly sok mindennek adtak nevet a városban. Will Fairchild elmulasztotta a sokasodást, mielőtt még bezárult volna a kukucskálónyílása.

A bronz légcsavarra rávésték a nevét az évszámokkal, meg azt a szépítő kifejezést, amellyel a Lafayette század repülői írták körül háborús időkben a pilótahalált: „Elfújta a szél.”

Európából egy amerikait ha elfújt a szél, ugyan hová fújta?

Haza.

Will Fairchild is hazakerült. Ide.

Valahol nem messze, tudtam jól, ott nyugszik a fejetlen teste annak a vén August Günthernek, aki apámat süvölvény korában végighurcolta Indiana állam legparádésabb kuplerájain. Szégyen-gyalázat.

Szememet a látóhatárra emeltem, s íme, a fénylő Sugár Creek túlsó partján ott állt gyermekkori otthonom fehér bóbitás palateteje. A lenyugvó nap vízszintes sugaraiban csakugyan olyan volt, mint a Fudzsijamát, Japán szent tűzhányóját ábrázoló képes levelezőlap.

Felix és Ketchum, valamivel távolabb, újabb keletű sírokat látogattak. Felix később elmesélte, hogy sikerült megőriznie önfegyelmét, amíg apa és anya sírját látogatta, de amikor elfordulva a fejfájuktól észrevette, hogy egész idő alatt Celia Hoover sírján állt, akkor teljesen kiborult.

Eloise Metzger, az asszony, akit lelőttem, ugyancsak valahol a közelben nyugodott. Sosem látogattam meg.

Hallottam, amint a bátyám kiborul Celia Hoover sírja fölött, és arrafelé néztem. Láttam, hogy Hippolyte Paul De Mille megpróbálja felvidítani.

Egyébként nem voltam egyedül. Egy katona volt velem, a kezében töltött M-16-os, biztosítandó, hogy a kezemet nem veszem ki a zsebemből. Még a sírköveket sem *veit* szabad megérintenünk. És Felix meg Hippolyte Paul meg Bemard Ketchum is a zsebükben tartották a kezüket, akármennyire is szerettek volna hadonászni a sírkövek között.

És ekkor Hippolyte Paul De Mille kreol nyelven mondott Felixnek valamit, ami annyira meglepő volt, annyira sértő, hogy Felixről lehullott a fájdalom, akár egy vasálarc. Hippolyte Paul felajánlotta, hogy felidézi sírjából Celia Hoover szellemét, ha Felix valóban szeretné viszontlátni.

Ha volt valaha összeütközés két kultúra között, hát ez az volt a javából.

Hippolyte Paulnak felidézni egy szellemet a sírból a lehető legmindennapibb szívesség volt, amit egy valamirevaló metafizikus megtehet egy barátjának. Nem azt ajánlotta, hogy kiás egy feltámasztott halottat, egy két lábon járó hullát, sárban és rongyokban és így tovább – ez igazán komisz dolog lett volna, ő egyszerűen csak egy ködös, ámbátor felismerhető szellemet óhajtott Felix elé idézni, hogy lássa, hogy megszólíthassa, és ha a szellem nem tudna is válaszolni, valamelyest mégis a vigasztalására szolgálna.

Felix meg volt róla győződve, haiti főpincérünk azt ajánlgatja, hogy elveszi a józan eszét, hisz csak egy őrült örvendezne, ha kísértettel találkozik.

Ott állt tehát ez a két sarkalatosán különböző emberi lény, zsebre vágott kézzel, s beszéltek át egymás feje fölött angol-kreol keveréknyelven. Ketchum pedig meg Pefko kapitány és még egy néhány katona csak nézte.

Hippolyte Paul végül annyira megsértődött, hogy hátat fordított Felixnek és odébbállt. Felém közeledett, és én biccentettem, hogy jöjjön csak, majd én megmagyarázom a félreértést, mert én éppolyan jól értem az ő álláspontját, akár a bátyámét és így tovább.

Ha tartósan megharagszik Felixre, lőttek a Grand Hotel Oloffsonnak.

– Az asszony nem érez semmit. Az asszony nem tud semmit – mondta nekem Hippolyte Paul kreol nyelven. Úgy értette, hogy Celia szelleme nem okozna semmiféle zavart, sem kényelmetlenséget, sem kellemetlenséget magának Celiának, hiszen ő úgysem érez semmit. A szellem nem volna más, csak ártalmatlan illúzió, annak alapján, ami Celia valamikor volt.

– Tudom. Értem – mondtam én. Elmagyaráztam, hogy Felixet mostanában sok minden kiborította, és Hippolyte Paul rosszul tenné, ha valamit is a szívére venne, amit Felix beszél.

Hippolyte Paul határozatlanul bólogatott, de azután felderült az arca. Tudja, mondotta, hogy van valaki a temetőben, akit szívesen viszontlátnék.

Az őrizetünkre rendelt katona természetesen egy szót sem értett ebből.

– Kedves vagy – mondtam kreol nyelven. – Nagyon nagylelkű vagy, de én igen elégedett vagyok így, ahogy vagyok.

Csakhogy a vén főpincér elhatározta: törik-szakad, ő csodát tesz. Mindketten tartozunk annyival a múltnak is, a jövőnek is, érvelt, hogy felidézzünk egy mutatósabb szellemet, amely a várost kísérti majd, függetlenül attól, ki lakik ott az elkövetkező nemzedékek életében.

A szálló érdekében tehát azt mondtam, rajta, idézzen, de a temetőnek abból a részéből, ahol állunk – ahol senkit sem ismerek.

Felidézte hát Will Fairchild szellemét. A vén ripacs pilótaszemüveget viselt és fehér selyemsálat és fekete bőrsisakot meg mindent, csak ejtőernyőt nem.

Eszembe jutott, mit mondott nekem egyszer róla apám:

– Will Fairchild ma is élne, ha ejtőernyőt visel.

Ez volt tehát Hippolyte Paul De Mille ajándéka mindenkinek, aki valaha Midland City lakosa lesz: Will Fairchild nyughatatlan szelleme.

Én pedig, Rudy Waltz, Midland City William

Shakespeare-je, az egyetlen komoly drámaíró, aki valaha is ott élt és alkotott, ezennel átadom a magam ajándékát a jövőnek – egy legendát. Kiagyaltam a magyarázatát, miért valószínű, hogy Will Fairchild szellemét ott látni majd szinte mindenhol a városban – az üres művészeti központban, a bank előcsarnokában, kint az avondale-i bodegák között, kint a Fairchild-dombok luxusvillái közt, az üres telken, ahol a közkönyvtár állt oly sok esztendeig...

Will Fairchild az ejtőernyőjét keresi.

Mondok én nektek valamit. Tudjátok-e, hogy még ma is a Sötét Középkorban járunk? Még ma sem ért véget a

*

Sötét Középkor.

-o0o-